cijena 30 d

broj 60

SIRIUS

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

Snežana Bulić Atanasković:

Možda u nekom trećem svemiru

i druge najljepše sf pripovijetke
Još 12 veličanstvenih: ROBERT HEINLEIN

ŠEZDESET SIRIUSA:
PET GODINA
SIRIUSA

Sirius 060

Snežana Bulić Atanasković: Možda u nekom trećem svemiru

Odlučio sam... Prvi put se u životu ponosim sobom. Sva priznanja, plakete, ordeni za »požrtvovanost i hrabrost na dužnosti« sitnica su u usporedbi s osjećajem koji me sada obuzima.

Iskreno, nikad dosad nisam bio hrabar. Jednostavno, samo sam se držao pravila. Sada ću ih prvi put eskivirati... i prvi put u životu biti heroj.

Sve je počelo pre sedamdeset i dva dana, dvadeset dana pre stizanja na Thorus iz sistema Bele zvezde, koji je bio cilj mog putovanja brodom »Albatros«.

Posada se upravo probudila iz hibernetskog sna i brod je vrveo od ljudi koji su po unapred određenom programu izvršavali svoje obaveze.

Nisam imao mnogo posla kao komandant broda, gotovo sve sam prepustio zamenicima Asmenu, Talini i Somou. Ipak, morao sam biti stalno uz posadu, da bih, ako bi se desilo nešto nepredviđeno, doneo odluku. To je bio sav moj posao. Nepredviđene stvari događale su se na ovom rutinskom letu retko, jer je posada bila dobro uvežbana: već tri godine prevozili smo deficitarne sirovine sa Holimonxa na Thorus i obratno, svake godine jedanput. Let je trajao oko pet meseci u jednom pravcu i posada je gotovo sve vreme bila u hibernacijskom snu. Po mesec dana zadržavali smo se na planetima i opet nastavljali putovanje.

Bili smo više nego dobro plaćeni, poneki bi i porodice osnivali na brodu, posada je bila mešovita, uglavnom sastavljena od mladih ljudi, a zabava po receptu najvećih umova nekoliko zvezdanih sistema omogućivala je i najvećem probiraču da se zadovolji, pa razloga na žalbe i potištenost nije bilo.

Ja sam, kao zapovednik, bio u centru pažnje i devojke su se neprestano motale oko mene. Udovoljavao sam njihovim željama, ali sam ostajao nezasićen i nezadovoljan. Bile su znatno ispod mojih kriterija o kvaliteti i izgledu žene.

Situacija se umnogome popravljala za ona dva meseca kad smo bili na »čvrstom«, kako smo obično govorili. Izbor je tada bio mnogo bolji, iako nikad nisam bio stoprocentno zadovoljan.

Bili smo na oko dvadeset dana putovanja od Thorusa. Sve je išlo kako treba, na dežurstvu je bio treći zamjenik Somo, a ja sam u

Računskom odeljenju sastavljao program za jednu partiju Šaha sa našim kompjutorom. Da nas ne bi uvek pobeđivao, obično smo ga podešavali na indeks za pet poena manji od kvocijenta inteligencije igrača. Tako su šanse bile podjednake. On nikada nije grešio, a pošto bi čovek načinio bar jedan propust, budući da nije mogao ostati maksimalno koncentrisan za vreme cele igre, šanse za pobedu bile su podjednake.

Vrata su se bešumno otvorila i Somo mi je žurno prišao.

— Janus je alarmirao... Požuri!

Ustao sam i uputio se za njim. On je brzo odmicao. Istog momenta upališe se nakratko crvena svetla, što je značilo opasnost. Zavladao je tajac, ljudi su napeto iščekivali.

— Nepoznati objekt je na oko sto dvadeset hiljada kilometara od nas — začulo se iz zvučnika razmeštenih po colom »Albatrosu«.

Dežurni navigator Janus pokazao mi je svetlu tačkicu na monitoru.

— Evo, to je. Upravo sam ga opazio i obavestio Somoa da te pozove.

— Dobro, videćemo šta je to. Da li nam je na putu?

— Nije, nalazi se pod uglom od trideset šest stepeni od našeg pravca.

— Dostavi mi podatke o obliku i veličini, kretanju i radijaciji.

Janus je izvukao traku iz računara i pročitao:

— Predmet nema sopstveno kretanje, odnosno kreće se pod uticajem gravitacije Bele zvezde, radijacija negativ, o obliku i veličini još nema podataka. Verovatno je neko malo telo... Nema sopstveni izvor toplote. Razmislio sam malo i naredio:

— Promeni kurs za trideset šest stepeni, u pravcu objekta. Pogledaćemo ga izbliza.

U ovakvim situacijama imao sam potpuno odrešene ruke. Mogao sam doneti odluku po želji. Mogao sam proći pored te beznačajne svetle tačkice, koja se ubacila u poznata sazvježđa i koju niko osim tog preterano savesnog i pedantnog Janusa ne bi ni opazio. Nikakav signal nisam primio i bez grižnje savesti mogao sam nastaviti put.

Ipak, jedno su kruta pravila, a drugo je čovek i njegova savest. Šta, ako je to neki brod s pokvarenim radio-uređajima i motorima? Verovatnoća, da bi na njega u dogledno vreme naišao drugi brod, jednaka je nuli.

Zato, zapravo, i nisam imao izbora. Doneo sam jedinu moguću odluku i posada je to znala.

Niko nije zažalio zbog te moje odluke, jer ono što nam se uskoro pokazalo pred očima bilo je nešto najlepše što smo ikada videli.

Predmet je bio pravilna kugla prečnika oko tri metra. Jedna njegova polovina bila je neodređene tamne boje, a druga je bila potpuno providna i otkrivala je našim očima polovinu unutrašnjosti

tog čudnog svemirskog broda. Nije bilo nikakve sumnje u njegovo veštačko poreklo, jer se kroz prozirni deo kugle jasno video i vlasnik broda, odnosno vlasnica...

Kompletna posada »Albatrosa« stajala je bez reči ispred velikog ekrana i s nevericom posmatrala prizor. Sve je nalikovalo na scenu iz nekog filma iz serije »velikih spektakla«, jer je devojka bila neverovatno lepa i potpuno gola.

Bila je potpuno mirna i posmatrala je naš brod s tugom i nekom velikom ozbiljnošću koja joj nikako nije pristajala.

Ceo prizor bio je nestvaran. Po obodu kugle i s tamne i prozirne strane nekoliko puta pojavili su se snažni odbljesci, poput zvezdica u crtanim filmovima što naviru iz čarobnog štapića. Lepotica iz broda se na svaku pojavu takve zvezdice primetno trgnula i izraz još većeg očaja pojavio joj se na licu.

Talina, moj drugi zamenik, prva se oglasila:

— Ne razumem kakvi su ovo efekti sa svetlucanjem — promrmljala je.

— Lepojka sva varniči. Mora da joj je jako toplo — dobacio je naš lekar Tamis.

Muški deo posade počeo je da se razmeće najogavnijim rečima koje sam ikad čuo.

— Tišina! — viknuo sam i obuhvatio ih oštrim pogledom. Umirili su se i samo zurili u ekran.

— Koliko smo udaljeni od broda? — upitao sam.

— Jedan kilometar.

— Ne približuj se ni milimetar više!

Uto se na pet mesta na kugli istovremeno pojaviše one varnice. Devojka ih je pratila očajnim pogledom.

— Antimaterija... — promuca Somo.

— Da — rekao sam. — Čestice svemirske prašine udaraju u brod i nestajući oslobađaju energiju. Otuda ove lepe zvezdice.

— Znači, brod i devojka... sve je od antimaterije? Njegovo pitanje osta bez odgovora. Svi su sad sa velikom

strepnjom posmatrali prizor.

— Pripremi mi svemirsko odelo na mlazni pogon — rekoh tehničaru. — I pričvrsti dobro sve delove. Ako se nešto otkine i udari u brod stvorićemo ovde pakao. Odelo očistite od najmanjeg zrnca prašine. Neću ništa da rizikujem.

Asmenu predadoh dužnost zapovednika do svog povratka.

— Ništa ne preduzimajte dok se ne vratim.

— Srećno, šefe — tiho je rekao Asmen.

»Albatros« je ostao iza mene. Pitao sam se zašto ovo činim. Neko bi pobegao milion kilometara od ovog mesta. Naježio sam se pri pomisli na dodir s tim brodom. Šanse da pomognem devojci bile su nikakve.

Očigledno joj se brod pokvario i ona je bila prepuštena na milost i nemilost bilo kakvom materijalnom predmetu koji će je pretvoriti u zaslepljujući bljesak i toplotu.

Hiljadu pitanja vrzlo mi se po glavi. Kako je došla u ovaj naš materijalni svemir? Šta se desilo s njenim brodom? Hoće li joj neko od njenih pomoći? Ima li dovoljno hrane i vazduha? Ili sam, možda, trebao reći: da li ima dovoljno antihrane i antivazduha?

Zaustavio sam se na nekoliko metara od kugle. Nisam želeo da previše rizikujem.

Gledala me znatiželjno. Učinilo mi se da se malo nasmešila. Malo je reći da je bila lepa. Takvu lepoticu nikad dotad nisam video. Kosa: crna kao svemir, teška i negovana. Oči i lice u savršenom skladu. Nozdrve: nežne, čulne. Obrazi prema ušima prekriveni finim zlatnim dlačicama. Figura... Najgoreg bi puritanca navela na grešne misli. (I ne samo na misli.) Usne: baršunaste kao krilo leptira.

Znao sam sada zašto sam morao doći. Takvu sam ženu oduvek želeo, o njoj sam negde u podsvesti sanjao tragajući i menjajući stotine drugih. Nije reč samo o izgledu. Iz očiju joj je zračila plemenitost. I dobrota...

Kupao sam se u tom pogledu.

Živeo sam za ovaj veliki trenutak. Trenutak otkrića...

Osetio sam da je volim, da su mi grudi pretesne za ovo veliko srce, koje raste u meni, da je moj skafandar tesan, da je čitav svemir preuzak, da je ceo materijalni svemir malen za veliku ljubav koju sam osetio prema njoj.

I ona je mene posmatrala, lice joj je postalo vedrije i na moje veliko zaprepaštenje — lepše. (Nisam verovao da išta lepše može da postoji od onoga što sam već video.) Pokazivala je nešto rukama, dodirivala obraz i kosu.

Nisam ništa shvatio, samo sam gledao tu simfonija pokreta.

Ne znam koliko je to trajalo. Možda satima. Morao sam se vratiti na brod. Rukama sam bar deset puta pokazao da idem, ali da ću se vratiti. Nasmešila se. Možda je shvatila, a možda sam joj bio smešan sa svojom gestikulacijom.

Dodirnuo sam rukama usne i ispružio ruku u njenom pravcu. Zatim je i ona to isto učinila. Bio sam presrećan.

Do Thorusa bio sam kao na iglama. Put je bio beskrajno dug. Iskaljivao sam svoj nerazumni bes i nezadovoljstva na posadi. Pošto su ceo susret s Njom posmatrali na ekranu (i bezobrazno ga komentarisali, kako me je Somo posle obavestio), bilo im je jasno koji mi je đavo i trpeli su ćutke moja ižívljavanja.

Čim smo iskrcali teret na Thorus, dao sam ostavku s namerom da se nekako dokopam letilice i dođem do Nje. Ostavku, na sreću, nisu prihvatili, a nikakav brod nije prolazio tim putem osim »Albatrosa«,

pa mi nije preostalo drugo nego da čekam mesec dana — MESEC DANA do povratka na Holimonx.

Kako mi je taj mesec prošao, nećete shvatiti ako bar dve godine niste bili na robiji. Pitao sam se dnevno bar desetak puta da li je još živa i da li ću je još jednom videti.

Pojava antimaterije bila je poznata iako se dosta retko dešavala, ali se o tome znalo koliko i na samom početku izučavanja. Prelistao sam sve knjige i stručne časopise, ali sve je bilo teorijskog i hipotetičnog karaktera.

Konačno je došao dan povratka na Holimonx, pa sledećih dvadeset dana... Suvišno je reći da sam neprestano dežurao kraj monitora, ali onoj svetloj tačkici ni traga. Bio sam toliko zbunjen da sam previdео osnovnu stvar iz astronomije: za pedeset dana, koliko je prošlo od našeg poslednjeg susreta, Thorus, Holimonx i njen brod potpuno su promenili položaj prema Beloj zvezdi, oko koje su kružila sva tri tela. Njen sam položaj mogao lako izračunati uz pomoć kompjutora i odmah sam brod uputio u tom pravcu. Tu sam izgubio još dva dana. Kad sam ugledao belu tačkicu među poznatim sazvežđima, odluka s kojom sam živeo poslednji mesec bila je potpuno iskristalisana.

Začuo sam kucanje na vratima svoje kabine. Ušao je Somo noseći neki zavežljaj.

— Ideš? — upitao je jednostavno.

— Idem — izbjegavao sam da pogledam.

— Znao sam.

— Nema razloga da brineš, Somo. Iskrcaću se u malom brodu i vi ćete me pokupiti za desetak meseci, kad budete leteli za Thorus. Hrane, vode i vazduha imam dovoljno.

Pogled, koji mi je uputio, bio je gori od svake kritike. Osjetio sam se kao podlac što obmanjujem čoveka koji to nije zaslužio, ali istinu mu nisam mogao reći. Ono što sam osećao, bilo je u redu, pretočeno u reči predstavljao je ludost i detinjariju. Ne bih to mogao da prevalim preko usana... a bilo bi to i nepotrebno.

On je sve znao.

— Antimaterija me je oduvek insteresovala — počeo je polako. — Naravno, izučavao sam je samo teorijski, tako da sam imao dobru podlogu kad sam pre mesec i po dana počeo i praktične oglede. Morao sam to da činim tajno jer je strogo zabranjeno samoinicijativno se petljati s antimaterijom. Pomogao mi je jedan čuveni fizičar s Thorusa, Čije ti ime ne smem reći. Na to obavezuje zakletva. Radili smo danonoćno.

Pogledao sam u zavežljaj koji je doneo i u meni se probudila nada... Ali, ne, to bi bilo nemoguće, ono što mi je palo na um bilo je suviše fantastično.

Njegov pametni pogled kao da je pročitao moj unutrašnji monolog

i on sumorno kimnu glavom.

— Pogađaš sad i sam da smo nešto uspeli da napravimo. Prvo smo manje količine energije pretvarali u materiju i kao što ti je poznato, energija je uvek oslobađala jednaku količinu materije i antimaterije. Kada ih ne bismo razdvajali, obavezno je dolazilo do uništenja...

— Hoćeš reći da vam je uspelo da ih nekad i razdvojite? — upitao sam s nevericom.

— Da, uspeli smo da načinimo jedno stabilno polje koje nije ni materija ni antimaterija i koje u dodiru s njima ne reaguje, da upotrebim jednu prostu analogiju, ponaša se kao izolator između dva provodnika.

Bio sam dirnut. Nisam znao šta da kažem. On je, pak, bio sav natmuren.

— Da ne okolišamo, obojica znamo da ideš u sigurnu smrt. Možda će ti ovo pomoći da je odložiš, a možda i ne. Proračuni su dobri, ali nismo imali ni dovoljno vremena ni slobodu eksperimentisanja da bih bio siguran u svoj izum. Ne znam kako će se ponašati u dodiru s tako velikom količinom antimaterije. Možda će odmah otkazati.

Izvadio je dva prozirna, tanka odela i pružio mi jedno.

— Skini sve sa sebe i obuci ovo. Imaš male rezervoare s kiseonikom i regulator pritiska kojim ćeš se poslužiti kad se u svemiru oslobodiš skafandra. Ovo drugo odelo je za nju. — On pocrvene: — Vodio sam računa o anatomskim razlikama.

Zagrlio sam ga snažno. Reči su bile nepotrebne.

Zatim sam skinuo sve sa sebe i navukao odelo koje je bilo kao od fine, tanke gume. Na potiljku bila su dva mala rezervoara za vazduh koja su automatski ubacivala kiseonik ispod maske. Somo je na sve mislio. Njeno odelo bilo je bez tog dodatka i bez regulacije pritiska. Imalo je otvore kod nozdrva tako da je nesmetano mogla udisati iz svoga broda.

Kad sam izlazio, Somo je rekao:

— Zbogom, vodencvete.

Pričekao sam da se »Albatros« izgubi iz vidnog polja. Zatim sam upravio letelicu ka svetloj loptici. U srce mi se uvukla zebnja, možda više nije živa, možda je istrošila sve zalihe hrane ili vazduha.

Kugla je postajala veća i svetlija. Najzad sam je ugledao na ekranu. Bila je bleda, veoma ozbiljna i tužna. Između obrva joj se usekla mala vertikalna bora. Tek tada sam shvatio koliko je propatila ovako sama i nemoćna u strahu da se neki meteor ne nađe na njenoj putanji.

Izašao sam iz letilice u svemirskom odelu i približio se na metar od broda. Prepoznala me je i razvedrila se. Živo je gestikulirala rukama, neprestano pokazujući svoje obraze i kosu.

Počeo sam da skidam skafandar. Gledala je ne shvatajući. Odgurnuo sam svemirsko odelo i ono je otklizalo negde u tamu

svemira. Ostao sam samo u Somovom trikou i samo me je ta nepoznata i nepouzdana materija odvajala od moćnih, neprijateljskih sila svemira.

Nisam se ni trudio da mislim da li ova tanka materija zadržava sva zračenja kojima sam bio izložen. Bilo mi je stalo da živim još malo, da volim jedinu ženu koju sam mogao voleti potpuno, da se zadovoljim prvi i jedini put u životu.

Približio sam se kugli i dotakao je rukom. Ona je široko raširenih očiju, punim straha, gledala u mene. Telo joj je bilo u grču iščekivanja eksplozije.

Ništa se nije desilo.

Somov »izolator« je izdržao.

Rukom sam joj pokazivao da želim ući u brod. Odmah je shvatila i pokazala rukom na zadnji tamni deo broda. Pridržavajući se za izbočine na brodu odlebdeo sam do ulaza i našao se unutra. Gledala me je očima punim divljenja. Pružio sam joj odelo i ona ga je navukla.

... Milovao sam joj lice, usne, telo, ljubio je .. Svaki sekund je bio iskorišten do kraja. Svaki sekund je bio dan, proživeli smo jedan dug, lep život, koji je bio samo ljubav.

Osetio sam da »izolator« neće dugo izdržati, ali nisam žalio. Život je samo traženje nečega, izuzetni to nešto i pronađu.

I u deliću sekunde pre konačnog spajanja u jedan oblik, u energiju, u podsvesti mi se začela ideja o životu u nekom trećem svemiru — u svetu energije.

Možda, ipak...

Carl Jakobi: Tepondicon

Tepondicon

Preveo Božidar Stančić

Oko 7 sati po zemaljskom vremenu jasno sam mogao nazreti prvi okuženi grad Profaldo. Pružao se preda mnom u sivilu, a opalno se svjetlo vidjelo s tornjeva. Tri ceste što su vodile preko ravnice bile su usmjerene prema gradu i sastajale su se na početku jedinoga uskog pomičnog pločnika.

Odvezao sam traktokar u jarak, izašao i pogledao opet u magnoskop. Ravnica je bila pusta, kao što je i normalno u ove sate, a jedini znak života bio je neki lešinar što je kružio visoko na nebu.

Bilo mi je potrebno pet minuta da se spremim za ulazak u Profaldo. Kolut brižljivo smotane žice stavio sam pod tuniku, a o ramenu mi je visio ranac, na izgled bezazlen, ali je u njemu bilo sedam odašiljača i komplet potrebnog oruđa. Iz bočice sam uzeo tri bijele tablete i progutao ih, a za svaki slučaj u drugi sam džep stavio pištolj na infracrvene zrake.

Pošao sam preko ravnice. Udaljenost je bila varljiva, ali sam je odmjerio prilično precizno i za jedan sat sam bio na pomičnom pločniku što vodi u Profaldo.

Stražar u stražarnici me odmjerio kad sam se zaustavio pred njim.

— Vi niste građanin ovoga grada — rekao je. — Znate li gdje se nalazite?

— Znam — odvratio sam. — Evo mojih dokumenata koje je potpisalo Vrhovno vijeće Ganimeda. Propustite me.

Rampa se digla i uskoro sam se nalazio u gradu. Profaldo! Opustošen kugom, zastrašujući, legendarni. Kao i šest gradova-braće i ovaj je bio poznat u Sistemu kao gnijezdo kuge, nastanjen osuđenim i lakomislenim građanima, čiji je život bio napad na pristojnost i na poštovanje zakona.

Poslije dvadesetak metara opazio sam da je grad samo ogroman ćumez. Uz sumnjive krčme bile su kartašnice, sve je brujalo i bučilo. Lebdeća je magla zastirala plava ulična svjetla i dala ulicama izgled groteskne nestvarnosti. Tu i tamo poneka skupina građana. Neki od njih pokazivali su vidljive znakove strašne kuge: zelenkasta koža, čudno držanje, teturanje, ali ja sam znao da su svi zahvaćeni bolešću u nekoj fazi.

Prema uputama koje sam zapamtio pošao sam ulicom, skrenuo nalijevo, pa nadesno. Stigao sam. Siva zgrada s prljavom pločom na ulazu: ODJEL ENERGIJE.

Ušao sam. Nije bilo ni stražara ni službenika na recepciji. Samo sam čuo lagano brundanje strojeva negdje pod nogama. Pošao sam dugim hodnikom. Bilo je mnogo vrata s natpisima. Na šestima sam pročitao: KOMESAR.

Kad sam ugledao čovjeka koji je sjedio u sobi, znao sam da će prvi korak biti uspješan. Čovjek je bio debela hrpa mesa sa svinjskim očima i bijelom kosom. Stavio je na stol čašu iz koje je upravo pio liker i pogledao me.

— Služba za reklamacije je na kraju — rekao je. — Ovo je privatni ured.

Prišao sam stolu i sjeo.

— Ja sam George Dulfay — mirno sam rekao — novi inspektor. Poslalo me Vijeće. Potpišite moje papire.

Namrštio se i pogledao me opet zakrvavljenim očima, ali pošto je pogledao dokument koji sam mu pružio, potpisao je i ponovo me pogledao u oči.

— Novi, ha? — rekao je uz grimasu. — Što mislite o našem lijepom gradu?

— Zaudara.

Nije protestirao. Naslonio se na stolicu i sklopio ruke.

— Posvuda isto. Četiri stotine mrtvih, četiri stotine rođenih. Pokušaj bijega se kažnjava. »Voda iz vodovoda« — pogledao je na zid gdje su bili brojčanici instrumenata — voda 65, kisik 0-0...

— A ured za istraživanja? — zapitao sam. Dosad sam ulogu odigrao na zadovoljavajući način.

— Sami neuspjesi, kao obično — uzdahnuo je. — Znate i sami u Vijeću da nema lijeka protiv kuge.

Došao je trenutak da prijeđem na prvu fazu. Izvadio sam iz džepa cigaru, pripalio je i otpuhnuo dim prema stropu punom vlažnih mrlja.

— Načinit ću izvještaj kao obično, ali ima neka druga stvar. Htio bih kupiti malo više energije. Oko 16.000 graflosa...

Skočio je kao da ga je nešto ubolo.

— Energije! — ponovio je. — Šesnaest tisuća... — U zakrvavljenim očima bljesnula je neka iskra. — Do vraga! A zašto, ako mogu pitati?

Osjetio sam kako mi srce počinje jače lupati i toplina mi se razlila po tijelu, ali znao sam da izgledam mirno.

— Vaš ovdašnji Ured za istraživanja smatra da ne postoji lijek protiv kuge, ali Vijeće misli drukčije — rekao sam. — Izvest ćemo jedan pokus. Šesnaest tisuća graflosa energije usmjerene na svaki grad skupit će se u jedan zajednički snop pomoću transformatora povezanoga sa svakim gradom. Gargan, čovjek koji je u Vijeću

zadužen za luminoaktivne radijacije, drži da bi radijacija takva napona uništila žestinu bacila kuge.

Komesar sjedne na rub stolca, natoči u čašu malo plavkastog likera i ispije.

— Do vraga, vi niste inspektor. Koji ste vrag onda?

— Imate pred sobom moje dokumente.

Dohvatio ih je i pažljivo počeo čitati. Promatrao sam ga i osjećao kako mi nešto hladno silazi niz kralješnicu. Tada sam s olakšanjem opazio na njemu prve znakove povjerenja.

— Mislim da ste iskreni — rekao je. — Recite mi, mislite li zbilja da ima izgleda da izbjegnemo toj prokletoj kugi?

— Mogućnost postoji, ali, dakako, ona je još daleka, tek je u povojima. Shvatit ćete da je to sve vrlo povjerljiva stvar. A sada... gdje je komandna ploča energije?

Pritisnuo je dugme, promrmljao nekoliko riječi u mikrofon, digao se i pružio ruku.

— Idite hodnikom, Dulfay. I neka vas prati sreća.

Kad sam izašao, obuzela me žestoka reakcija. Neko sam vrijeme teturao, svjestan strahovite živčane napetosti. Prva zapreka je svladana. Odsad će moje radnje, premda se izlažem opasnosti, biti sasvim rutinske. Bacio sam cigaru i pošao hodnikom Na kraju hodnika bile su stube pa sam se uspeo u drugi kat, prošao nadsvođeni prolaz i ušao u komoru s energijom. Zavaljen u naslonjač, zagledan u golemu ploču, neki mali smežurani čovjek mi kimne u znak da je već primio upute. Odmah sam prionuo na posao, okrenuo ručicu, izvadio sakriveni kolut žice i priključio je izravno na glavni vod.

Pošto sam dovršio, povukao sam žicu preko prostorije i bacio je kroz prozor u pustu uličicu. Izašao sam i dohvatio kraj. Neki stalak koji je bio ovdje zbog pomoćnoga transformatora dobro će mi doći. Izvadio sam sitnu emisionu stanicu, pričvrstio je u udaljeni kut zida i pokrenuo satni mehanizam.

Za jedan sat već sam bio kod svoga traktokara i prešao sam ravnicu.

Da mi je prije mjesec dana netko rekao da ću posjetiti Profaldo i ostalih šest okuženih gradova Visoravni Ganimeda rekao bih mu da nije pri sebi. Dakako, prije nego što sam upoznao Hol Daia. Nije to bilo njegovo pravo ime. Tako su ga zvali u psihijatrijskoj bolnici, gdje sam bio u službi. Bio je to starac i pol, jedan od prvih naseljenika sa Zemlje, koji se inače bavio medicinom.

Jednoga mi je dana počeo govoriti, kao i obično, a budući da nisam imao drugog posla, slušao sam ga.

— Jeste li, sinko, čuli za sedam okuženih gradova: Profaldo, Senar, Caldray, Voltar, Xynan, Malakan i Klovada?

Kimnuo sam glavom.

— Jesam, Hol Dai. Ali uzmite svoje lijekove.

Progutao je dvije pilule i pokazao list papira na kojem je upravo pisao.

— Znate li koji su najbogatiji gradovi Sistema?

— Najbogatiji? Valjda ste se zabunili, Hol Dai. U njima je samo kuga.

Nasmiješio se.

— Kuga im je zaštitnica, sine moj. Ako ih osvojite, naći ćete najznačajnije bogatstvo koje je ljudski rod poznao. Slušajte...

I slušao sam do kraja. Najprije strpljivo, a poslije sve zainteresiranije. Bila je to luda pripovijest, ali me je zanijela. Priča o sedam gradova s tisućgodišnjom kulturom, na tom trećem planetu Jupiterova sustava, Ganimedu. Kako se vladar tih sedam gradova, pošto je bio zarobljen, zakleo da će se osvetiti za loš postupak prema svome narodu, pa je, ne zna se kako, uspio zaraziti gradove strašnom nevoljom, koja je sedam gradova pretvorila u gnijezdo kuge.

Naćulio sam uši kad je Hol Dai napomenuo:

— Što mislite zašto je vladar zarazio gradove? Mislite li da je to samo radi osvete? Pa ne bi, valjda, prokleo svoj narod zauvijek. Ne, sinko moj, drugi su bili razlozi.

Ništa nisam rekao, čekao sam da on nastavi.

— Tri tisuće godina sedam je gradova živjelo od bogatstva koje je osvojeno na satelitima Io i Callisto. I nikad se nitko nije zapitao što je s tim bogatstvom.

— Valjda će i to doznali. Hol Dai. Jednog će dana teretni brod odnijeti sve.

— Ne brod — odmahnuo je sijedom kosom. Jedan čovjek, na dlanu.

Zainteresirao sam se i ubrzo sam znao cijelu priču. Narod Ganimeda osvojio je Io i Callisto i ta dva satelita morala su plaćati ogroman danak. Dio te odštete bio je i kamen koji su Ganimeđani zvali Jupiterov kamen. Kamen je bio zaštićen omotačem od bijelog pinardija i sadržavao je stlačenu česticu luminoaktivne stijene s planeta Jupiter. A taj komadić kamena sadržavao je dovoljno energije za pokretanje tvornica i industrijskih uređaja u polovici Sunčeva sustava.

Zaboravio sam toga trenutka da je Hol Dai svrstan među neuračunljive psihopate.

— Gdje je taj kamen?

— U staklenoj kutiji u palači nekadašnjega vladara, u Klovadi — odgovorio je on. — Ali — učinio je kretnju rukom kao da upozorava — nije to tako jednostavno. Narod Visoravni svjestan je vrijednosti svog bogatstva i poduzeo je mjere da ga zaštiti. Zaštitili su ga okruživši ga zakrivljenim poljem, prostornom krivuljom, pa je sada

težak toliko da ga ni armija ljudi ne može podići.

— I?

— Kako da se digne kamen? Ima načina, sinko, opasan je, gotovo nemoguć, ali ja sam proveo cijeli život tražeći ga. Zakrivljenost polja zamišljena je tako da obuhvaća sedam fokusa raspoređenih kao sedam gradova. Ja sam pronašao materijal koji može emitirati snopove valova što idu u istom smjeru i poništavaju tako onu prostornu zakrivljenost. No, da bi se u tome uspjelo, valja ući u svaki grad, a to znači zaraziti se ne jednim nego sa sedam različnih strašnih bacila kuge. I za to sam se pobrinuo. Pronašao sam tabletu koja daje privremenu imunost...

Duh Hol Daia ponovo je smalaksao i on se izgubio u nerazumljivom mrmljanju.

Mozgao sam o toj pripovijesti cijeli tjedan. Za to vrijeme čitao sam povijest bolesti Hol Daia i ustanovio da ima povremenih trenutaka lucidnosti. Zatim sam otišao na mjesto gdje je živio prije nego što je smješten u bolnicu. Moji su mi dokumenti dopuštali da uđem i da proučim njegov rad. Nitko nije ništa dirao. Našao sam i bočicu s tabletama za privremenu imunizaciju, s uputama. U njegovoj opremi bilo je sedam minijaturnih odašiljača i potrebna žica za spajanje. No, uzalud sam tražio neku napomenu o Jupiterovu kamenu.

Nisam ostao samo na tome. Posjetio sam sve biblioteke i arhive tražeći dokaz o onome što mi je pripovijedao Hol Dai. Dokaza nisam našao, ali je bilo naslućivanja i natuknica. Ono što mi je starac govorio moglo je biti točno.

Dok sam čitao povijest Ganimeda, taj Jupiterov kamen privlačio me je sve više. Bila je to neka vrst droge, zasjenila je sve druge želje sve do trenutka kad sam odlučio da krenem u akciju. Uzeo sam Hol Daievu opremu i bočicu s tabletama i zatim sam tjedan dana razmišljao o ulasku u tih sedam gradova. Pošao sam do prvoga grada traktokarom i, kao što ste zapazili, uspio sam u Profaldu »prilijepiti« prvi odašiljač.

»Jedan je gotov, ostaje još šest« — rekao sam sam sebi. i sam pun povjerenja u sebe, čvrsta morala. Drugi grad, Senar, iskrsnuo je iznenada iz magle. Visoko na nebu ogroman je Jupiterov disk prolijevao svjetlo na grad. Kao i u prvom, i u ovom su sve ceste preko ravnice vodile prema jedinom pokretnom pločniku. Ušao sam i činilo mi se da sam se vratio unatrag, jer je Senar sasvim nalikovao na Profaldo. Isti bučni kabareti, kartašnice pune igrača, a krivudave ulice turobne i prljave.

Ponovo sam stigao do zgrade s nazivom ENERGETSKA SLUŽBA. U uredu komesara ipak sam doživio iznenađenje. Jedna se djevojka okrenula upitno prema meni. Bila je visoka, vitka, crnokosa, očiju poput dragulja. Promatrala me.

— Što je? — rekla je.

Načeo sam ista objašnjenja, izvadio dokumente i čekao, a zatim sam napomenuo da bih kupio malo energije. Na moje iznenađenje rekla je mirno:

— Znam. Vi ste Tepondicon.

— Tko sam ja?

— Ili ste bar smrtni ekvivalent te legendarne ličnosti — rekla je nasmiješivši se. — Ako je vjerovati ganimedskim legendama, na naše gradove se morala sručiti teška nevolja, koja se neće moći ukrotiti sve dok neki hrabri ratnik ne uđe u svaki grad i ukroti zlo sam. Legenda toga borca naziva se Tepondicon.

— Da, i vi mislite... ? — primijetio sam.

— Nesreća nas je već zadesila: kuga. I sad ste ovdje vi da pokušate pobijediti tu kugu.

Kad je vidjela da sam zaprepašten, odmahnula je rukom.

— Komesar Profalda me je obavijestio o vašem dolasku. Još su nam preostale neke komunikacije.

Tepondicon, ha? To mi je olakšavalo zadatak, slagalo se lijepo s mojim planovima. Prije nego što sam mogao izustiti ijednu riječ, ona me odvela do komore s energijom. Ostala je ondje promatrajući što radim dok sam drugi put uspostavljao potrebne veze na glavni vod, pošla je za mnom kad sam postavljao mali odašiljač na zid iza zgrade.

Kad sam pokrenuo satni mehanizam, uhvatila me za ruku.

— Ne morate odmah otići, Dulfay — rekla je. — Znam da ste privremeno imuni na bolest. Hoćete li da vam pokažem grad Senar?

Razum mi je govorio: ne; oči su govorile: da. Ona je stajala, svjesna zavodljivosti, nasmiješena, crvenih usana i blistavih očiju. Bila je obučena u haljinu koja je otkrivala sve obline tijela.

Za jedan sat sjedio sam u nekom bifeu uz prigušena svjetla, okružen Ganimeđanima, Jupiterovcima i Zemljanima, muškarcima i ženama. Svi su bili u nekoj mjeri pijani, ali su svi, znao sam, pokušali time prikriti strah od neizbježne smrti koja ih je pratila.

Sjeo sam za stol sučelice komesarici Senara. Ona je pila boku i veselo se smijala.

— Hajde — rekla je — zaboravite svoje muke. Podsjetite se da ste Tepondicon.

No, nešto nije bilo kako valja. Osjećao sam to cijelim tijelom. Možda je to samo zbog onog čovjeka što me promatrao sa sujednoga stola. Pravio se ravnodušan i brzo bi obarao pogled kad bih se okrenuo na njegovu stranu.

Ogledao sam se, tražeći načina da pobjegnem. Tada sam opazio da me i s drugih stolova ljudi promatraju kradom. Popio sam punu bocu boke, pravio se kao da ispijam drugu, pa sam počeo hiniti pijanstvo. Zatim sam se mučno digao, zateturao, srušio bocu i pošao prema

šanku teturajući.

— Naručit ću još — rekao sam štucajući. — Oprostite...

Napol puta okrenuo sam se i pojurio prema izlazu prevrnuvši nekoliko stolova. Stigao sam do vrata, pratili su me krikovi, a i jedan metak iz infracrvenog pištolja. Na sreću, pogodio je zid iznad moje glave. Trčećim sam korakom izjurio na ulicu. Trčao sam sve dok nisam osjetio kako me probada u slabinama. Iza mene je buka noćnog života grada, ali progonitelja nije bilo. Bez teškoća sam izašao iz grada i za pola sata sam sjedio u svome traktokaru i vozio se preko ravnice. Profaldo i Senar su bili iza mene. Što će biti u slijedećem gradu, Caldravu?

Ni u snu nisam pomislio na takav prijem. Tek što sam ušao, već sam naglo stao. Ulice su bile prepune ljudi. Atomske su žarulje ispisivale riječ TEPONDICON, barjaci i zastave lepršali su na svim balkonima. Dok sam se približavao neodlučna koraka, dva snažna čovjeka u antiknoj žičanoj košulji iz prvih godina Ganimeda koračala su ispred mene. Negdje iz zgrada začuli su se glasni akordi orkestra. Znao sam da je to snimka i znao sam da je to u svojem punom sjaju Bokartova »Svemirska simfonija«.

Počele su zaglušne aklamacije. Doveli su me do nekih niskih kola, posjeli, i kola su krenula, s jahačem na svakoj strani.

— Tepondicon! Tepondicon! — urlalo je mnoštvo.

Bilo je to zbunjujuće i mučno. Svi su pogledi bili upravljeni u mene, pazilo se na svaku moju kretnju. Jedna pogrešna riječ, krivi korak i te aklamacije pretvorit će se u povike na smrtnu osudu. Dok su kretala kola popločanim ulicama, postalo mi je jasno značenje svega toga. Ovi su ljudi bili otpadnici Sistema. Je li važno budu li njihove nade preuveličane? Oni su ionako osuđeni na smrt od kuge. A za četiri dana Jupiterov kamen bit će moj. Dosadašnji mi je život bio pun promašaja. Izbacili su me iz Marsovske tehnološke škole u drugoj godini jer sam prodavao drogu svojim drugovima. Pokušao sam sve i sva, pa i prijevarama, ali bez uspjeha. Ovo će preobraziti moj život, bit će to izlazak iz čahure osrednjosti, bit će to napokon uspjeh.

Pratnja se zaustavila pred zgradom Energetske službe. Komesar me čekao na vrhu stuba. U njegovu uredu, daleko od ulične buke, razgovor je nalikovao na dva prethodna. Ponudio me cigarama, zavalio se u naslonjač i zapušio zadovoljna lica.

— Kad samo pomislim da sam se prije tjedan dana htio priključiti listi samoubojica! Pitam se, Dulfay, jeste li svjesni što ovo znači za narod? Biti oslobođen kuge! To se čini nevjerojatnim.

— Podsjećam vas da je to samo pokus — rekao sam. — Ne mogu ništa sigurno obećati.

— Uspjet ćete — odvratio je. — Nade tisuća ljudi ne mogu biti iznevjerene. A što se tiče energije, na raspolaganju vam je sve što

imamo.

Voltar! Xynan! Malakan!

U četvrtom, petom i šestom gradu sve je išlo kao sat. U svakom mi je gradu priređen grandiozan doček. Mnoštvo je vikalo »Tepondikon!« iz svega grla. Zacijelo su pretražili cijeli grad da bi pronašli ukrase kojima su ukrasili ograde i kruništa. Nije to više bila nada, bila je to histerija. Crna sjena kuge bila je bačena u zadnji plan. Kao legendarni junak Tepondicon ja sam bio utjelovljenje njihovih snova i nada.

Prije nego što bih ušao u grad progutao bih tri tablete. Prije nego što sam ga napuštao, priključio bih se na energetski centar i uključio odašiljač.

Evo i Klovade, sedmoga i posljednjega grada. Za nekoliko sati moj snop zraka ispraznit će se prema planu sedam gradova i prostorna krivulja bit će uklonjena. Preostat će samo da uđem u kraljevsku palaču, da otvorim staklenu kutiju i dočepam se Jupiterova kamena. Njime će moj život ponovo početi. Neće više biti promašaja i sitnih krađa. Bit ću kralj s pravom.

Nisam ni bio svjestan napetosti u kojoj sam živio dok nije prestala svečanost primanja u Klovadi i dok nisam ušao u komesarov ured. Sjeo sam i čekao nestrpljivo da dođe.

Komesar je bila žena. Nije bila zavodljiva kao ona u Senaru već profinjena djevojka zlatne kose i plavih očiju. Prišla mi je živahno, pružila ruku i smiješila se.

— Dobro nam došli, Tepondicone — rekla je. — Postigli ste svoj cilj.

Bilo je u njezinu tonu nečega što me prisililo da je bolje promotrim. Zar je moguće da sumnja?

— Dolazite izdaleka — rekla je polako. — Izbjegli ste sve opasnosti i ponijeli ste se pošteno. Mogu li vas pitati, Dulfay, što vi osobno imate od toga?

— Nikakve koristi — odgovorio sam mirno. — Učenjaku je cilj samo istraživanje i dobrobit naroda.

— Ipak — napomenula je — rijetko će se tko izvrgnuti tako velikom riziku.

— Kao što znate — prekinuo sam je — ja bih trebao 16.000 graflosa energije...

Činilo se da me i nije slušala. U očima joj neki neodređen izraz.

— Recite mi, Dulfay, jeste li već ćuli za Jupiterov kamen, koji je pohranjen ovdje, u Klovadi?

Ukočio sam se, a djevojka je nastavila:

— Prije nekog vremena stupio je u vezu sa mnom neki učenjak i nabacio sličan plan kao ovaj što ste ga vi upravo ostvarili. Bio je to odličan čovjek, ali zbog napetosti izazvane pretjeranim radom duh mu

nije izdržao. Bio je odveden u psihijatrijsku bolnicu. Sad ga poznaju pod imenom Hol Dai. Prije nego što je obolio, Hol Dai pronašao je metodu da suzbije kugu. Bilo je to jednostavno. Netko bi posjetio svaki od sedam gradova, bio bi zaštićen privremeno od bolesti, ali bi, dakako, postao nosilac bacila. Kad napokon dode u Klovadu, bio bi prava hodajuća epruveta sa sedam vrsti bacila.

— Da se vratimo Jupiterovu kamenu — nastavila je — To je nešto sjajno, u stanju je dati nevjerojatne količine energije pod uvjetom da bude pravilno korišten. Učenjaci ga dosad nisu mogli maknuti jer je zaštićen malom ali posebnom prostornom zakrivljenošću. No, kamen ima i drugih mogućnosti. Hol Dai je otkrio da bi kamen pretvorio bacil kuge iz pozitivnog oblika u negativni. Drugim riječima, ako bi se posjetilac sedam gradova podvrgnuo zračenjima Jupiterova kamena, dogodila bi se neobična stvar. On bi postao prenosilac bacila, koji bi, kad se oslobode, počeli napadati kugu. Dakle, antitoksin. I ako taj čovjek pođe u suprotnom smjeru i ponovo posjeti svih sedam gradova, smatra se da bi do kraja bila pobijeđena kuga za nekoliko mjeseci.

— Vidim — rekao sam. U dnu svijesti rađala se neka sumnja. — Pa zašto to nije učinio prije?

— Zato što prije vašeg dolaska nitko nije znao kako da se privremeno zaštiti od bolesti i nitko se nije usudio izložiti opasnosti bez zaštite. Sad znam da ste vi pronašli način kako da se zaštitite. No, morate znati da ćete, ako se izložite zračenjima Jupiterova kamena, umrijeti za šest mjeseci.

— Što želite time reći...?

— Budete li išli do kraja u svojoj ulozi Tepondicona, nećete dovoljno dugo poživjeti da biste uživali u slavi.

Lupkala je olovkom po stolu.

— Moram spomenuti da nam je Hol Dai govorio i o planu da se poništi prostorna krivulja koja okružuje Jupiterov kamen. No, zbog njegove bolesti, taj je plan ostao za nas tajna.

Uzdahnuo sam. Hol Dai mi, znači, nije podvalio. Ali ova žena s tim pričanjem o liječenju kuge... Što mene briga za liječenje. Ja hoću kamen!

Pogledala me.

— Ne znam tko ste ni što ste, Dulfay, ali poslušajte me. Nekoć su ovih sedam gradova bili ponos jupiterskog sustava. Njihovi su stanovnici bili veseli i snažni. Točno je da su u početku eksploatirali svoje susjede sa satelita Io i Callisto, ali to je bilo davno. Već generacijama su miroljubivi. Bavili su se trgovinom i industrijom. A sada: posvuda gnijezda kuge, gdje se leže porok i grijeh, gdje nema sutra već samo danas. Zamislite, ako možete, prokletstvo koje znači ova kuga. Vi znate da ste nepovratno zaraženi i da vas čeka smrt. Pogledajte sad legendu o Tepondiconu. Nije to ni hrabar ratnik ni

vitez u oklopu, to je običan čovjek koji žrtvuje vlastiti život da bi spasio te ljude. To je vrhunska slava. Sada morem ići, Dulfay. Ali svraćam vam pažnju na dvoja vrata kojima se može izaći iz ovoga ureda. Na ona kroz koja ste ušli se i izlazi. Ona vode na ulicu kojom se dolazi do kraljevske palače gdje je Jupiterov kamen. Kamen nije pod stražom. Ako ne funkcionira prostorna krivulja, kamen se može uzeti. Druga vrata vode u sobu za zračenje, koju je zamislio Hol Dai. Ondje se pomoću specijalnoga aparata prenose zračenja Jupiterova kamena na ekran. Uđete li u tu prostoriju i sjednete li pred ekran, za dvadesetak minuta bacili koje nosite postat će negativni. Vi ćete moći ponovo posjetiti ostalih šest gradova. Kuga će biti pobijeđena, ali vi ćete umrijeti

Uputila se prema izlazu.

— Na vama je da odlučite — primijetila je. — Mogu samo napomenuti da jedan put vodi do slave.

Izašla je i ja sam ostao sam, omamljen. Pet minuta nisam se micao. Spomenula je slavu. Da, bit će to slava, ali u isto vrijeme i smrt. Ista smrt koja očekuje stanovnike sedam osuđenih gradova. S druge strane, postoji Jupiterov kamen, utjelovljenje svega zbog čega sam se borio.

Pošao sam prema stolu i sjeo. Moram uzeti papir i napisati sve što mislim i što sam učinio prošlih dana. Moram to sve zabilježiti. Izaberem li vrata kuge, bit će to moja oporuka i — veliko djelo. Izaberem li vrata koja vode na ulicu, pa postavim svoju emisionu stanicu i uspijem uzeti Jupiterov kamen, bit će to moja osuda, prokletstvo koje će me pratiti ostatak života.

Nakon jednoga sata digao sam se i brižljivo presavio papir. To je ovo što upravo čitate. Zrak je bio topao, bilo je sparno. Negdje je živin sat odmjereno otkucavao vrijeme. Prošao sam prostorijom prema vratima.

Dakako, vi znate koja sam vrata izabrao.

Avram Davidson: Kamen mudraca

The Ceasles Stone

Prevela Ingrid Jurela

Sat, onaj na Starom tornju, sat na koji se uvijek mislilo bez ikojih primisli kad bi netko rekao: »Sastat ćemo se kod sata«, bio je baš taj sat. Svake se godine obnavljao i osvježavao zlatni list njegovih rimskih brojaka, koje nisu bile postavljene ni zbog kakvog namjernog arhaizma, već jednostavno zato jer u vrijeme izrade tog sata druge brojke nisu bile poznate. U doba kad se sat gradio, arapski brojevi su vrlo sporo »napredovali« iz Indije kroz Perziju u Tursku i nisu još bili dospjeli u taj dio Evrope, a kao znak kako su očevi naših očeva živjeli bez nekih briga za gradaciju brzine, veliki je brojčanik imao sam jednu kazaljku koja je pokazivala vrijeme.

Otkucaji sata Imperial Bella, glavnoga grada Trojne Države, više se nisu toliko opažali u Staroj gradskoj vijećnici kao nekad. Svakako, na Damianov dan Gradski se savjet još i sad sastajao u punom sjaju i formalnom ceremonijom birao glavnoga gradonačelnika, no u ostalom dijelu godine nije se događalo mnogo toga. Turisti dolaze da vide Toranj, u okviru uobičajenog razgledavanja grada koje organiziraju agencije. Prosjaci i pokućarci slijede turu razgledavanja kao što ptice slijede brod, a ljudi sa sela, za koje nova Upravna zgrada sa svojim mansardama, mramornim predvorjem i pisaćim strojevima nije zapravo imala nikakvog značenja, od Tornja su učinili centar razgledavanja kao što je to već stoljećima bio običaj. Stara je šala, i na nju se više nitko i ne nasmiješi, da neki još i sad očekuju kako će se na udar sata iz automata pojaviti car. Nije važno dolaze li na onim golemim kolima velikih kotača nakrcanim perjem i paperjem, šunkama, kobasicama, kiselim krastavcima, neuštavljenom kožom, orasima, jajima, voćem i koječim drugim, od dužica bačvi do voska, ili dolaze goneći goveda na stočni sajam ili opet željeznicom. Čim uspiju, odu do Tornja da bi se uvjerili kako je još na istom mjestu.

Jednog bistrog, suhog dana kasne veljače, kao što su govorili kasniji izvještaji, neki mladi seljak, nazovimo ga Hansli, došao je do podnožja Starog sata i nervozno se počeo osvrtati. Neki čovjek koji je sjedio na komadu izblijedjelog platna na stepenicama dozva ga i vrlo ljubazno upita može li mu pomoći. Hansli osjeti olakšanje.

— Tražim ulicu koja vodi u drugu gdje su zlatari. Nju tražim —

reče.

— Možda radi vjenčanog prstena? — upita ga čovjek.

Hansli se tako iznenadio da nije uspio ni pocrvenjeti. Onda se sjetio kako su pametni ti gradski ljudi. A što se tiče ovog čovjeka, građanina, on je pametan i ugledan.

— Kao kakav filozof — poslije je objašnjavao Hansli. Takav je opis bio potpuno jasan Hansliju, njegovoj majci i ocu, njegovoj budućoj nevjesti i njezinim roditeljima. Inače, takav je naziv bio dosta neodređen i mogao se odnositi na učitelja algebre na školskim seminarima ili na građevinskog inženjera koje se sprema na kopanje kanala. Isto tako mogao se odnositi na kakvu skitnicu koja prodaje mješavinu slane vode i metilenskog plavila kao sredstvo protiv neplodnosti kod stoke, ili za liječenje spuštenih želudaca u djece.

— Jer — objašnjavao mu je čovjek — ako je posrijedi vjenčani prsten, imam ih nekoliko na prodaju.

Čovjek ga je ozbiljno gledao i to otklanja svaku sumnju, jer Hansli se bojao da mu se oni u zlatarni mogu narugati, praviti loše šale na njegov račun. Ovaj tihi čovjek zacijelo nema takve namjere.

— To je za Belindu — objašnjavao je Hansli.

Čovjek kimne i iz džepa izvuče komad krpe i odmota je. Dakako, u njoj je prsten. Naravno, od zlata. No, čekaj Nalikuje na zlato, ali...

Pričeka.

— Kolika mu je cijena? — upita Hansli.

Pola dukata. Hansli osjeti veliko olakšanje. Može se cjenkati pri kupovini vola, konja, konjske orme s onim najboljima, no pojma nema kako se to radi kod kupnje prstena.

— To je prilično jeftino — govori.

To je zlato, pravo, čisto zlato! govori mu neki glasić u uhu.

— Jeftino je — potvrdi čovjek kimajući glavom. — Kod zlatara je skuplji zato što on mora plaćati porez. I to visoki. Ali ja, ja za svoju radnju ne moram ništa platiti — i pokaže rukom uokolo — jer mi vlasnik svega, car glavom, nek' poživi još mnogo godina... ništa ne naplaćuje. Razumijete li?

Iz drugog džepa izvadi nešto što su ljudi obično nazivali draguljarskim povećalom, ali ga je Hansli zvao »gledalom«. Izrazom koji se odnosio na sve, od povećala do teleskopa, i pruži ga Hansliju. Ovaj promatra prsten kroz povećalo. Kako je samo sjajan! Kako li samo blista na čistom zimskom zraku! Tada Hansli ugleda nešto. Troglavi žig i brojevi LXI. To mu je dovoljno. Izvadi novčanik i da mu pola dukata. Čovjek se zahvali, a Hansli uzvrati.

Kad se vratio kući, Hanslijev otac pogleda unutrašnju stranu prstena.

— Nikad nis' vid'o ovakvo zlato — reče.

Tada njegove bistre oči, za koje se u mjestu govorilo da mogu u

mrkloj Šumi na tri milje opaziti kozle, ugleda nešto.

— Ah, to jes' grb! Tako. Onda je ovo pravo zlato i, daj d' vidim — reče pažljivo gledajući brojeve. — Aha, šezdeset prva godina vladavine, hm... izrađen je prošle godine... ili...

Podigne prsten. Provjera je uspjela. Sad mogu početi pripreme za svadbu. Čim se sunčani dani ustale, Belinda će početi bijeljenjem posteljine.

Tko zna koliko se puta sve ovo ponovilo? Ne zna to ni Lobats, šef Policijskih istražitelja. Ne zna ni De Hooft, predsjednik Udruženja draguljara.

— Uvijek ista priča — reče De Hooft, mali okretni Flamanac obojene kose i navoštenih brkova. — Ubrzo se prsten počne savijati ili se ponekad slomi, pa čak i onda kad nije ni preširok ni preuzak. Onda oni dolaze u grad, traže tog tipa, tog... ah... filoozofa — sarkastično (i krivo) izgovori riječ na slogove. — Ne nalaze ga i odlaze poštenim i uglednim draguljarima i zlatarima. Zlato se provjerava, pravo je, zapravo čisto i premekano da bi moglo podnijeti ikakav pritisak. Sama pomisao da bi sad ženama trebalo kupiti nove prstene kako bi dokazale da su zaista udane, uopće ih ne oduševljava. No, što se može? — reče i slegne ramenima.

Lobats je pažljivo slušao. Sve to je već čuo i prije. Tu je i Engelbert Eszterhazy koji je prije čuo samo nešto, zapravo ništa. Njegova titula je zvučna: doktor medicine, filozofije, pravnih znanosti, doktor nauka i književnosti.

— Nije li prijavljena kakva krađa zlata? — upita.

— Ništa što je u vezi s ovim. Spahu, zubar, bio je opljačkan, no ovo nije zubno zlato. I kovnica novca Perrero je prijavila krađu, ali ovo nije zlato za izradu novca. Nikad nismo riješili slučaj krađe zlata iz Ureda za ispitivanje u Ritcheli-Georgionu, ali to je bilo obično »Ritcheli« zlato koje je izrazito svijetložute boje. Ne kao ovo. — Lobats pokaže na zlato.

Pred njima je na komadu papira ležalo nekoliko prstenova koje je Udruženje draguljara uspjelo, da se tako kaže. otkupiti. Obično ih se nije moglo otkupiti.

Eszterhazy uzme povećalo i pogleda kroza nj pa ga spusti.

— Znate — reče De Hooft — vidio sam već sve vrste zlata. Ova je za me potpuno nepoznata. Vidio sam žuto, bijelo, crveno pa čak i o, da, zeleno zlato. Ali ovo, ovo, koje sjaji sjajem... kineske naranče! To još nikad nisam vidio.

Lobats načas prestane rukavom sivog ogrtača četkati svoj sivi polucilindar.

— Naravno, naša prva pomisao je bila da je prstenje ukradeno — objašnjavao je. — No ta se pretpostavka nije dugo održala.

— Zapravo, koji su zakoni time povrijeđeni? — upita Eszterhazy.

Lobats zamišljeno podigne obrve.

— Pa... hm... dakako, taj čovjek krši odluke koje su donesene u vezi s trgovinom posred ulica. No to je sitnica. I njegov način obilježavanja prstenja je nezakonit, jer nije odobren od Udruženja zlatara i Pokusnog ureda saveza draguljara ili Državnog ureda za ispitivanje. Ipak. kao što to svi dobro znamo, to prstenje je od čišćeg zlata no ikoje drugo.

— Taj je čovjek očito nepošten — smrknuto će De Hooft. — Najvjerojatnije je zlato ukradeno negdje u inozemstvu i sad ga se malo-pomalo želi otarasiti, a da ne privuče pažnju.

Lobats naheri glavu i zaniječe.

— Ali nismo iz inozemstva dobili nikakvu prijavu krađe koja bi objašnjavala ovo. Čak smo provjerili izvještaje od prije nekoliko godina, na primjer one iz Kalifornije i Australije. Ali ovo jednostavno nije to zlato.

Doktor Eszterhazy još jednom preispita prstenje.

— Pa ipak — reče — ako je do njih došao na pošten način, zašto ih prodaje po cijeni daleko ispod normalne? Po onome što kažu oni koji su kod njega kupovali, čini se da je srednje obrazovan čovjek pa bi morao znati da ako je zlato negdje nagomilano da mu po zakonu o pronalaženju blaga pripada polovica... naravno, ako odmah i pošteno sve prijavi.

Lobats podigne obrve i naškubi usta.

— Pa, doktore, možda ste i pogodili. Možda to jest zakopano blago što ga je našao. Možda ga je nadjačala pohlepa i počeo ga se, kao što je vjerovao, prilično mudro rješavati. Sad kad zna da smo mu za petama, možda smatra kako je prekasno da se javi. Pomislite — usklikne i gurne prstenje tankim i dlakavim kažiprstom — možda je to kakvo gusarsko zlato... ili je možda pripadalo kakvom zmaju...! — reče, kratko se nasmije i iskrivi lice.

Eszterhazy uoči nešto što mu je bilo izmaklo; bilo mu je sasvim svejedno ako je šef policijskih njuškala vjerovao u bogata nalazišta zmajevog blaga, koja su po narodnom vjerovanju još u stara vremena Goti tu i pohranili po skrivenim dolinama i brdima punim duhova, nikome još takva vjerovanja nisu naškodila, a to je i pridonosilo onom »nečemu« čega nije bilo u modernom dobu.

— Što ste time mislili, Karrol? To da zna da smo ga otkrili? Kako bi to on znao? — upita.

Šef Lobats mu tad objasni da je jedan policajac bio raspoređen na položaj oko Sata, stranac više nije viđen.

Doktor Eszterhazy ih ostavi da dalje razgovaraju i zamišljeno odšeta. Prodaja jeftinog prstenja seljacima koji dolaze u grad činila se potpuno normalnom idejom, to jest ako se čovjek htio brzo osloboditi tog prstenja. Pretpostavimo da ih ima još nekoliko. Gdje bi ih i kome

mogao pokušati da proda?

Zadahtana željeznica preotela je većinu prometa od riječne trgovine, no dosta je i ostalo. Riječni prijevoz nije bio tako brz, ali je bio jeftiniji. Ugljen, drvna građa i smola, sol i šljunak, žito i pijesak još su se i sad prevozili teglenjacima u velikim količinama gore-dolje po Isteru, čak i kad vjetar nije puhao u purpurna jedra, a lađari više nisu kosu pleli u pletenice. Birch Walk je bio najpogodnije mjesto gdje su se mogli naći lađari kad im oči i umovi nisu bili preopterećeni prigovaranjem oko smjerova plovidbe i svađa oko prioriteta luka. S obje strane kamene obale bio je popločan put oko trećine kilometra uz koji su bile zasađene breze, Nekad davno razmišljalo se o daljnjoj izgradnji šetališta i sadnji breza, no to nije učinjeno. Ali ne može se reći da eksperiment nije uspio. Ljudi koji sebi mogu priuštiti da se zabavljaju usred dana, i to još radnim danom, smatrali su sjajnom zamisao o Šetalištu breza. Neki su to šetalište uspoređivali s dijelovima Seine; te nove mušterije sa zanimanjem su promatrale brodare kako piju i jedu, a oni su isto tako promatrali gospodu pri jelu i piću. A možda i nisu.

Kapetani, kormilari i mornari s paluba (na većini teglenjaka uz kapetana i kormilara bili su i radnici na palubi) koji su se nakon završenog dnevnog posla željeli što prije napiti, i to što jeftinije, ili uživati u društvu kakve bosonoge ženske, također što jeftinije, nisu dolazili na Šetalište breza da bi to našli. Umjesto tih, tamo su se viđali čisti, uredno odjeveni i počešljani lađari kako, dolično takvima, šetaju ili isto tako dolično sjede za stolovima postavljenim vani, uživajući uz tamno pivo ili pun tanjur. Često su samo bili oslonjeni uz ogradu uživajući u pogledu na rijeku, drugačijem no što je onaj s tegljača.

Eszterhazy je polako šetao čekajući da naiđe... ne netko poseban, čekao je na nekog prosječnog. I kao što se to obično i događa, osim onda kad vam je hitno potreban novac, našao je takvog. Ili je ovaj našao njega. Zapravo, pokazalo se da su bila trojica, a čak dvojica su ga pozdravili i pozvali da sjedne i prihvati se. Glagol »prihvatiti se« ima vjerojatno manji broj značenja no neki drugi glagoli, no među onima koji putuju i rade na vodama Istera njegovo značenje je isključivo tekuće prirode.

Dvojica starijih bila su braća Francos i Konkos Spits, kapetan i kormilar tegljača »Panonija«, a treći je bio njihov mornar — vjerojatno je imao ime i prezime, no Eszterhazy nije čuo da su ga oslovljavali drugačije no »mali«. Pri drugoj čašici razgovor je postajao prisan. Eszterhazy je pitao pokazuju li mladi ljudi želju da se posvete brodarenju, i oba su brata Spits u isti tren odgovarala kako mnoštvo njih to želi, iako ni jedan zapravo nije dobar za taj posao. Pri tome su sukali svoje duge brčine i lupali šakama o stol kako bi to još više naglasili. Mladić se crvenio. Eszterhazy ga kratko prijateljski pogleda,

a mladić se još više zacrveni.

— Danas mladi brodari više ne buše uši, je li? — upita Eszterhazy.

Prilično se iznenadio kad su na to kapetan i kormilar prasnuli u smijeh, a mladić poprimio zagasitocrvenu boju.

— Što je smiješno? — upita Eszterhazy. — Pa i sam vidim da njegove uši nisu probušene.

— Ha, ha, ha... — roktao je kapetan Francos Spits.

— Ho, ho, ho — smijao se kormilar Konkos Spits. Oboje, svaki sa svoje strane, uhvate mladića za glavu (ovaj je iz nekih nepoznatih razloga postao vrlo stidljiv i odbijao je suradnju), koju je mladić bacao sa strane na stranu tako da je Eszterhazy dobio dojam da će prisustvovati davljenju. No, momak je očito imao prilično savitljiv vrat. Činjenica je bila da momak nije imao probušeno lijevo uho. Isto tako bilo je očito da je njegovo desno uho bilo probušeno. Ono je bilo crveno i natečeno oko resice, a kroz i iz njega je visio komadić nekad bijeloga konca.

— Bio sam kao opijen kad sam to učinio — promrmljao je momak.

Braća Spits koja su imala zlatne prstenove u ušima primila te riječi previše oduševljeno. Kapetan Francos se čak spremao da mu udari pljusku.

— Što si time mislio? Valjda misliš reći da si bio pametan i to uradio! Zar mu ne stoji dobro, doktore? — upita Eszterhazyja.

— Tako se obično kaže — odgovori Eszterhazy. — To je vrlo stari običaj i meni osobno je vrlo drago što se održava.

Momak je ovo prihvatio bolje od rezanja svojih šefova.

— A što je s prstenom? — ugrabi Eszterhazy priliku da zapita.

Momak je nešto prevrtao po džepovima. Vjerojatno je to kakva mjedena drangulija, ili nešto što ga uopće nije zanimalo. Izvadio je komad zgužvana papira. Unutra je bio prsten. Blistao je divnim narančastim sjajem. Eszterhazy izvadi malu kožnatu kutiju u kojoj je držao povećalo.

— Vidite l'taj grb? — upita momak. — Zar to ne znači da je ovo zlato? Stajao me pola dukata.

— Nema sumnje da je to zlato — reče Eszterhazy i žurno nastavi: — Zapravo je to izvrsno zlato.

— Al nije imao onu vražju zlatnu žicu da se provuče kroz uho. Zato sam morao otić' k pravom draguljaru. Pobjesnio je što sam mu navalio taj vražji posao. »Nemojte se zbog tog' uzrujavati«, rekao sam mu.

Momak je vrlo odlučno govorio, iako mu jezik nije baš obilovao pogodnim pridjevima.

— Jeste li to kupili kod onog mudraca? — upita ga Eszterhazy.

Momak kimne i počne zamotavati prsten.

— Konobar! — vikne Eszterhazy i svi ga upitno pogledaju. —

Konjak za sve — naruči.

Odjednom su svi zaboravili na risove. Pala je još jedna runda i onda je Eszterhazy otišao.

Kad se vratio u ulicu Turkling broj 33, upita svog bibliotekara Herru Huga Von Slitskog ima li primjerak knjige »Dvanaest ključeva« od Basila Valentinea.

— Imamo i nemamo — objašnjavao je Von Slitski poput proročice iz Delfa. — Naš primjerak je dan na uvezivanje kao što sam savjetovao pri posljednjem pregledu knjiga. Sad je u postupku, no vjerujem da bismo ga mogli dobiti. Međutim, bilo bi bolje da pogledate primjerak u... primjerak u... — načas preokrene očima i zamisli se. — Ne u Glavnoj knjižnici, oni ga nemaju. A onaj na Sveučilištu je oštećen — reče i ponovo prevrne očima. — Među knjigama u Državnoj knjižnici ima jedan dobar primjerak te knjige. Dat ću vam preporuku za Čuvara rijetkih primjeraka knjiga — reče i izvuče posjetnicu, uredno ispiše nekoliko riječi, stavi neki znak i dade mi je.

Eszterhazy mu zahvali i ode. Ta pomisao da u cijelom gradu ipak postoji mjesto gdje no on, čak ni on, sa svih svojih sedam diploma i šesnaest dužnosti nije mogao gajiti nade za uspjeh bez preporuke jednog od vlastitih potčinjenih, pomalo ga je zabavljala i osjećao je u svemu laganu ironiju.

Preporuka Van Slitskog bilo je sve što mu je trebalo da uđe u tu kuću tihih soba i tamnog pročelja, na kojem se nalazio samo isti znak kao što je bio onaj na kartici. Nitko ga nije spriječio da pogleda u katalog knjiga koji se sastojao od bezbroj polica s velikim uvezanim svescima pričvršćenim tako da se ne mogu micati. Našao je ono što je tražio i pažljivo prepisao na dani obrazac, te zajedno s moćnom preporukom predao službeniku. Ovaj uzme obrazac u jednu, a očale u drugu ruku i, poput kakvog dekana koji dijeli diplome, počne čitati naglas.

— »Peta knjiga Posljednje želje i oporuka Basila Valentinea, VIDELICET, Rasprava i dvanaest ključeva, te dodatak o Velikom kamenu Starih mudraca« — čitao je.

Začula se škripa stolca, netko je pročistio grlo i upitao nije li to došao Mumau. Iz susjednog ureda pojavio se neki vrlo visoki, vitki i zgodan mladić. — Ne, nije — reče mu Čovjek za uredskim stolom.

— Imam li čast da se obratim Čuvaru rijetkih primjeraka knjiga? — upita Eszterhazy i da mu svoju posjetnicu, dok mu je službenik vraćao preporuku Van Slitskog.

— Daaa — razvuče Čuvar kao da ga je zapanjila ta slučajnost da ga netko prepozna na radnom mjestu. — Drago mi je što smo se upoznali — nastavi. — Mislio sam da je došao netko drugi. Ne dolaze nam baš često sa zahtjevima za takve knjige. Ah! O, da. Da. Njega dobro poznajem...

Dakako, ta se primjedba odnosila na Eszterhazyjevog knjižničara, a ne na Mumaua za kojeg se i Eszterhazy želio raspitati. Zaista je to žarko želio, no nije imao prilike. Čuvar je bio vrlo ljubazan i pažljiv. Dao je Eszterhazyju poseban stol, donio mu bolji stolac (tako je rekao) od onog što je tu prije bio, poručio da se donese svjetiljka, dao mu papira i naoštrenih olovaka, ispričao se što upotreba tinte i pušenje nisu dopušteni, ponudio ga burmuticom, dao mu popis prijašnjih nabavki i prije no što je to Eszterhazy shvatio, Čuvar i njegov asistent su sa svim svojim stvarima nekamo nestali. Ostavili su ga samog s »Petom knjigom Posljednje želje i oporuke Basila Valentinea itd.«, užasno opširnim djelom, koje je tu i tamo na svojim još i sad bijelim stranicama imalo rupe od crvotočina. Počinjalo je veselom i ohrabrujućom porukom da je sve što se protivi vjeri, a možda se potkralo u knjizi, uklonjeno po Zakonu Trentskog savjeta. Djelo je tiskano 1647. To nije bilo prvo izdanje.

Eszterhazy bi bio dao tko zna što da je tad mogao pročitati cijelo djelo. No, tragao je za nečim posebnim.

Nenadani nagon ponuka Eszterhazyja da podigne knjigu i počne je lagano, lagano tresti, jer iako se doimala prilično očuvanom, bila je vrlo stara. Između stražnjih strana ispadne papirić i Eszterhazy, u žurbi da ga što prije uhvati, zamalo ispusti knjigu. Papirić je zapravo bila polovina obrasca koji se dobiva kad se posuđuje kakva knjiga i na njegovoj pozadini Eszterhazy ugleda vrlo uredno, školski ispisane riječi: »Ora lege lege lege relege labora et invienes. »Moli, čitaj, čitaj, čitaj, ponovo čitaj; muči se i naći ćeš. Eszterhazy zamišljeno okrene papirić. Sve što je mogao pročitati bilo je »an, K. — Heyndrik.«

Godišnji adresar stanovnika glavnog grada uveden po Zakonu, i tako dalje, nekoć je bio vrlo moderan. Ali Karrol-Heyndrik Muman nije se preselio od tog doba. Naime, njegovo ime je bilo poznato kućepaziteljici trošnog bloka kuća.

— Da, on živi ovdje, ali ima radionicu kod stare Španjolske pekare, gdje je vjerojatno u ovo doba — rekla je i zahvalila se pošto joj je dao nekoliko novčića.

Nekoć se neki car oženio s mladom Kastiljankom. To je bilo vrlo, vrlo davno. I već vrlo, vrlo dugo u Španjolskoj pekari nisu pekli kolače. Da već prije nije znao naziv pekare, Eszterhazy ga ne bi ni mogao odgonetnuti. Prozori su bili zastrti zavjesama i prašni, a u kutovima ulaznih vrata bilo je toliko prašine da je bilo očito kako već desetke godina nitko tuda nije ušao. Ali uvijek postoji i »stražnji ulaz«. Zato je i obišao trgovinu i zakucao na vrata koja su se vrlo brzo otvorila.

— Moj dragi Mumaue — umilno će Eszterhazy — znate, ne smijete više praviti zlo. Zaista to ne smijete. Zabranjeno je zakonom.

— Ionako sam namjeravao prestati — reče čovjek. Doimao se kao

kakav školarac kojeg su uhvatili kako peče jabuke na Bunsenovom plameniku. Na trenutak je neodlučno stajao.

— Želite li ući? — upita. — **Želite?** Uistinu? Molim vas, uđite!

Tu je bilo sve ono što se i moglo očekivati na takvom mjestu: peć, lončić za taljenje, ognjište koje su upotrebljavali alkemičari, aparat za destilaciju, retorta. Sve je bilo tu. Bila je tu još jedna stvar nepoznata Eszterhazyju. On se naglo okrene nastojeći da je odmah zaboravi.

— Taj... taj dio opreme — reče pokazujući prema predmetu — **to odmah uništite!**

Čovjek ljutito uzdahne i cvokne jezikom. Nakon toga začuje se lomljava.

— Pa, rekao sam vam da neću više praviti zlato, je li? To sam zaista i mislio. Zato mi i nije potrebno.

— I više ga nećete napraviti?

Eszterhazy se okrene i još se jednom ogleda oko sebe. Da, pekara je bila vrlo dobro odabrano mjesto. Tko zna što bi učinili oni iz Kovnice novca i Trezora kad bi znali što se ovdje zapravo peklo.

— Bio sam učitelj kemije u Višoj staroj školi — reče Mumau. — I to prilično dobar, znate, sve dok se nisam razbolio. Dekan je bio vrlo ljubazan prema meni. »Henk«, rekao mi je, »složili smo se da vam damo dobru mirovinu, smirite se i ne čitajte više one debele knjižurine. Jeste li me razumjeli? »Odgovorio sam da neću, ali jesam. Sada to moram priznati« — govorio je Mumau.

Eszterhazy skine šešir i počne njime hladiti lice.

— Ali zašto ste prodavali prstenje? — upitao ga je.

— Zašto?

— Zato što mi je bio potreban novac za moj stvarni projekt — odgovorio je Mumau i pogledao ga. — Nije mi stalo do zlata. Sva ta gnjavaža oko mijeha...! Bio mi je potreban novac, jer mi je mirovina bila preniska. Trebalo mi je pedeset dukata i zato sam morao prodati stotinjak prstenova. No, sad imamo pedeset dukata... Lice mu je bilo osvijetljeno sjajem kakav Eszterhazv još nikad nije vidio. — Sad mogu nastaviti sa svojim pravim pokusom! — nastavio je.

— Eliksir života — klonulo je kimnuo Eszterhazy.

— Dakako, eliksir života!

Bila je to jedna od rijetkih prilika da je Eszterhazy ostao bez riječi. Nije želio više razmišljati.

— Izvijestite me o tome — promrmljao je.

*

— Ovaj slučaj možete smatrati završenim — poslije je rekao Lobatsu.

— Uistinu mislite tako? Dobro. Vrlo dobro. Ali,.. bar mi recite gdje ga je nabavio!

— Bilo je to zmajevo zlato — gotovo iskreno odgovori mu

Eszterhazy.

Poslije nije nikad bio posve uvjeren u to da mu je Lobats to potupno oprostio.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

Eric Frank Russell: Sumrak svijeta

Fast Falls the Eventide

Preveo Aleksandar Gvoić

Planet je bio star, neizrecivo star. Mjesec mu je bio pun pjega i bora, sunce se polagano gasilo i umiralo, a nebeski svod iznad njega postao je tako tanak da je jedva jedvice mogao nositi po koji ljetni oblak. Tu je još raslo drveće, no ono se bitno razlikovalo od svojih predaka iz davnine, jer je sastojke potrebne za život uglavnom uzimalo iz tla, a ne više iz prorijeđene atmosfere.

Tako su isto vegeterirale i ostale biljke.

I cvijeće.

No, ljudska bića na tom planetu nisu imala ni latica ni korijenja. Priroda ih je obdarila sposobnošću kretanja i oni se nisu mogli zadovoljiti mirovanjem na jednom mjestu i srkanjem životnih sokova iz tog iscrpljenog tla. Postupno, navikavali su se na život uz minimalnu količinu kisika bez kojeg je opstanak u ta, davna vremena bio posve nezamisliv. Čak su određeno vrijeme mogli živjeti i bez njega, osjećajući pri tom tek neznatnu slabost t nelagodnost. To je vrijedilo podjednako za sve žive stvorove na tome planetu.

A stanovnici planeta bili su i kukci. I ptice. I dvonošci.

Noćni leptiri, svrake i ljudi, svi su oni bili povezani. Svi su imali zajedničku majku: prastaru loptu zemaljsku koja se okretala oko Sunca što je sve više tamnjelo i prijetilo da će se vrlo brzo ugasiti. Svi su oni bili spremni za taj sudbonosni trenutak, ostvarivši u potpunosti svrhu svoga postojanja.

I tako, nije bilo ništa neobično da Mesalinda razgovara s malim kukcem što joj je mirno sjedio na blijedoj, dugoljastoj ruci. Bio je to sićušan stvor crne boje sa zagasitocrvenim točkama, čist i sjajan kao da su ga satima laštili i dotjerivali. Bubamara. Dopadljivi stvor nalik na igračku kojem je jedino nedostajao ključić sa strane za navijanje.

Bubamara nije naravno razumjela ni riječi od onoga što joj je pričala Melisanda. Tako razumna ipak nije bila. U toku dugih vjekova, krila tog kukca prilagodila su se novim uvjetima i sada su bila dvaput veća nego davno u prošlosti. Promjeni tjelesnog izgleda pridružile su se i promjene psihičke prirode: mozak insekta imao je sada posve drukčiji oblik. U okvirima svoje vrste, ovaj se kukac popeo stepenicu više na razvojnom putu. Iako nije razumio ono što mu ljudi govore,

znao je točno kad mu se obraćaju; volio je njihovo društvo i uživao u zvuku ljudskoga glasa.

Takva su bila i druga živa bića.

I ptice. I kukci novog doba. I sva ona plašljiva stvorenja koja su nekoć bježala, pred ljudima i tražila zaklon, u noćnoj tmini.

Sve one životinjske vrste koje su preživjele, a njih nije bilo tako mnogo, prestale su biti plašljive. Sada su voljele i tražile društvo čovjeka, a time i potvrdu svoga postojanja.

Slušali bi satima ono što im ljudi govore uživajući u prisnosti njihova glasa, premda nisu ništa razumijeli.

To i nije bilo tako neobično jer je nekada davno u prošlosti ta zvukovna veza bila obrnuta. Tada je čovjek nepomično stajao i slušao nerazumljiv pjev kosa ili slavuja, očaran ljepotom i osjećajnošću cvrkuta.

Isti taj neizrecivi zanos osjećala su sada sva živa bića na svijetu.

— Razumiješ? — Tako je govorila Melisanda dok je mala bubamara pažljivo slušala uživajući na svoj specifični način. Tada se Melisanda nasmiješila, mahnula rukom i rekla: — Leti, leti, bubamaro!

Kukac je podignuo svoj šareni oklop, raširio prozirna krila i odlepršao. Melisanda je podigla oči i pogledala u zvijezde što su blistale na nebeskom svodu. Sada, u ovo novo doba zvijezde su sjale podjednakom jakošću noću i danju, što bi njezine davne i daleke pretke ispunilo velikim strahom.

Ona taj strah nije osjećala promatrajući zvijezde. Bila je ispunjena radoznalošću i nagađanjem koji su proizlazili iz potpuno osobnih razloga. Potamnjelo sunce, vrlo tanki sloj atmosfere i danja blistavost zvijezda bili su za nju sasvim obična stvar. Često je promatrala zvijezde, razmišljala o njima, nastojala ih identificirati i pri tom postavljala sama sebi isto pitanje po stoti put: Koju od njih izabrati?

A nebo je ponavljalo njezino pitanje: Koju izabrati?

*

Laka koraka krenula je prema uskom šumskom puteljku koji je vodio u dolinu. Tamo daleko na lijevoj strani neka je dugačka, metalna letjelica dojurila iz svemira i nestala iza horizonta. Malo kasnije začula je muklu tutnjavu. Pojava letjelice i njen zvuk nisu je uopće uznemirili jer je to ovdje bila svakodnevna pojava. Svemirski brodovi često su posjećivali ovaj starodrevni planet, katkada jednom mjesečno, a katkada i dvaput na dan. Dolazili su s raznih planeta, pa su i njihove posade bile različite. Ti posjetioci iz blistave modrine svemira govorili su najraznovrsnijim jezicima. Neki su to činili samo prijenosom misli i misaonih predodžbi. Drugi pak uopće nisu imali dar govora niti su mogli čitati i prenositi misli već su se sporazumijevali brzim pokretima prstiju, treptanjem ticala i dlačica ili nekim drugim dijelom tijela.

Nedavno je Mesalinda bila gost posade svemirskog broda s planeta Khva koji se nalazi daleko iza Andromede. Ti su stvorovi imali kožu boje škriljevca pokrivenu tvrdim ljuskama. Bili su potpuno nijemi i slijepi, sporazumijevali su se znakovima i kretnjama svojih krakova putem posebnih senzornih organa. Pričali su s njom, a da pritom nisu pustili ni glasa i divili se njezinoj ljepoti, a da je uopće nisu vidjeli.

Zbog svega toga učenje i studiranje bilo je vrlo otežano. Tek sada u starosti od sedamsto godina uspjela je polagati završne ispite i dobiti status odrasle osobe. Prije mnogo vjekova ljudi su mogli steći i savladati sve znanje i mudrost u roku jednog, jedinog stoljeća. A još u davnijoj prošlosti to se moglo postići za deset godina. No. danas je situacija bila sasvim drugačija.

U ovim sudbonosnim danima kad je sumrak svijeta postao činjenicom, znanje koje je trebalo usvojiti bilo je tako opsežno i golemo da ga se nije moglo savladati u kratkom razdoblju. Gomila podataka o bezbrojnim planetima i njihovim sustavima dosegla je veličinu divovske planine, no i tako veliko znanje nije još bilo konačno. Svakim danom stizali su novi podaci, nove činjenice, a sve to još nije bilo ništa prema onome što je tek trebalo doći, naravno, ako ovaj ostarjeli i umirući planet još bude u stanju da primi takvo neizmjerno bogatstvo.

Ako!

U tome je i bio problem. Svemirskim su prostorom zavladala i gospodarila bića koja su bila njegov sastavni dio. Atom i njegova energija postali su moćno oruđe u vlasti onih živih oblika materije koji su posjedovali sposobnost razmišljanja i kretanja. Makrokozam i mikrokozam bili su igračke onih čiji su brodovi beskonačno lutali nesagledivo golemim svemirskim prostorima.

No, unatoč svemu tome, nitko od njih nije znao niti umio vratiti snagu i život umirućem suncu.

To je bilo potpuno neizvedivo i teoretski i praktički.

I tako, od vremena do vremena, starački nemoćno sunce zaplamsalo bi i bljesnulo, zatim potamnjelo, pa opet zaplamsalo poput malaksala stvora koji se panično bori za život, ali pri tom dobro zna da mu je blizu kraj.

Svaka iskra tog plamena koja se gasila i nestajala u svemiru bila je znak dolazeće tragedije. Neki su podnosili hladnoću bolje od drugih, ali su se na kraju ipak morali predati. Neki su se planeti još mogli grijati određeno vrijeme zahvaljujući svojim sirovinskim izvorima topline i tehničkim dostignućima. Ali na kraju i oni su bili osuđeni na neizbježnu propast.

Kad se izvor topline i energije nekog planetnog sustava istroši i sagori u pepeo, tada počinje vladavina goleme, bijele nemani nazvane Vječna Hladnoća koja svoju vlast dijeli samo s mrtvima.

Melisanda je o tome razmišljala kad je stigla u dolinu. Ali njezine misli nisu bile pesimističke niti je u njima bilo traga žalosnom raspoloženju ili čak ogorčenju. Ona je bila pravi i tipičan predstavnik svoga roda, predstavnik vrste koja je prošla kroz najteža iskušenja, iskusila dobro i zlo i koja je time stekla izvanrednu pronicavost. Tisuću puta u svojoj dugoj prošlosti ljudi su bili suočeni s vrlo teškim, gotovo nerješivim problemima, ali su isto tako bili svjesni da se glavom kroz zid ne može, pa nisu očajavali. Znali su vrlo dobro što treba poduzeti i kako postupiti kad se pred njima ispriječi na izgled nepremostiva zapreka. Barijeru takve vrsti treba prijeći ili se provući ispod nje ili je nekako zaobići. Pri tom se treba koristiti vlastitim mozgom i inteligencijom, i razmišljanjem naći rješenje. Neizbježnost nas ne smije plašiti.

Ono što je nemoguće spriječiti, treba pokušati izbjeći spretnošću, dosjetljivošću i inteligencijom.

*

Velika mramorna palača stajala je na samom rubu doline. Prednjom stranom bila je okrenuta prema gomili kuća okruženih grmljem i cvijećem s uskim travnjacima i prštavim vodoskocima, dok joj je stražnja strana gledala prema dolini. Melisanda je uvijek prilazila toj zgradi sa stražnje strane.

Popela se stepenicama i ušla u tu golemu zgradu. Bila je silno uzbuđena. Široki hodnici s podom popločanim mozaikom i sa zidovima na kojima su bile raznobojne slike i ukrasi doveli su je u istočno krilo odakle se čuo žamor i povremeni prodorni zvuk megafona.

Očiju sjajnih od zanosa i radosnog očekivanja ušla je u veliku dvoranu gdje su sjedala bila povišena i razmještena u polukrug. Bilo je tu mjesta za četiri tisuće ljudi. Broj onih koji su se sada nalazili u dvorani nije prelazio dvjesta, drugim riječima, na svakog prisutnog otpadalo je dvadesetak praznih sjedala. Činilo se da u prostoriji nema nikoga. Onih nekoliko glasova koji su lebdjeli tom prazninom odzvanjali su polukružnim zidovima i s jekom se odbijali od stropne kupole.

Ovakvo stanje bilo je karakteristično za cijeli planet; mnogi objekti koji su bili namijenjeni tisućama sada su služili vrlo malom broju ljudi. U velikim gradovima živjelo je tek nekoliko tisuća ljudi, dok su manji gradići po broju stanovnika više nalikovali na sela. U selima su Živjele po dvije, tri obitelji. Polovina kuća u ulicama bila je prazna i nenaseljena.

Na ovom planetu bilo je sada nešto više od milijun ljudi. U dalekoj prošlosti bilo ih je više stotina milijuna. Svi su oni prije dugo vremena

krenuli zvjezdanim stazama u svemirske prostore, ali ne kao štakori koji napuštaju brod što tone, već smiono i samosvjesno kao predstavnici naroda koji je postao tako velik i moćan da su mu granice vlastitog svijeta postale pretijesne.

Oni koji su ostali, pripremali su se krenuti njihovim stopama čim to bude moguće. Baš radi toga ovih dvjesta ljudi sjedilo je ovdje u dvorani, vrpoljeći se, čavrljajući tiho i pokazujući znakove nervoze i napetosti u očekivanju poziva.

Osam dva osam Hubert — začuo se glas megafona. — Soba šest.

Div svijetle kose ustao je sa sjedala i uputio se prolazom praćen pogledima dvjesta pari očiju. Razgovor u dvorani utihnuo je na tren. Kad je prolazio pokraj Melisande, ona se nasmiješila i tiho rekla:

— Sretno!

— Hvala!

Onda je nestao iza udaljenih vrata koja su se zatvorila za njim. Čavrljanje se nastavilo. Melisanda je sjela na kraju reda, pokraj mršava, crnomanjasta mladića, oko sedam i po stoljeća starog, dakle nešto starijeg od nje.

— Zakasnila sam jednu minutu — prošaptala je. — Da li prozivaju već dugo?

— Ne — odgovori on. — Ovaj posljednji bio je četvrti kojeg su zvali. — Protegnuo je noge, ponovo ih privukao i protegnuo opet, bacio pogled na nokte na rukama, pomaknuo se u sjedalu i pri tom pokazivao znakove nervoze. — Da bar malo požure s tim. Nervoza je ..

— Devet devet jedan Jose-Pietro — zabrujao je megafon. — Soba dvadeset.

Čuo je poziv otvorenih usta i uznemirenih očiju. Ustao je vrlo polagano i nesigurno. Navlažio je tanke usne koje su se brzo osušile i molećivo pogledao Melisandu.

— To sam ja!

— Vjerojatno su čuli što ste govorili — nasmijala se. — Hajde, krenite!

— Da, da, naravno. — Prošao je tik uz nju, dok su mu oči bile uprte u vrata kroz koja je nestao svijetlokosi Hubert. — Sada, kad je kucnuo čas, tresu mi se koljena.

Odmahnula je rukom.

— Nitko vam neće učiniti ništa nažao. Samo čekaju na vas da vam uruče dokument-svjedodžbu... možda će to biti ona sa zlatnim pečatom.

Pogledao ju je zahvalno i požurio prema vratima s nešto više samopouzdanja.

— Sedam sedam Jocelyn. Soba dvanaest. — I odmah zatim: — Dva četiri nula Betsibelle. Soba devetnaest.

Dvije su djevojke ustale, jedna tamnokosa, punačka s osmijehom

na usnama i druga visoka, vitka, crvene kose, vrlo ozbiljna lica.

Slijedio je čitav niz imena, jedno za drugim: Lurton, Irena, George, Tereza, Robert i Helena.

Onda nakon kraće stanke, poziv koji je tako željno čekala. Četiri četiri Melisanda. Soba dva!

*

Čovjek u Sobi dva imao je oči svijetlosive, snježnobijelu kosu i sasvim glatko lice bez bora. Mora da je bio srednje dobi, ili vrlo, vrlo star. Zacijelo mu je bilo više od tisuću godina.

Pričekao je dok nije sjela, a onda je rekao:

— Dakle, Melisando, neobično mi je drago što te mogu obavijestiti da si položila.

— Hvala vam, učitelju.

— Bio sam siguran da ćeš položiti. — Pogledao ju je ispod oka i nastavio: — A sada, vjerojatno, želiš znati u kojim si predmetima bila bolja, a u kojima lošija. To je uostalom i ono glavno što treba da znaš, zar ne?

— Da, učitelju. — Rekla je to vrlo tihim glasom dok su joj ruke čedno počivale u krilu.

— Tvoje opće znanje je odlično — rekao joj je. — Time se možeš zaista ponositi, jer je tu riječ o golemom broju raznovrsnih podataka što se zajednički nazivaju općim znanjem. Također si pokazala vrlo dobre rezultate u sociologiji, psihologiji masa, staroj i modernoj filozofiji, i transkozmičkoj etici. — Nagnuo se prema njoj gledajući je pomno. — No, moram reći da si postigla dosta slabe rezultate u općem sporazumijevanju.

— Oprostite, učitelju. — Ugrizla se za donju usnu ljuta na samu sebe.

— Potpuno si iznevjerila u telepatiji i nisi sposobna čak ni za osnovno primanje podataka. U komuniciranju vizualnim znakovima nešto si bolja, no to još nije ono što se traži. Brzina sporazumijevanja dosta je polagana, često griješiš i hendikepirana si nekom čudnom vrstom osjetne nesigurnosti.

Gledala je u pod dok su joj se obrazi zacrvenjeli od stida.

— Žao mi je, učitelju.

— Tu nemaš što žaliti — oštro ju je ukorio. — Čovjek ne može biti natprosječno dobar u svim predmetima, iako to svim srcem želi. — Čekao je da Melisanda podigne oči, a onda je nastavio. — Što se tiče glasovnog oblika sporazumijevanja, postigla si srednje vrijedan rezultat u svim točkama guturalnih jezika. — Zastao je, a onda dodao: — Ali jezici s likvidnim suglasnicima zaista ti izvanredno leže.

— Da? — Oči joj zablistaše.

— Tvoji usmeni i pismeni testovi iz likvidnih jezika sastavljeni su prema govornoj strukturi Valreanaca sa Siriusa. Tu nisi ni jednom pogriješila. Brzina govora iznosila ti je trista dvadeset riječi u minuti. Prosjek samih Valreanaca je trista četrnaest. To drugim riječima znači, da njihovim jezikom govoriš nešto bolje od njih samih. — Rekavši to nasmiješio se zadovoljno pri pomisli da je njegova učenica bolja od začetnika svemirske lingvistike. — I tako, Melisando, došlo je vrijeme da se donesu ozbiljne odluke o budućnosti.

— Potpuno sam spremna na to, učitelju. — Gledala ga je mirno i razborito.

— Najprije ti moram dati ovo. — Pružio joj je tanki svitak iz kojeg je provirivala grimizna vrpca na kraju koje se nalazio zlatan pečat. — Čestitam od sveg srca.

— Hvala vam! — Prihvatila je svitak i držala ga sa strahopoštovanjem kao nešto neopisivo vrijedno i dragocjeno.

— Melisando — upitao je blago — želiš li imati djecu?

Odgovorila je posve mirno, bez ikakva traga zaprepaštenja ili stidljivosti:

— Još ne, učitelju.

— Jesi li onda spremna da napustiš ovaj planet i kreneš u svemirski prostor? — Pri tom je rukom pokazao prema prozoru izvan kojeg je svjetlucalo više milijuna zvijezda.

— Jesam.

Lice mu se uozbiljilo.

— No, obećaj mi da nećeš u potpunosti odbaciti pomisao o vlastitoj djeci! Ne smiješ nikada zaboraviti svoj planet i svoju vrstu.

— To vam mogu svečano obećati — rekla je.

— To mi je neobično drago, Melisando. Rastrkali smo se na sve strane svemira u malim skupinama. Za sada nije potrebno da pojačavamo svoje redove u kozmosu, no nikako ne smijemo smanjivati taj broj. Svoje brojčano stanje tamo vani moramo održati na jednoj razini. U tome je besmrtnost jedne vrste.

— Da, znam. Često sam razmišljala o tome. — Promatrala je svoju diplomu u svitku. — I ja ću priložiti svoj skromni udio tome, kad za to dođe pravi čas.

— Imaš još vremena. Još si vrlo mlada. — Uzdahnuo je kao da bi i sâm želio biti njezinih godina. Ustao je i prišao zidu gdje se nalazio stroj za obradu podataka, otvorio pretinac sa strane i izvadio debeo snop kartica.

— Izabrat ćemo zahtjeve, pregledali ih i odlučiti se za one koji najbolje odgovaraju.

Stavio je kartice u stroj, jednu po jednu. Bile su od plastike, četverouglasta oblika i na svakoj se nalazio broj na gornjem dijelu, dok je ostali dio kartice bio izbušen mnoštvom okruglih ili

četverokutnih rupica. Kad je sve kartice umetnuo u stroj, podigao je mali pokrov ispod kojeg se nalazila ploča s tipkama. Natipkao je »Telepatsko sporazumijevanje« i povukao ručicu sa strane.

Stroj je počeo raditi, začulo se zujanje, i onda je izbacio određeni broj kartica jednu za drugom. Kad je ta operacija završila, pogledao je koliko je kartica ostalo u stroju.

— Još ih ima osamdeset četiri.

Ponovno je na tastaturi natipkao »Guturalni jezici«. Stroj je odmah reagirao izbacujući novi snop kartica. »Ultrazvučni«, Ispalo je još nekoliko kartica. Ponovio je tu operaciju još nekoliko puta, dok na kraju nije ostala samo 21 kartica. Pogledao je svoju učenicu.

— Sad imamo svjetove gdje se govore samo likvidni jezici, ali ne bi bilo loše da eliminiramo one koji govore veoma polako, zar ne? — Ona je potvrdno kimnula glavom, a on je vratio tipke na početni položaj i natipkao »Maksimum 300«. Nekoliko je kartica ispalo iz stroja. Izvadio je one koje su preostale, promiješao ih je i pogledao kroz prozor u zvijezde na nebeskom svodu. — Sada ih ima samo jedanaest. Jedanaest svjetova koje možeš birati.

Stavljajući prvu karticu u drugi dio stroja, okrenuo je i namjestio nekoliko brojčanika i pritisnuo dugačku tipku. Instrument je počeo tiho šumjeti dok se nije ugrijao, a onda se začuo glas iz skrivenog zvučnika:

»Zahtjev broj 109.747. Valrea, savez četiriju planeta, nalazi se... «

Glas se prekinuo jer je učitelj pritisnuo drugu tipku čim je Melisanda odmahnula rukom.

— Ovo te ne zanima?

— Ne, učitelju. Možda bi me taj svijest morao više zanimati jer znam njihov jezik i sve bi išlo mnogo lakše. Ali kod njih već ima Zemljana, zar ne?

— Ima. Tražili su dolazak četiri stotine, a mi smo im poslali samo trideset šest, a zatim drugom prilikom dvadeset ljudi. — Promatrao ju je očinskom brigom. — Tamo bi imala društvo svojih ljudi, Melisando. Makar ih nema mnogo, ali ipak su Zemljani.

— Možda — reče ona. — No, smatram da ne bi bilo pravedno da narod poput Valreanaca, koji su već dobili nešto od onoga što su tražili, dobije još, dok drugi koji nas traže ne dobiju nijednoga Zemljanina.

— To je točno. — Umetnuo je u stroj drugu karticu.

— Zahtjev 118.451 — reče stroj. — Brank, planet smješten u zviježđu Konjske Glave, dio A71, presjek D19, masa 1.2. Civilizacija tip F. Bića koja žive na tom planetu dvonožni su kralješnjaci kao što je i prikazano.

Na ekranu iznad stroja pojavilo se nekoliko mršavih stvorova zelenkaste kože, dugačkih, vretenastih ruku i nogu, sa sedam prstiju,

ogoljele lubanje i golemih žutih očiju.

Još dvije minute glas iz zvučnika priopćavao je bujicu podataka o planetu Brank i njegovim mršavim stanovnicima. Glas je tada prestao govoriti, a stroj se umirio.

— Prije trideset godina tražili su stotinu Zemljana — rekao je Melisandi. — Poslali smo im desetoricu. Sad su dobili još šest, a od njih ti možeš biti sedma, ako želiš.

Videći da je suzdržana, ubacio je novu karticu u aparat.

— Zahtjev 120.776. Nildeen, planet s jednim velikim satelitom, gusto naseljen, smješten u području Maelstrom, dio L7, presjek CC3. Na ekranu se pojavio stvor s odgovarajućeg planeta, biće s krakovima i bez očiju i s posebnim senzornim ticalima koja su provirivala iz glave kao u insekata. Nildenci su već imali na svome planetu četrdesetoricu Mellsandtnih sunarodnjaka, ali su tražili još. Ona je odbila da pođe tamo.

Jedanaesta i posljednja kartica pobudila je najveće zanimanje i Melisanda se nagnula da bolje čuje i vidi.

— Zahtjev 141.048. Zelam, planet smješten na krajnjem rubu svemira, koordinate još nisu poznate Tek nedavno otkriven. Masa I. Civilizacija tipa J. Na njemu žive bića nalik na gmazove kao što je pokazano.

Ta su bića nalikovala na uspravne aligatore premda Melisanda to nije mogla znati. Sve gušterolike vrste i gmazovi nestali su još prije milijun godina, pa ona nije mogla usporediti zubate Zelamite, rožnate kože i izduljenih čeljusti s gušterima ili krokodilima. Prema mjerilima daleke prošlosti, oni su bili izrazito ružni, no prema ocjeni planeta i vremena u kojem je ona živjela oni i nisu bili tako gadni. Predstavljali su samo osebujan oblik razumnih bića.

Istina da su neki stanovnici svemira pokazivali više inteligencije i razuma od drugih, no općenito govoreći tu je bila riječ samo o vremenskoj razlici među njima. Neki su se razvijali brže jer im je postojanje bilo dužeg vijeka, i u tome su imali sreću. Drugi su se pojavili mnogo kasnije, a to je bila njihova nesreća. Poput trkača na istoj stazi, neki su bili ispred drugih, neki su zaostali i bili daleko iza njih, no svi su oni išli prema istome cilju. Zelamiti su spadali u red onih zaostalih trkača.

— Idem k njima — rekla je donoseći svoju neopozivu odluku.

Učitelj je razmjestio tih jedanaest kartica po stolu i proučavao ih namrgođena čela.

— Oni traže šezdesetoricu naših. Svi oni traže mnogo više nego što mi možemo učiniti, naročito ovi novajlije. U ovom trenutku ne možemo im poslati nikoga. Ali, nerado odbijamo njihove zahtjeve.

— Dakle?

— Prijedlog je da im pošaljemo samo jednog Zemljanina za

početak. Time bismo bar pokazali svoju dobru volju, ako ništa drugo.

— A taj jedan sam ja — istakne ona.

— Da, da, znam. Ali bilo bi nam puno draže da je to muškarac.

— Zašto?

— Zašto? — ponovio je potpuno utučeno. — Posebnog razloga za to nema, samo bi nam to više odgovaralo.

— Dragi učitelju, to bi zaista bio korak natrag i vrlo nedoličan postupak. Ustrajati na nečemu bez ikakva razloga.

— Ne, ako to nikome ne bi štetilo — odvrati on. — To je pravo mjerilo: da li nekome šteti ili koristi.

— Kakvu bi, molim vas, korist imali Zelamiti od toga ako im uskratite poslati odgovarajućeg dobrovoljca?

— Mi im ništa ne uskraćujemo, Melisando. Ima još kandidata osim tebe. Možda će i netko drugi htjeti poći na Zelam. Možda njih više želi tamo. U ovoj fazi kad imamo toliko zahtjeva ne možemo im poslati traženi broj. Sada može ići samo jedan. Drugi će možda doći kasnije.

— Molim vas, pogledajte ima li još kandidata za Zelam? — upita ona.

Prilično nevoljko pritisnuo je prekidač na stolu i rekao u srebrni mikrofon:

— Koliko je kandidata izabralo Zelam, broj 141.048? Čekali su prilično dugo prije nego što su dobili odgovor.

— Nijedan.

Isključivši mikrofon, nasloni se u stolici i pogleda je zamišljeno:

— Bit ćeš tamo usamljena.

— Svi se osjećaju usamljeno na početku.

— Osim toga, tamo možda postoje opasnosti za koje još nitko i ne zna.

— A one će biti iste bez obzira da li sam tamo samo ja ili nas stotinjak — odvrati ona bez kolebanja.

Pokušavajući pronaći posljednji proturazlog, on joj reče:

— Zelamiti su noćnici. Oni će tražiti i od tebe da radiš noću, a spavaš danju.

— Isti je slučaj s našima na Branku i drugdje. Učitelju, mislite li da će meni biti teže nego njima?

— Ne, neće. — Priđe joj sasvim blizu. — Vidim da si čvrsto odlučila da kreneš na Zelam. Ako je to tvoja želja, ne smijem te više odvraćati. — Uhvati je nježno za ruku, podigne je i poljubi joj prste u znak rastanka. — Sretno, Melisando! Neobično sam radostan što si bila moja učenica.

— Hvala, učitelju! — Čvrsto privijajući svitak s diplomom na grudi, zastane na vratima dok je izlazila i radosno mu se nasmiješi. — I ja sam vrlo sretna što ste mi bili učitelj!

Još dugo nakon njezina odlaska on je sjedio i zamišljeno gledao u

vrata. Svi su oni dolazili i odlazili, jedan za drugim. Svaki je dolazio kao potpuni neznanac, a odlazio kao vlastito dijete odnoseći sa sobom i mali djelić njegove duše.

I svaki od njih koji je otišao zauvijek i izgubio se u svemirskom prostoru odnosio je sa sobom djelić života ovog umirućeg planeta. Njegova planeta. Teško je ostati na svijetu koji voliš, a koji se bliži kraju, gledati kako se polako gasi plamen života i kako sve bliže dolaze sjenke smrti i bivaju sve veće.

Unatoč velikim brzinama što su se postizale, putovanje na Zelam bilo je dugotrajno i mučno, dani i tjedni leta pretvorili su se u duge mjesece. Moralo se prelaziti nekoliko puta, najprije s golemog svemirskog putničkog broda na manji brod iste vrste, zatim na svijetloplavu lebdeću kuglu s posadom nijemih Xantijaca, pa na istrošeni stari raketni brod u kojem se nalazila mješovita posada, a među njima i dva dvonošca Melisandina soja. Na kraju je došao brod čudna oblika nalik na klin koji se kretao pomoću neke tajanstvene pogonske snage, a koji su fluorescentni Haldizijanci dugih krakova koristili u trgovačke svrhe, ploveći među manjom skupinom planetnih sustava u kojoj se nalazio i Zelam.

Iza njega prostiralo se carstvo mraka u kojem se nazirao samo spiralni oblak svjetleće maglice koju će u dalekoj budućnosti vjerojatno posjetiti veći i bolje opremljeni brodovi. Novi otočni svemir. Nova bića, novi problemi.

No, dugo putovanje imalo je i svojih prednosti. Uz pomoć fonetskog rječnika i vrlo jednostavnog gramofona koji su joj poklonili Zelamiti i također uz njezinu prirodnu sklonost jezicima, Melisanda je naučila govoriti njihov jezik kad se Zelam pojavio na horizontu.

Haldizijanci su je iskrcali na vrlo jednostavan način bez ikakvih ljestvi, rampi ili sličnih naprava. Jednostavno su je gurnuli kroz vanjski otvor hermetičke pregrade, a onda ju je prihvatila neka neobična, nevidljiva sila koju su vjerojatno generirali u brodu, i spustila je vrlo polagano kojih dvadesetak metara niže na čvrsto tlo. Njezina je prtljaga iskrcana na isti način, s još dvojicom članova posade, koji su doduše izašli iz broda, ali su odlebdjeli uvis na sam vrh letjelice i počeli otvarati brodske prostore u kojima se nalazio teret.

Melisandu je dočekala manja skupina Zelamita jer su prije nekoliko dana primili vijest o njezinu dolasku. Bili su mnogo veći i krupniji nego što ih je ona zamišljala jer ekran na kojem ih je prvi put ugledala nije mogao pokazati njihovu pravu veličinu. Najniži bio je za glavu i pol viši od nje, imao je izdužene čeljusti i oštre zube i da je htio mogao ju je raspoloviti jednom kretnjom vilice.

Najveći i najstariji među njima, mišićav i s licem punim bradavica, prišao joj je i zaželio dobrodošlicu dok su drugi užurbano nosili prtljagu.

— Vi ste Melisanda?

— Da, to sam ja — odgovorila je smiješeći se.

Njegova je reakcija sličila prijetećem režanju, no to Melisandu uopće nije zbunilo. Znala je vrlo dobro kao i svi ostali Zemljani da bića koja imaju drugačije crte lica i strukturu kostiju reagiraju na drugačiji način. Znala je da ta, na izgled neugodna grimasa, nije ništa drugo nego smiješak dobrodošlice.

To je dokazao i njegov glas kad je rekao:

— Drago nam je da ste došli ovamo. — Njegove su je oči narančaste boje i tamnih zjenica promatrale jedan tren, a onda je nastavio s blagim prizvukom žaljenja: — Poslali smo zahtjev za stotinom vaših ljudi, nadali se da će ih doći desetak ili možda dvadesetak.

— Drugi će stići nakon nekog vremena.

— Nadajmo se.

Bacio je pogled prema brodu s kojeg su na tlo lebdenjem iskrcavali teret.

— Haldizijanci imaju dvadesetak vaših ljudi. Već nam je dosta njihova hvalisanja o tome. Mislim da imamo pravo na isti broj Zemljana kao i oni.

— I oni su počeli samo s dvojicom — istakne ona. — Ostali su došli mnogo kasnije, kao što će doći i na Zelam. Nemamo drugog izbora nego udovoljavati zahtjevima po principu rotacije.

— Dobro, onda. — Raširio je dugačke prste na jednoj ruci što je kod Zelamita značilo isto što i slegnuti ramenima, zatim ju je odveo do vozila sa šest kotača koje je čekalo u blizini, pogledao da li je prtljaga stavljena u vozilo i onda sjeo u kola pored nje.

— Moramo vam čestitati na izvrsnom poznavanju našeg jezika. Zaista izvanredno.

— Hvala

Pažljivo je promatrala krajolik prekriven plavom mahovinom i žutim cvijećem dok je vozilo jurilo prema gradu. Osjetila je oštar miris koji je dolazio iz njegova tijela, no nije se na to obazirala. Znala je dobro još iz davnine da se različiti metabolizmi manifestiraju na različite načine. Uostalom, svemir bi bio strašno dosadno mjesto da su svi potpuno isti!

Vozilo se zaustavilo ispred duge, niske, kamene zgrade s vrlo kosim krovom i plastičnim prozorima. Zgrada je bila impozantna najviše zbog svoje duge fasade. Protezala se najmanje kilometar u dužinu, a ispred nje se nalazio pojas plave mahovine i ograđeno dvorište sa svake strane.

— Ovo je visoka škola gdje ćete raditi. — Pokazao je zatim na drugu stranu. — A tamo je vaša kuća. — Promatrajući joj izraz lica, dodao je: — Nadam se da ćete biti zadovoljni i šteta je što vas nije

došlo više. Sagradili smo stanove za desetoricu i ostavili mjesta za dograđivanje ako to bude potrebno.

Izašavši iz kola vidjela je da u kuću unose njezinu prtljagu. Usprkos stoljetnoj izobrazbi, slobodnom izboru ovog planeta i dugom putovanju, ipak joj je trebalo još vremena da se prilagodi.

— A tamo je vaša kuća — rekao je.

Bit će joj potrebno bar tjedan dana, a možda i cio mjesec da se privikne na svoj novi dom. Naročito pri pomisli da će spavati danju, a raditi noću.

— Prije nego što uđete — predloži joj on — mogli biste nešto zagristi.

— Oh, ne, nikako! — Počela se smijati. — Haldizijanci su priredili oproštajni ručak i toliko su jela pripremili da još nekoliko dana neću moći ništa ni okusiti.

— Uh! — Bio je ljut što su se Haldizijanci miješali u njihove poslove. — U tom slučaju mogu vam predložiti odmor koji vam je zacijelo potreban nakon dugog putovanja. Hoćete li početi raditi sutra uvečer?

— Svakako.

— Ako želite možete se odmarati i duže.

— Ne, ne, sutra uvečer počinjem raditi — rekla je.

— Dobro, obavijestit ću Nathema o tome. On je stručnjak za kulturna pitanja i zauzima visoki položaj u državnom aparatu. On će vas posjetiti prije početka rada.

Osmjehnuo joj se još jednom svojim velikim ustima i isturenim zubima, a zatim se odvezao. Promatrala ga je kratko vrijeme, zatim je ušla u kuću pogledavši malo bolje ulazna vrata, koja su nosači prtljage ostavili otvorena. Na njima se nalazila okomita roleta što se dizala i spuštala pomoću ručice sa strane i mogla se učvrstiti s unutrašnje strane malim zasunom.

Unutra se nalazio hodnik dobro građen i nepomičan bez automatske transportne podne trake. Tu se, dakle, trebalo hodati. Svjetla su se palila i gasila jer još nisu imali trajnu rasvjetu. No, bilo kako bilo, to je bio njezin novi dom.

Zakoračila je unutra.

*

Natham je došao sutradan u sumrak. Stroga pogleda i tipični primjerak Zelamita, imao je na ramenima svjetlucave gajtane kao oznaku svoga visokog položaja. Djelovao je vrlo autoritativno. Neko vrijeme pričao je o svakodnevnim stvarima, ne skidajući pogled s njezina lica, zatim je prigovorio, da poslati jednu osobu nije isto što i stotinu ljudi, i dodao, da bi možda bolje bilo zatražiti deset tisuća jer bi tada dobili onoliko koliko im treba.

Zašutio je načas zaokupljen vlastitim mislima, a onda reče:

— Prije nego što smo došli u dodir s drugim narodima i planetima, znali smo samo za svoje postojanje. A sada moramo učiti o životu cijele galaksije. Podataka ima tako mnogo i tako su opsežni da nam je potreban čitav vijek kako bismo sve to naučili. No, uspio sam se specijalizirati u to i pri tom sam spoznao jednu činjenicu: bića s vašeg planeta izvanredno su pametna i mudra.

— Mislite? — Promatrala ga je radoznalo.

— Ne samo da to mislim, nego znam sigurno. — Zanio se tim razgovorom. — Povijesne činjenice pokazuju da je iz svemira nestalo šezdeset ili sedamdeset vrsta živih bića. Neki su međusobno ratovali i eksplozijama uništili jedni druge. Drugi su poslali žrtve kozmičkih katastrofa koje nisu mogli predvidjeti niti ih izbjeći. Nestali su u tren oka! Većina je izumrla gašenjem njihova sunca i gubitkom topline, te dolaskom vječne hladnoće. — Narančastim je očima netremice gledao u nju. — To pokazuje samo jedno: cijela vrsta, cijeli jedan narod može izumrijeti i nestati bez traga kao da nikad i nije postojao.

— Nije baš tako — usprotivi se ona — jer...

— Aha! — Podigao je ruku da bi je zaustavio. — Istina je da vi možete mirne duše to pobijati. Tko ili što može uništili narod koji živi raštrkano na bezbroj planeta? Nitko! Ništa!

— Smatram da to nitko ne bi niti pokušao.

— Osim ako nije potpuno lud — složi se on. — Postali ste neuništivi i nepobjedivi. Sačuvali ste svoju vrstu za vječna vremena. To je za mene mudrost prvog reda. — Napravio je grimasu. — A kako ste to postigli?

— Što vi mislite, kako? — upita ga ona.

— Poslužili ste se svojim velikim iskustvom i silnim znanjem i iskoristili snobizam manjih naroda.

— Mislim da nije baš tako.

Ne osvrćući se na njezinu opasku, nastavio je:

— Vaši su ljudi unaprijed predvidjeli katastrofu. Znali su vrlo dobro kad nestane vaše sunce nijedan planet u svemiru ni planetni sustav ne bi mogao niti želio prihvatiti iznenadnu bujicu izbjeglica kojih bi bilo na tisuće milijuna. No, nitko nema ništa protiv prihvaćanja nekoliko desetina ili stotina naročito ako oni povećavaju ugled svojih domaćina. A sada ono najvažnije: vi, Zemljani, prisilili ste ih svojom mudrošću da se svi oni jagme i otimaju za vas poput djece koja traže darove. Vi ste ih natjerali da vas oni sami traže i zovu.

— Ali...

Ponovo ju je prekinuo, prekriživiši ruke na svojstven način, prošetao sobom gore-dolje i počeo govoriti oponašajući stanovnike ovog planeta koje ona još nije upoznala.

— Znaš, Thasalmija, mi niti ne pomišljamo na to da svoju djecu pošaljemo u državnu školu. Poslali smo ih u središnji koledž u Heiu.

Tamo je školovanje strašno skupo. Ali, oni imaju profesore sa Zemlje, a to je tako važno za buduće zvanje i karijeru. Strašno je važno kad možeš reći da su te podučavali Zemljani. — Zatim je nastavio normalnim glasom: — Vidite? Od trenutka kad su nas otkrili prvi haldizijski brodovi, u posjet nam dolaze predstavnici raznih svemirskih naroda. Svaki od njih govori svisoka. Što, vi nemate nijednog Zemljanina? Tako mi svih zvijezda, vi ste zaista nerazvijeni i zaostali. Pa, na našem planetu ih ima dvadesetak, ili četrdesetak ili šezdesetak, već ovisno o kojem je planetu riječ. — Prezirno je puhnuo kroz nos. — Hvale se i lupaju o prsa i vladaju se tako naduto da svi mi ovdje počinjemo dobivati kompleks manje vrijednosti i glasno zahtijevamo da nam pošalju čitavu vojsku Zemljana, odmah.

— Hvalisavci nisu proizvod našeg, zemaljskog obrazovanja — reče ona. — Mi ih ne učimo takvu ponašanju.

— U redu, ali tako misle oni koje još niste imali prilike podučavati. Njihov je sjaj u našim očima veći od stvarnog. Dakle, ponavljam da ste vi, Zemljani, neobično mudri i to zbog tri razloga. Koristite činjenicu, da što je narod inteligentniji to manje voli da ga drugi drže glupim i zatucanim. Drugo, tako ste osigurali opstanak svoje vrste za sva vremena. Treće, vi se zadovoljavate postojećim brojem Zemljana na drugim planetima i ne povećavate taj broj, čime zadobivate povjerenje svojih domaćina. Nitko se neće zabrinuti zbog kolonije stranaca na svom tlu, ako se ona uopće ne povećava.

Melisanda mu se nasmiješi i primijeti:

— Cijelo vrijeme zapravo želite da vas prekinem i kažem: »Vidi, vidi tko govori?«. Nije li tako?

— Da, no vi ste veliki diplomat. — Priđe joj bliže i počne govoriti vrlo ozbiljno: — Zahtijevali smo da nam pošaljete stotinu ljudi. Da smo ih dobili, zatražili bismo još više. I više. To nije zbog ugleda već zbog drugih, važnijih razloga.

— A to su?

— I mi gledamo u budućnost. Haldizijanci koji to bolje znaju od nas kažu da je naše sunce kratka vijeka. To znači da nas očekuje kraj sličan vašem. I mi moramo pronaći sličan izlaz jer druge mogućnosti nema. I mi možemo krenuti vašim stopama. Potražnja za Zemljanima je vrlo velika, veća od ponude, a vas više nije mnogo ostalo, zar ne?

— Da, nema nas više mnogo — prizna ona. — Otprilike jedan milijun. Našem planetu su odbrojani sati.

— Jednog dana i mi ćemo doći u isti takav položaj. Zato bi bilo dobro da dotada Zelamiti postanu odgovarajuća i prihvatljiva zamjena za Zemljane. Vidite, to će biti vaš posao. Priznajem da neće biti lagan. Radit ćete najprije s najbistrijom djecom učeći ih vašoj mudrosti tako da se jednog dana i mi možemo spasiti na isti način kao i vi.

— Potrudit ćemo se koliko najviše možemo — obećala je namjerno

govoreći u množini.

To mu nije izmaklo. Čak i na licu čitala mu se neizmjerna zahvalnost. Pozdravio ju je vojnički i otišao. Usredotočivši svoje misli na posao i zadatke koji su je očekivali krenula je glavnim hodnikom prema prostoriji iz koje su dopirali vrištavi glasići.

U razredu je zavladala potpuna tišina kad je Melisanda ušla. Zauzela je svoje mjesto iza katedre i bacila pogled na stotinjak malih, njuškastih lica koja su i nju gledala ispitivački.

— Večeras ćemo početi nastavu s našim osnovnim predmetom, a to je transkozmička etika — rekla im je. Okrenula se, pogledala u tamu noći, što je provirivala kroz prozor, uzela kredu i napisala na ploču jasnim i čitljivim slovima: »Pravilo prvo. Inteligencija i razum nalik su na slatkiše. Ima ih najrazličitijlh oblika, veličina i boja, i svi su jednako ugodni i privlačni.«

Pogledala je da vidi da li je slušaju, a oni su pažljivo prepisivali njezine riječi s ploče, očiju punih pažnje. Jedan je učenik malo isplazio jezik da bi ljepše pisao.

Nesvjesno je podigla oči prema prozirnom stropu kroz koji se naziralo mnoštvo zvijezda na nebeskom svodu. Negdje u tom blistavilu nalazilo se i malo, crvenkasto svjetlo, koje je sve više gubilo svoj sjaj. U blizini njega nalazilo se srebrno-modro svjetlo koje će sjati do posljednjeg daha.

Drevni izvor života.

Zvijezda vodilja.

Stara Mati Zemlja.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

Richard S. McEnroe: Sajamski dan na Wolkenheimu

Wolkenheim Fairday

Preveo Aleksandar Gvoić

Nalazio se upravo u onakvom mnoštvu ljudi kakvo čovjek može samo poželjeti kad je posve sam i daleko od domovine.

Na Wolkenheimu se održavalo veliko pučko veselje i Sajam simetrije, i za tu su priliku veliki binarni planeti Trollshulm i Hansenwald svojom svjetlošću odagnale noćnu tminu s nebeskog svoda. Brzi mali tegljači i golemi interplaneratni teretnjaci jurili su nebom ostavljajući za sobom žarkocrveni trag ili su pak polagano plovili u okrilje svojih svemirskih luki. Veliko mnoštvo ljudi, farmeri, poljoprivredni radnici i ostalo pučanstvo, inače vrlo ozbiljni i staloženi u svakodnevnom životu, stizali su sa svih strana u svemirsku luku Hansena zamjenjujući svakodnevnu radnu odjeću, otrcanu i neuglednu, najneobičnijim kostimima svih vrsta. Ulice su bile krcate lakrdijašima, šaljivčinama, dvorskim ludama i »otmjenim damama« odjevenim u haljine od kreppapira; svi su se oni kretali gradom veseleći se i slaveći Dan Simetrije koji se tu održavao svake desete godine. Ljudi su ludovali i pijančevali i zurili u bića s drugih svjetova koja su se našla u njihovoj blizini, pozivajući ih da im se pridruže u općem slavlju. Među njima je bilo mrkih, tamno-putih stvorova sličnim zmajevima s Trollshulma, zatim gmazolikih trgovaca s Jirine, te stanovnika Easirije asketska izgleda lica, i još mnogo drugih.

U tom šarenom mnoštvu nalazio se i Oin Ceiragh. Malena rasta, zdepast, polupijan i strahovito osamljen probijao se ulicama krcatim posjetiocima Sajma. U ustima je imao bogato ukrašenu lulu koja je provirivala iz guste i bujne brade i ostavljala za njim neprozirne oblake mirisava, opojna dima. Hodao je polagano gegajući se i čvrsto je stiskao svoje troprste šake mašući pri tom mišićavim rukama poput mornara koji je plovio drugačijim morima i oceanima od ovog u kojem se sada kretao. Ovo je, naime, bio jedini način na koji je mogao hodati ovim planetom, a da ne otprhne u zrak pri svakom koraku.

Bio je izrazito nezadovoljan ovim kratkim dopustom unatoč činjenici da se ovdje održavao Sajam Simetrije i da su Wolkenheim smatrali jednim od onih planeta gdje se svatko može lijepo provesti i

zabaviti.

Ili bolje rečeno, gotovo svatko. Oko Ceiragha svi su se smijali i veselili, ali on u tome slavlju nije sudjelovao. Slavlje je bilo namijenjeno ovim visokim, krhkim ljudskim bićima koja su ga okruživala, ljudima koji su se osjećali kod kuće na ovom planetu, a ne nekom čudnom, tuđinskom stvoru, patuljku s Galacije po imenu Oin Ceiragh koji je bio mnogo svjetlosnih godina daleko od svoje prave domovine. Medu tim krhkim i slabunjavim bićima koja su rođena i odrasla u vrlo nepovoljnim uvjetima Zemljine sile teže njegova silna snaga koja mu je bila nužno potrebna u šumskim prostorima rodnog planeta, ovdje se pretvorila u strašno i moćno oružje koje mu je onemogućavalo da se bezbrižno prepusti zabavi i pijanstvu.

Što da radi medu tim nježnim i krhkim stvorenjima? Da se druži s plesačima koji su se okretali i ludovali ulicama? Pokušao je zaplesati, ali su njegove brze kretnje i nagli skokovi bili tako nespretni i nezgrapni medu njihovim polaganiih i lelujavim koracima da su svi prestali plesati i promatrali ga rugajući mu se. Čak su i ulični orkestri izgubili ritam i počeli griješiti, smijući mu se.

Zar je mogao piti u krčmama? Stari i iskusni krčmari bacili bi samo jedan pogled na ovog patuljastog stvora, na golema ramena i snažne mišićave ruke s plosnatim šakama i prodali mu sve što je tražio, ali samo pod uvjetom da svoje piće iznese iz gostionice i popije ga negdje drugdje.

Nije ih krivio zbog takva postupka. Sjetio se prostitutke koju je posjetio odmah nakon spuštanja u svemirsku luku. Sjetio se koliko mu je prigovarala zbog njegove težine od 200 kilograma. Sjetio se također prodornog vriska čuvara javne kuće kojeg je htio samo lagano udariti i odgurnuti, ali je nesrećom dohvatio njegov kuk i zdrobio ga. Još se sjećao kako su kosti tog ljudskog stvora pucale pod udarom njegove goleme šake.

Sve ga je to na kraju stajalo mnogo više nego da je dopustio da ga čuvar izbaci iz javne kuće, ali nije žalio jer se lijepo proveo, a osim toga je spoznao neke važne činjenice. Shvatio je koliko su krhka ljudska bića i to mu je poslužilo kao podsjetnik da je on drugačiji, da je biće iz jednog drugog svijeta.

Gore na nebeskom svodu mogao je vidjeti jednu sićušnu svijetlu točku. Bio je to njegov privremeni dom i sadašnje radno mjesto, svemirski trgovački brod Shtotha koji je lebdio tamo gore u grimiznoj sjeni koju su bacali binarni planeti. Ta ga je točka također podsjećala da je svoj kratki dopust mogao prekinuti po želji i vratiti se svom rutinskom poslu na brodu. No, on se nije želio vratiti prije vremena. Prema ugovoru preostalo mu je još šest godina službe, no njemu su već sada dozlogrdili ti beskrvni Basirci i njihov nejasni i nedorečeni

način ophođenja. Bio je sit »života«, ako se to uopće moglo nazvati životom, u nastambama od plastike i mukotrpna rada za nečiji tuđi probitak, premda je to bio jedini način na koji je mogao zaraditi dovoljno sredstava da se vrati kući na rodni planet i tamo nastavi živjeti časno i dostojanstveno. Nikako nije želio da ga njegovi sunarodnjaci drže razmaženim, tetošenim i mušičavim sinom plemenskog poglavice kojemu svi ugađaju. Zbog toga se prihvatio teška i mukotrpna rada i živio je često u uvjetima koji su bili vrlo mučni i depresivni. No, on nije mogao piti po krčmama niti plesati po ulicama, nije mogao spavati sa ženama niti dati sebi oduška u pravoj, muškoj tučnjavi.

Preostala mu je, dakle, još samo ona djevojka.

Riječ je bila, naravno, samo o ocjenjivanju njezinih estetskih kvaliteta. Istini za volju, žene u ovom planetarnom Udruženju te u Zemaljskoj Konfederaciji nisu mu se uopće sviđale. Njihova otvorenost i smjelost u načinu odijevanja bile su potpuno nedolične, i u suprotnosti sa čednim izgledom i skromnom odjećom žena s Galacije.

Jedina teškoća bila je u tome što su žene s Galacije bile vrlo daleko i njemu nedostupne.

U međuvremenu, ova djevojka (nije ju mogao smatrati ženom, jer je bila vrlo sitna) predstavljala je tipičan pimjerak Zemljanke ili je možda bila potomak kolonista sa Zemlje. Bila je desetak centimetara viša od Qina, tamne puti i ravne crne kose koja joj je padala po ramenima i leđima. Dobro se kretala iako je pripadala ljudskoj vrsti.

Qin je slijedio djevojku i njezina pratioca krcatim ulicama. Svidjela mu se premda to nije ni izbliza bio onaj osjećaj koji se obično rađao pri susretu s pravom Galaćankom. Istina, kosa i boja kože bile su potpuno iste, a tunika s visokim, kineskim ovratnikom koju je imala na sebi podsjećala ga je na čednu odjeću koju su nosile žene u domovini...

*

— Do đavola — rekla je. — Izgubili smo ga.

— Ili je možda on nas izgubio — složio se s njom Den Ryan.

Zastali su kod prodavača slatkiša pred velikom okićenom palačom i Dani Yuen je zamišljeno prihvatila vrećicu bombona koju joj je pružio Ryan. Doimali su se kao dvoje umornih turista što su zastali na trenutak da bi bolje pogledali znamenitosti, a ni u kojem slučaju kao ono što su stvarno bili: dvoje profesionalaca koji čekaju napad trećeg.

Dani je pažljivo promatrala mnoštvo ljudi koje je prolazilo. Vidjela je šarene kostime drečavih boja, svjetlucavu kožu zmajolikih bića i basirske trgovce sa ćepicama navrh glave, odjevene u svijetloplave halje. No, nigdje nije bilo ni traga glatkom, bjeličastom oklopu izrađenom od simbioplasta.

— Vjerojatno se negdje pritajio — rekla je. Svjetlost što ih je

okruživala nije bila od veće pomoći. Osim žućkastog »dnevnog svjetla« koje su združenim snagama bacali birani planeti, zidine gradskih kuća bile su drečavo i gotovo neukusno okićene velikim brojem svjetiljaka i premazane svjetlucavim bojama. Na nekim zidovima kombinacije boja bile su pažljivo odabrane, no na većini zgrada te su boje bile odabrane nasumce i, naravno, djelovale su vrlo neukusno i kičasto.

Den Ryan, koji je sličio Nordijcima i bio visok oko dva metra, ispitivački je promatrao lica koja su ih okruživala. Vidio je šareni mozaik krabulja i šminke u kojem su se povremeno pojavljivala mršava lica Basiraca ili ljuskava koža gušterolikih bića s dalekih svjetova.

— Zašlo bi se on, uostalom, i pokazivao? — upitao je, jer nigdje nije mogao ugledati onaj karakteristični vizor od simbioplasta.

— Možda ne želi skrenuti na sebe pažnju ljudi — rekla je Dani.

— U tom slučaju najbolje će mu poslužiti bijela odora Udruženja — primijeti Ryan. — Nijedan policijski službenik ne želi se miješati u aktivnost Udruženja.

— Da, da — potvrdila je Dani obraćajući pažnju na neke sumnjive krabulje od plastike koje su baš prolazile.

U tom je trenutku ugledala Plaćenika.

On se bio pritajio i zakamuflirao i vjerojatno ih je promatrao već duže vrijeme naslonjen na stari kameni zid u okrilju šljunka. Dani ga je neprimjetno pokazala Ryanu.

Tada se Plaćenik uspravio, boja njegova oklopa zatreperila je i izblijedjela i konačno poprimila izgled stare bronce pod šarenim uličnim svjetlom. Veseli i razdragani Wolkenheimeri prolazili su pokraj njega u nepreglednim kolonama, ne obazirući se na grabežljivca i ubojicu. Na koncu konca, ovo je bio Sajam Simetrije i zašto se netko ne bi prerušio u profesionalnog ubojicu ako želi udovoljiti svom smislu za crni humor.

A ako to nije bio samo kostim, nitko pametan neće svjesno stali na put jednom Plaćeniku-Ubojici.

— Dakle — reče Dani — što ćemo sada?

Den Ryan je neprimjetno pogledao niz ulicu promatrajući naivne i bezazlene posjetioce Sajma.

— Prije svega, moramo ga pokušati izvući iz ove gomile — rekao je. — Ako ovdje izvršimo naš zadatak, bit će na tone nevinih žrtava.

— Baš krasno — Dani napravi grimasu. — Zašto smo baš mi dobili taj zadatak?

— Zadesili smo se tu na licu mjesta, bili smo im na raspolaganju.

— I tako su nas prikliještili. — I to je točno, također.

— Osim toga, ovo je trebalo da bude naš godišnji odmor.

— 'Dužnost ne pita za odmor'. Tako bar piše u priručniku.

— Sva sreća da smo takvi idealisti u ovom poslu. Do đavola, Den,

znaš li ti da on ima oklop!

— Dobro, Dani. Druge godine ćemo otići negdje daleko i i provesti svoj odmor. Ova ulica koju smo maločas prošli izgleda prilično prazna i nenapučena. Slažeš li se?

— Budući da je on, vjerojatno, čuo svaku našu riječ, neka bude kako kažeš. Hajdemo onda i izvršimo svoj zadatak!

*

Plaćenik se odmaknuo od zida i zakoračio ulicom. Šifrirana misao koja mu je prostrujila sviješću izazvala je samosvojnu reakciju i njegova je kamuflaža šljunkom nestala u tren oka. Ulica i njeni stanovnici, koji su i običnom oku izgledali drečavi i upadljivi, pričinjali su se njegovim optičkim povećalima i tragačkim mehanizmima potpuno izobličenima i poprimali su halucinantne oblike. Nečujno zujanje na stražnjoj strani ručnih zglobova bilo je znak da je plazma spremna za borbu. Tragački uređaji točno su odredili položaj njegova plijena. Mogao je stupiti u akciju bez teškoća i uništiti protivnike plavim ognjem i samo jednim zamahom ruke pretvoriti ih u prah i pepeo. Ali, ovo silno mnoštvo ljudi predstavljalo je ozbiljnu prepreku. Ako u izvršenju njegova zadatka pogine previše nevinih ljudi, sporazum koji je sklopio sa Zemaljskom Konfederacijom bio bi ugrožen; oni bi skinuli sa sebe svaku odgovornost za pokolj takvih razmjera, premda bi im on zauzvrat mogao pružiti nešto mnogo vrednije.

U ušima je čuo čas jače čas slabije mrmljanje dok su elektronski sistemi ugrađeni u oklopu filtarskim putem uklanjali galamu i konačno uhvatili razgovor Dani i Ryan. Slušao ih je kako se dogovaraju što će sve poduzeti, i u jednom trenutku u njemu se pojavila želja da im napakosti i krene suprotnim smjerom ostavljajući ih da uzaludno čekaju u zasjedi. Ali, oni bi ga kasnije ponovo pronašli, kad situacija možda ne bi bila tako pogodna, kad on možda ne bi bio svjestan njihove prisutnosti sve dok mu njihovo lasersko oružje ne bi udarilo u leđa...

Laganim pokretima i prilično graciozno, s obzirom na svoj oklop, zakoračio je ulicom i pošao za njima.

*

Divljenje ženskim oblicima bilo je za njega neka vrst iživljavanja, no postojali su i drugi nagoni koje nije mogao tako lako zalomiti. Drugim riječima, žestoka pića koja su konzumirala ljudska bića nisu bila dovoljno jaka da dotuku Qina, ali su izazivala drugu, neizbježnu potrebu.

Uličica je bila dovoljno duga i mračna i odlično je odgovarala Qinovoj nakani. Zakoračio je u nju i hitro počeo otvarati prorez na hlačama kako bi što brže zadovoljio prirodnu potrebu koja je bila neizbježna posljedica uživanja veće količine alkohola.

Stao je iza velike hrpe smeća koja ga je zaklanjala od prolaznika. Odahnuo je s olakšanjem izpraznivši prepuni mjehur — u tom trenu uličicom je odjeknula strahovita eksplozija. Zaslijepio ga je bljesak plavog ognja, a čuo je i neko pucketanje. Nešto je svom silom tresnulo i palo na hrpu smeća zasipajući ga otpadom.

Naglo je skočio u stranu, nespretno zakopčavajući raspor na hlačama, i ugledao Ryanovo tijelo u plamenu koje je s gomile smeća palo na pločnik. U tom trenutku, pokraj spaljenog mrtvog tijela pojavila se visoka prilika bez lica. Stajala je uspravno i mirno, ispružene ruke i savijene šake koja je bila obavijena plavetnom aureolom.

Spasio se jedino zahvaljujući sporosti ljudskih reakcija, a ni u kom slučaju zbog brzine vlastitih kretnja. Naglo je skočio u stranu upravo u času kad ga je Plaćenik opazio i krenuo prema njemu. Qin je nasumce udario Plaćenika u grudi svojom troprstom pesnicom. Taj je udarac odbacio plaćenog ubojicu o zid i ovaj se srušio, zasipan malom lavinom smeća.

Smeće je letjelo na sve sirane pod mlazovima plavog svjetla, budući da je Plaćenik pucao nasumce pokušavajući se izvući iz hrpe otpada u koju se srušio. Naboji smrtonosne plazme udarali su o zidove uličice i pljuštali po smeću, drobeći kamenje i permaplast i izazivajući vatru u gomili smeća. Zrak je bio pun mirisa ozona i smrada gorućeg otpada. Qin nije bio dovoljno pijan da sve to izdrži. Zgrabio je najbližu kantu prepunu smeća, zamahnuo njome i bacio je na ubojicu, a zatim se brzo okrenuo i pojurio prema drugom kraju ulice. Napravio je nekoliko koraka i udario nogom o nešto što je ležalo na pločniku i zajauknulo. Pokušao je na sve načine da prekorači to »nešto« i nastavi svojim putem, no noge su mu se zaplele i on se našao na tlu.

Uspravio se na koljena i ugledao djevojku koja je ležala savijena u klupko, dok joj se duga crna kosa rasula po pločniku.

Tamo iza nje, Plaćenik se uspio osloboditi i izvući iz gomile otpada. Na lijevoj strani grudi nazirala se velika zvjezdolika pukotina od Qinova udarca, dok su mu ramena bila zgrčena od bijesa. Umjesto pesnica mahao je dvjema loptama plavog svjetla.

Nešto metalno zasvjetlucalo je na pločniku pokraj onesviještene djevojke, nešto slično srebrnoj cijevi s lećom na jednom kraju. Qin je podigao taj predmet, ako ništa drugo mogao je to baciti na neprijatelja, i svom snagom pritisnuo obarač na cijevi.

Prilično debeli snop žarkocrvenog svjetla ostavio je razoran trag u kamenu pločnika i tek je onda Qin shvatio da je to neka vrst oružja, pa ga je uperio u Plaćenika. Laser je najprije pogodio čitavu jednu stranu mračne uličice ostavljajući duboko urezani trag po cijeloj dužini zida. Zatim je smrtonosni snop zraka udario u pročelje zgrade koja se nalazila preko puta ulaza u ovaj mračni prolaz. Tom je prilikom Qin

pogodio Plaćenika točno u rebra jer se ovaj očajnički pokušavao okrenuti u stranu i izbjeći laserski snop. Qin je onda još malo okrenuo svoje novo oružje nastojeći bolje nišaniti... No, jednoimpulsni laser samo je zazujao i ugasio se još vrele cijevi u Qinovoj ruci. Anonimni ubojica koji je netom pao, sada sa svim silama pokušavao podići na koljena nalik na marionetu koja kretnjama odaje znakove neizdržive boli.

Qin nije čekao da vidi hoće li Plaćenik uspjeti da se osovi na noge. Zgrabio je djevojku jednom rukom i počeo bježati prema drugom kraju mračnog prolaza, što dalje od ognja i Plaćenika. Na kraju uličice mu se ispriječila niska, stara ograda koja je zatvarala prolaz u glavnu ulicu. Qin je potrčao svom snagom i skočio.

Da je bio potpuno trijezan zacijelo bi uspio preskočiti ogradu. Da nije u rukama držao djevojku, također bi uspio prijeći preko ograde. No, djevojka je bila tu i on je izgubio ravnotežu.

Jednom je nogom zapeo za rub ograde i svom snagom pao na kolica uličnog prodavača pića. Uspio se nekako izvući iz toga krša i loma koji je izazvao njegov pad, ne obaziruć se na izbezumljene krikove ljudi koji su tu stajali i pili, niti na psovke prodavača, a zatim se brzo izgubio u mnoštvu. Preko ograde počeo je nadolaziti smrad paljevine, što je još više pridonijelo općoj pomutnji.

Kad je nekoliko sekundi kasnije Plaćenik preskočio ogradu, krećući se nezgrapno u svom oštećenom oklopu, Qinu i djevojci više nije bilo ni traga ni glasa. Ljudi koji su stajali oko uličnog prodavača pića gledali su šutke u oklopnika, osjećajući instinktivno da tu nije riječ o krabulji. Stajao je tamo, bezličan i pun brazgotina, okrenuvši svoj bezizražajni i prazni vizor prijeteći prema njima. Zatim je podigao pesnicu. Začulo se tiho zujanje, osjetio se slabi miris ozona i pojavio se jedva primjetljivi titraj plavog svjetla.

Nekoliko preplašenih ruku brzo je pokazalo kamo je krenuo Qin.

Bez riječi, jer bi govorom samo odao bol koja ga je razdirala, Plaćenik je krenuo u potjeru. Hodao je polagano dajući vremena svome oklopu da zaliječi rane i brazgotine. Grudni ga je koš bolio od Qinova udarca, a ruku je držao čvrsto pritisnutu uz rebra kako bi što manje pomicao dio oklopa oštećen laserom. Električna struja protjecala je višeslojnim simbioplastom, dok je oklop uz pomoć baterija krpao svoje rane.

Plaćenik je bjesnio. Kako i ne bi, kad je savršeno razradio plan napada i uspio omesti protivnike u njihovoj nakani, smatrajući da će ih tako uništiti jednom zauvijek. Ali. onda se iz gomile smeća pojavilo ono stvorenje i njegovu sigurnu pobjedu pretvorilo u potpuni poraz.

Osim gnjeva osjećao je i priličnu zabrinutost. Qin ga je vrlo neugodno iznenadio — njega, Plaćenika, odanog slugu jednog od najopasnijeg i najmoćnijeg udruženja u cijeloj Konfederaciji... Taj mali

odrpanac patuljasta rasta tresnuo ga je i odbacio u zid kao balavca usprkos savršenom oklopu, plazmi i svemu ostalome.

Zabrinutost se zatim pretvorila u čvrstu odluku. On je naime mrzio spoznaju da je unatoč svim svojim pobudama, svim svojim željama, on ipak bio samo plaćeni ubojica i ništa više. Čvrsto je odlučio da će se riješiti Udruženja i svih njegovih nedjela, te da više neće imati nikakva posla s agentima Udruženja bilo da je riječ o muškarcima, ženama ili smećem pokrivenim nakazama.

Trostruko naoružan, plastikom, bijesom i samosažaljenjem, Plaćenik je krenuo u potjeru hodajući medu šarenim mnoštvom koje ga nije više ni opažalo.

*

Qin se osjećao vrlo loše.

Fizički napor i duševna napetost zbog sukoba a Plaćenikom potpuno su ga otrijeznili; bio je uznemiren i nervozan što je propustio dobru kavgu i tučnjavu. Sukob s protivnikom bio je prekratak da bi ga zadovoljio u potpunosti. Osim toga, nije to baš bilo neko junačko djelo juriti mračnom uličicom i bacati kante za smeće jednom rukom, a drugom držati hlače da mu ne padnu.

Sada se vraćao prema svemirskom pristaništu krećući sa nesvjesno prema teritoriju koji mu je donekle bio poznat. No, takva je pomisao zaista bila više nego smiješna. Patuljak s Galacije u službi Konzorcija bio je uistinu vrlo daleko od svega što mu se moglo činiti dobro poznatim.

Ako ništa drugo, djevojka koju je nosio prebačenu preko ramena osjećala se mnogo bolje. Disala je i šmrcala mnogo pravilnije kad su ušli u mali, otrcani hotel na samom rubu pristaništa.

Zgrada je bila stara, napravljena od kamena i permaplasta i bila je jedna od najstarijih građevina u sklopu svemirskog pristaništa na Hansenu. Ostale zgrade iz istog razdoblja bile su dobro sačuvane i postale su dio spomeničke kulture iz perioda doseljavanja i kolonizacije. Ova je pak čuvala jedan još stariji običaj, služeći kao jeftini hotel u kojem su se poljoprivrednici s dalekih planeta mogli na prolazu koristiti uslugama lučkih prostitutki, i to u najvećoj tajnosti. Muškarac i žena koji su ulazili ovamo nisu nikome upadali u oči, a osim toga ovo je bio najbolji način da se što prije uklone s ulice.

Qin je bio siguran da u ovom hotelu ima praznih soba. Ako ništa drugo, mogli su se uvijek poslužiti odajama bivšeg čuvara javne kuće.

Recepcionar upalih obraza, očito doseljenik s Jirina, podigao je glavu i problijedio kad je ugledao ovo malo zdepasto stvorenje s drugog planeta kako teška koraka ulazi u predvorje. Glavom mu je projurila misao da zvonom pozove na okup sve čuvare ove kuće, no onda je ipak odbacio takvu pomisao. Većina tih čuvara bili su dobri momci, pa nije želio da zadobiju teške ozljede.

— Mora da je ovo neka nova cura iz našeg susjedstva — rekao je nervozno, pokušavajući govoriti jezikom basirskih trgovaca. — Obično baš one dovode ovamo muškarce. Naviknut će se ona vrlo brzo na ovdašnje običaje, to je sigurno.

— Svakako — složi se Qin — a u međuvremenu ću, vjerojatno, dobiti od nje ono za što sam joj platio. Molim vas, mogu li dobiti sobu?

— Oh, lijepi moj gospodine — zajeca recepcionar — zaista mi je žao, i iskreno govoreći krivo mi je, jer ne bih želio da nas smatrate zlopamtilima, ali soba zbilja ne...

Qin je zario svoj debeli prst u zvonce što se nalazilo na pultu. Začuo se prigušeni cin, a onda se zvonce raspalo i nestalo u pukotini koja se pojavila pod snažnim pritiskom Qinove šake.

— No, za vas ću možda ipak nešto naći — završi recepcionar i brzo mu uruči ključ.

Qin uzme ključ i pođe prema dizalu. Rasklimana vrata otvoriše se nekoliko centimetara i onda zapnu.

— Gospodine? — bojažljivo će recepcionar. Qin se okrenu i pogleda, držeći vrata jednom rukom. Trgne malo jače i vrata se otvoriše širom uz škripu i lom metalnih spona.

— Da? — Qin ispruži nogu i zaustavi kretanje dizala. Recepcionar je odmah požalio što je uopće otvorio usta, ali je nastavio dalje vrlo hrabro.

— Moram vas pitati da li ova dama ide s vama dobrovoljno?

— I?

— Dakle, želi li ona s vama u sobu?

Djevojka glasno uzdahne.

— Jeste li sada zadovoljni? — upita Qin. Dizalo je zujalo pokušavajući uzaludno da se podigne pod pritiskom Qinova stopala.

— Da, da, hvala, sada je sve u redu.

— Odlično.

Dizalo je zastenjalo pod dvostrukom težinom. Qin ga je uspio pokrenuti snažnim udarcem o stijenu kabine.

Soba je bila ista onakva kakvu je imao i posljednji put kad je boravio ovdje, jednokrevetna s kupaonicom, širokim francuskim krevetom i jeftinom komodom. Kuhinjskog pribora nije bilo jer su gosti ovdje ostajali samo kratko vrijeme i nisu imali želju da kuhaju. Zidovi od permaplasta imali su boju riblje kože, a na nekim mjestima vidjele su se prljave mrlje kao i premazi prestoplasta koji su pokrivali oštećena mjesta.

Krevet očigledno nije bio popravljan otkako su ga unijeli u ovu sobu, pa je djevojka gotovo potpuno utonula kad ju je spustio na nj.

Qin je zatim otišao u kupaonicu. Tunika mu je bila sva zaprljana čađom od gorućeg smeća i puna mrlja koje je dobio prilikom

samoubilačkog pada na kolica s pićem. Skinuo ju je i počeo je prati u prljavom umivaoniku, a zatim ju je objesio na tuš da se suši. Napunio je umivaonik vodom i počeo prati lice trudeći se da ukloni unutarnju ošamućenost skidanjem vanjske prljavštine.

*

Dani se konačno pribrala, skupila svu snagu što joj je preostala i duboko udahnula usprkos boli koja joj je parala pleksus. Otvorila je oči i tek joj je tada postalo jasno zašto ima osjećaj da lebdi u nekoj praznini. Ležala je u sredini starog, istrošenog kreveta u prljavoj, maloj hotelskoj sobi.

Ležala je tako na krevetu, razmišljajući o situaciji u kojoj se nalazi, prije no što odluči što će poduzeti. Odjednom se sjetila svega što se dogodilo: čekanja u zasjedi u mračnoj pokrajnoj uličici, Plaćenika koji ih je iznenadno zaskočio pojavivši se iza ugla i zapucao na njih ne obazirući se na prolaznike; sjetila se Ryana koji je promašio svoju metu i umirao dolje na kraju uličice, te malog, zdepastog stvora koji je iznenada iskočio iz gomile smeća i napao Plaćenika, a zatim se sudario s njom poput pobješnjela kamiona...

Den Ryan je bio mrtav. Ta spoznaja odjednom ovlada njezinom sviješću.

Nije mogla reći da je medu njima postojala ljubav niti bilo kakva druga snažna emotivna veza te vrste. No, oni su neprekidno bili zajedno pet godina, i ona je već poznavala Ryana u dušu, znala je točno što on osjeća, kako misli i reagira, znala je vrlo dobro što će joj reći i otkriti, a što zadržati za sebe. Zbog svega toga silno ju je pogodila njegova smrt.

Drugih se stvari više nije tako dobro sjećala. Kao da se sve pretvorilo u mješavinu dima, koraka po pločniku, koraka koji su išli suprotnim pravcem, i na kraju dolaska u ovu sobu.

Iza zatvorenih vrata kupaonice čuo se šum vode i nekakvo zapljuskivanje. Dani je tiho ustala s kreveta i prikrala se vratima. Lagano je pritisnula kvaku.

— Vrata su zaključana — začuo se glas iz kupaonice govoreći čudnim stranim naglaskom.

Dakle, tako. Vrata su bila zaključana. To je otežavalo cijelu situaciju jer je Dani vrlo dobro znala da taj netko u kupaonici zacijelo neće dobrovoljno predati ključ. Trebalo je nešto smisliti, i to brzo.

Na vratima kupaonice pojavila se prilika i Dani je strahovitom brzinom i preciznošću uputila udarac jungeri u njega. Da je bila riječ o prosječnom ljudskom stvoru, taj bi ga udarac pogodio u prsa, oduzeo mu dah i možda polomio jednu ili dva rebra.

Qini Ceiragha je taj udarac pogodio točno u grkljan.

Sada je on uzvratio udarcem ruke i pogodio Dani u rame tako da je poletjela preko kreveta, udarila o zid s druge strane i stropoštala se na

pod u samom uglu sobe držeći pri tom čvrsto laserski pištolj u ruci.

Qin je i dalje stajao na mjestu trljajući ozlijeđeni vrat. Po svemu sudeći, on je već trebao biti mrtav. No, to ipak nije bio. Razlog je bio potpuno jasan.

Bio je građen poput panja. Njegovi vratni mišići bili su tako čvrsto građeni i tako snažni da se činilo kao da mu glava počiva neposredno na ramenima. Ruke su mu imale opseg njezinih bedara, a mišići na podlaktici bili su mu jednako razvijeni i snažni kao i bicepsi i tricepsi. Trup uopće nije imao struka, protezao se ravno od ramena do bokova bez ikakvih oblika.

Visina mu je iznosila otprilike metar i dvadeset.

— Pa, ti si patuljak — rekla je.

Spustio je ruku kojom je trljao grlo i mrko je pogledao. Oči su mu bile crne i divlje. Spuštenom je rukom počešao koljeno.

— Da, tako kažu. Zapravo, moja visina točno odgovara mojoj tjelesnoj građi. — Glas mu je zvučao kao da se teške stijene valjaju niz padinu brda. — Bacio je pogled na pištolj koji je Dani držala u ruci. — Ako me ustrijeliš ovom igračkom, ozbiljno ću se razljutili — upozorio ju je.

Dani ga je promatrala nekoliko trenutaka i onda zatakla pištolj u svoju čizmu. Vjerojatno je imao pravo. Iz njega je izbijala ona ista vitalnost i snaga koju je jednom uočila pri susretu s medvjedom na Kodiaku. Ustrijeliti bi ga bilo lako, u to je bila sigurna, ali umiranje bi bilo vrlo dugotrajno i teško.

— U redu, vjerujem tvojim riječima — rekla je. — Ali, zašto me držiš ovdje?

— To nisam uopće rekao — odgovorio jc prilično ljuto. — Rekao sam samo da su vrata zaključana. A ti uopće nisi tražila ključ. — Sada je bio potpuno trijezan i priseban. Patuljci s Galacije brzo su se rješavali pijanstva zahvaljujući svom metabolizmu.

— Mogu li dobiti ključ? — upita Dani.

— Možeš dobiti i ovu sobu ako želiš — reče Qin. — Ja odlazim čim mi se osuši tunika. Ali želim objašnjenje.

— Objašnjenje čega? — upita Dani.

— Objašnjenje čega, pitaš? Objašnjenje svega: vremena, tvoje životne filozofije, objašnjenje zašto netko puca i pali po mračnoj uličici u namjeri da te ubije, i slično.

— Odgovorit ću ti redom. Vrijeme je lijepo, jer je sredina ljeta, a što se moje životne filozofije tiče ja sam reformirani budist.

— U redu, premda od svega toga ne razumijem baš ništa. A dalje?

Dani podigne oči sjedeći u uglu sobe, ruku prekriženih na koljenima.

— Onaj netko je Plaćenik.

— Ne razumijem.

— Da, shvaćam. U Konzorciju vjerojatno ne znaju za Udruženje. Riječ je o Udruženju plaćenih ubojica.

Plaćeni ubojice. Za patuljka s Galacije, planeta zaraćenih klanova, krvne osvete i graničnih sukoba, ovaj je pojam imao vrlo gadan prizvuk. Za sina iz plemićke obitelji, taj je pojam zvučao još strašnije.

To mu je u ovom tuđem svijetu Konzorcija bar zazvučalo dobro poznatim, ali neugodnim pojmovima.

— A zašto bi taj plaćeni ubojica progonio baš tebe?

— On mene ne progoni.

— Nego koga?

— To je moja stvar.

— Znači da radiš za Konfederaciju, zar ne?

— Riječ je o njegovu zaštitnom odijelu, njegovu oklopu —reče ona. — U cijeloj Konfederaciji ne postoji takav zaštitni oklop. Oni bi učinili sve što je u njihovoj moći da se dočepaju bar jednog primjerka toga oklopa.

— Ne mogu reći da me se njegov oklop posebno dojmio —reče Qin dozivajući u sjećanje lik ubojice u oklopu kojeg je svojim udarcem odbacio u zid mračnog prolaza.

— A tko je bježao, ti ili on? — upita Dani, a Qin promrmlja nešto sebi u brk. — Oklop od simbioplasta predstavlja najsavršenije dostignuće u Konfederaciji na polju borbe pojedinaca prsa o prsa. Neobično je čvrst i otporan kao što si to, vjerojatno, i sam osjetio — završi ona, upirući pogled u Izranjene Qinove prste.

— Ostavio sam i ja prilično duboke ogrebotine na tom oklopu — usprotivi se Qin.

Dani ga pogleda s očiglednim zanimanjem.

— Ako je to stvarno istina, onda svaka ti čast. Oklop koji nose ubojice Udruženja otporan je na sva oružja osim megavatskog lasera.

— Posjeduješ li ti takvu vrst lasera?

— Da, imala sam takav laser.

— Onu cjevastu napravu? Ja sam se njome poslužio, ali nije radila kako treba.

— To znači da ću imati neprilika.

— Da, kreneš li ponovo u potjeru za njim. Ja to ne bih učinio da sam na tvom mjestu. Nastojao bih ga izbjegavati na sve moguće načine.

— Ali ja ga moram pronaći.

— Zašto?

— To mi je zadatak i moj posao.

— Očiju mi, pa ti si pravi rodoljub. Njih baš ovdje nema mnogo.

— Priznajem da je to prilično staromodna vrlina — nasmijala se. — Ali, pazi, ja uopće nisam nikakav rodoljub nego samo profesionalac u svome poslu.

— Takvih je malo na svijetu i bila bi velika šteta da uludo gube živote. Imaš li možda još jedan rezervni laser?

— Ni govora. Imam svoj pištolj, koji u ovom slučaju ne pomaže, te kutiju naboja i nož. Imam također posebnu opremu za rezanje i probijanje oklopa, ali Plaćenik me zacijelo neće čekati da razrežem spojeve na njegovu oklopu.

— A tvoj prijatelj, je li on možda imao uza se još kakvo rezervno oružje?

— To ne znam, ali ako ga je i imao to mi uopće sada nije važno, zar ne? — rekla je s gorčinom. — Sve je izgorjelo zajedno s njim.

— Da... — reče Qin uznemiren njenim iznenadnim izljevom osjećaja. Rukom je napravio neku neodređenu kretnju. Želio ju je dodirnuti, utješiti na neki način, no bila je predaleko da to učini. Ta bi gesta osim toga djelovala prilično nespretno, pretjerano i lažno. Spustio je ruku.

— Zaista žalim — rekao je bespomoćno.

— Poštedi me sažaljenja — rekla je ljutito. — Ti ga, uostalom, uopće nisi poznavao. Za tebe to ne predstavlja nikakav gubitak.

— Da, imaš pravo — složi se Qin zbunjeno. — No, ako se Konfederacija tako silno želi dokopati toga oklopa, zašto ne zatražiš pojačanje? Zašto bi taj zadatak morala izvršiti sama samcata?

— Zato, što je to sada moj zadatak. To je moj dug.

— Da, razumijem, ali držim da svoj dug ipak ne moraš otplatiti posve sama.

— Drugog izlaza nema.

— Mislim da nemaš pravo. Dani ga značajno pogleda.

— Zar je moguće da se ti dobrovoljno javljaš za izvršenje mog zadatka? Zašto? Možda iz sažaljenja prema sirotoj Zemljanki i njenoj tvrdoglavoj upornosti? — upita.

— Možda je to znak da mi se sviđaju osvetoljubivi rodoljubi — nasmijao se Qin. — Osim toga, ja nisam uopće spomenuo dobrovoljno javljanje. Ja sam odani sluga planetarnog Konzorcija, Aya...?

— Yuen, Dani Yuen. To mi je ime.

— Aya Yuen, i kao odani podanik i sluga Konzorcija očekujem određenu naknadu za svoje usluge.

— Kakvu vrst naknade?

— Otkup iz Konzorcija plaćanjem mojih ugovornih obaveza. Ja ću umjesto tebe uhvatiti Plaćenika, a ti me onda pusti da odem kući na svoj planet nakon izvršenog zadatka.

— Kakav je tvoj trenutni saldo s obzirom na ugovorne obaveze koje imaš prema Konzorciju?

— Preostaje mi još šest godina službe, a svaka godina vrijedi dvanaest tisuća konzorcijskih škuda.

— Šališ se?

— Ni najmanje.

— Znam. Svi oni koji rade za Basirce nikad se ne šale kad je riječ o sklapanju posla, zar ne? No, sedamdeset dvije tisuće konzorcijskih škuda je ipak prevelika svota za izvršenje jednog jedinog zadatka.

— Misliš? Razmotri dobro moju ponudu prije nego što doneseš konačnu odluku. Nemoj zaboraviti da sam već jednom načeo njegov oklop i to kad sam bio pijan. Sada sam u mnogo boljoj kondiciji, vjeruj mi. Ako me osjećaji ne varaju, mislim da ti ne preostaje ništa drugo nego da prihvatiš moju ponudu.

— Da, imaš pravo.

*

Jedini način da ponovo pronađu Plaćenika bio je da izađu na gradske ulice i pruže mu priliku da ih napadne.

Qin i Dani hodali su prepunim ulicama. Pažljivo su gledali u vrata i prozore kuća kraj kojih su prolazili. Motrili su mnoštvo prolaznika, ali Plaćeniku nije bilo ni traga.

Planet bronzane boje, Trollshulm, zašao je za horizont, i ulice su bile obasjane zelenkastim odsjajem Hansenwalda i šarenim svjetlima Sajma.

— Nešto ipak ne mogu shvatiti — govorio je Qin — Kako uopće može postojati takvo Udruženje plaćenih ubojica? Zašto se tome ne može stati na kraj?

— Tu je oklop o kojem sam već govorila. Kako to ukloniti i onemogućiti?

— Ipak ne mogu vjerovati da njih ima tako mnogo da bi mogli držati u šaci svjetinu koja im se suprotstavlja.

— Možda imaš pravo. Ali tko kaže da su ljudi protiv njih?

— Što?

— Hoću reći, zašto bi narod bio protiv Udruženja?

— Zašto? Pa to su plaćeni ubojice, ženo božja! Ti si ih sama tako nazvala.

— Hmm. Zbilja?

— Da, zbilja! — Qin je ostao bez riječi.

Dani ga je pogledala očima u kojima se caklila ironija i radoznalost.

— Što je u tome tako čudno? Rekao si prije da i na Galaciji postoje plaćeni ubojice. Vjerojatno znaš tko su i što su.

— Naravno da znam. Zbog toga ih duboko prezirem.

— Ma nemoj! A molim te lijepo, što rade plaćeni ubojice na tvom planetu?

Qin ju je pogledao sa zaprepaštenjem. Mnogo bi joj lakše mogao odgovoriti da ga je upitala što radi stablo ili kamen.

— Što radi plaćeni ubojica? On ubija bez milosti, ubija izdajnički i podmuklo hrabre junake koje ne može lišiti života u poštenoj,

otvorenoj borbi. On ubija one narodne vođe koje zbog njihovih vrlina ne mogu ukloniti plemenski poglavari. Takav je, eto, posao plaćenih ubojica.

Dani je odrečno mahnula glavom.

— Plaćeni ubojica je politički instrument koji koristimo kao posljednju moguću mjeru — govorila je napamet kao da citira neko djelo. — Naročito kad je riječ o profesionalcima. A što ti uopće znaš o Zemlji?

— Vrlo malo. No, ako njeni stanovnici imaju isto mišljenje kao i ti, onda znam i previše.

— Na Zemlji živi više od 12 milijardi stanovnika. To je preveliki broj da bi se njime moglo upravljati preko rodovskih zajednica, pod pretpostavkom da ovdje postoje rodovske zajednice. I pod pretpostavkom da njihovi poglavari i vođe rade u suglasnosti s državnom upravom. No, to uvijek nije slučaj. Zbog toga imamo Udruženje plaćenih ubojica.

— I misliš da je to dovoljno opravdanje? Ljudi su znači preveliki beskičmenjaci da bi bili u stanju zbaciti tirane s vlasti, pa onda unajmljuju plaćenog ubojicu?

— Nilko ne može unajmiti Plaćenika. Udruženje izabire svoje žrtve i to prema vlastitim pravilima i propisima. Ako Veliko Zemaljsko Vijeće osjeti da je potrebno liberalizirati zakone o rađanju, tada Udruženje ubije nekoliko najkonzervativnijih uglednika. Ili, ako neki industrijski magnat silom želi prljavštinom zagaditi zrak ili vodu, Udruženje ga jednostavno ubije i time skrati postupak dugotrajnih sudskih natezanja koja bi trajala godinama nakon zagađivanja. Sada će ti možda biti jasnije zašto Udruženje ima određenu podršku širih krugova.

— Nije moguće da ih i ti sada braniš? Dani uzdahne.

Oni predstavljaju »zakon sile«. No, oni, bez sumnje, služe svojoj svrsi. Držim da bi situacija bila mnogo gora da ne postoji to Udruženje.

Qin je pogleda zamišljeno.

— Ako imaš takvo mišljenje o njima, zašto se onda boriš protiv njih?

Dani čvrsto stegne usne.

— Dobila sam zadatak koji moram izvršiti.

— Da, a osim toga, oni su ubili tvog prijatelja.

— Imam zadatak koji moram izvršiti.

Qin se nasmije grohotom.

— Eochain Duga Kosa.

— Što?

— To je jedna stara galacijska legenda. Eochain Duga Kosa bila je kćerka jednog tiranina čiji se klan pobunio i ubio ga. Ona je suosjećala

s pobunjenicima, ali je istovremeno osjećala i dužnost prema svome ocu, pa je tragala za vođama pobunjenika, našla ih i ubila. Duga je to priča o časti i dostojanstvu, legenda o djevojačkim vrlinama. Dani se nasmiješila.

— No, dobro, ali ovaj posljednji dio se ne odnosi na mene.

— Postoje i druge vrline osim djevojačke čednosti. O tome i jest riječ u ovoj legendi.

— Zaista?

*

Mnoštvo se razbježalo pred čovjekom u oklopu kao što se šarene tropske ribice rasprše pred grabijivicama.

Niski kamion koji je dojurio ulicom velikom brzinom, ne obazirući se na gomile ljudi, sav se zatresao i zaškripao prije nego što se zaustavio, kad je pred njim iznenada iskrsla prilika odjevena u bijelo.

Uzbuđeni vozač izvirio je iz kabine i počeo sipati bujicu psovki na Plaćenika koji se polako udaljavao s kolnika. Plaćenik se nije uopće osvrtao na te psovke ni na povike i bijesne poglede prolaznika, koje je grubo gurao nastojeći držati na oku ono dvoje koji su se kretali pred njim.

Plaćenik je otkrio svoj plijen.

Ispred njih se protezalo svemirsko pristanište, pusto u ove sitne noćne sate, samo su se u daljini nazirali obrisi nekoliko brodova i servisne opreme. Bilo je to zaista idealno mjesto za skriveni obračun i nasilje.

— Mislim da je vrijeme da se dogovorimo o uvjetima koje si postavio za izvršenje ovog zadatka — reče Dani.

— Zbilja? A čemu sva ta žurba odjednom?

— Zato što se tvoj »zadatak« nalazio pedesetak metara iza nas kad smo prešli ono posljednje raskršće.

— Je li? — Ograda koja je okruživala pristanište nije predstavlja nikakvu veću prepreku, a brava na službenom ulazu smrvila se i zgužvala poput aluminijske folije u Qinovoj šaci.

Qin i Dani izašli su na ravni dio pristaništa, izrađen od permaplasta. Iza njih, sunce je počelo izlaziti nad gradom. Ružičasti sjaj širio se nebom iznad drečavo okićenih zgrada, tjerajući pred sobom lažnu, zelenu »svjetlost dana«.

Ispred njih, podizala se uvis golema masa interplanetarnog teretnog broda. U odsjaju pristanišnih svjetla vidjeli su da je bar jedan od svemirskih projektanata brodova imao smisla za humor: gore na vrhu nabreklog dijela broda za utovar tereta, pisalo je krasopisnim slovima ime letjelice: »Gravidna«.

— Misliš li da nas može tu vidjeti? — upita Qin.

— Ne. Mislim da će morati krenuti za nama ovamo na uzletište, ako nas želi uhvatiti.

— Dobro. Znači, imamo još malo vremena. Reci mi sada kakve su teškoće u vezi s mojom isplatom? Kao što sam već prije napomenuo, moje su ti usluge prijeko potrebne za izvršenje tvog zadatka

— To znam. No, ja sam ograničena što se tiče visine svote koju ti mogu ponuditi, a one sedamdeset dvije tisuće konzorcijskih škuda izazvat će dosta neprilika. Ne bih željela da pomisliš da te iskorištavam ili nešto slično — završila je neprekidno upirući pogled na put kojim su došli maločas.

— To je vrlo lijepo od tebe i ja cijenim tvoj stav. Doduše, bilo bi mi mnogo draže da si to pitanje potakla ranije, a ne sada kad je onaj tvoj ubojica iza mene, a prazni, brisani prostor uzletišta preda mnom.

— Možeš slobodno odustati ako želiš.

— To znam, ali bih se na odlasku ipak morao sukobiti s njim, zar ne?

Dani se nasmije.

— Dakle, ipak si otkrio moju sebičnost.

Qin se počne smijuljiti. Jedna stvar koju je naučio, radeći s Basircima, bila je oštrina i otvorenost u poslovnim pregovorima.

— Nije ovo meni prvi put da zarađujem konzorcijske škude na takav način. Bilo je toga i ranije.

Osmijeh je nestao s Danina lica.

— Zbilja? Kako?

— To je malo duža priča...

— Meni se nikamo ne žuri.

— Dakle, nalazim se u službi Konzorcija tri godine, ali je ovo prvi put u te tri godine da sam svjestan posla koji radim. Posjetio sam i upoznao šest planeta, ali mi se nijedan nije svidio, borio sam se u tri rata. a nikada nisam znao zašto se borim. No, sve sam to činio jer je to bio jedini način na koji sam mogao zaraditi sredstva da steknam posjed, vlastiti posjed na rodnom planetu. To želim više od svega na svijetu. I onda si naišla ti i taj tvoj plaćeni ubojica. Znam vrlo dobro tko su i što su plaćeni ubojice, znam kako treba postupati s njima i zašto. Takav osjećaj već dugo nisam imao. A osim svega, pruža mi se prilika da steknem svoj posjed na častan način, a ne da mi se ime povlači kroz sva ona sitna mešetarska cjenkanja. Možda sada možeš mnogo bolje shvatiti moju želju da sudjelujem u izvršenju ovog zadatka. Hvala ti.

Zavladala je tišina. Dani nije znala što da mu kaže.

Na ulaznim vratima pristaništa kroz koja su nedavno ušli nešto je zatreperilo, gotovo neprimjetno, ali to je bio znak da se tamo netko kreće.

To je bilo dovoljno.

Qin Ceiragh se okrenuo i pogledao Dani Yuen smiješeći se. Vrijeme je da završimo taj posao — reče on.

Plaćenik je išao sve brže i brže. Svjetlucave, pucketave aureole koje su mu obavijale pesnice nisu bile ništa prema plamenu koji se pojavljivao u udubini utrobe. Energija koja je strujala njegovom plastičnom kožom nije se uopće mogla usporediti s podražajima indukcije koje je osjećao u grudnom košu. Još koji trenutak i svemu će najzad biti kraj. Konačno će se obračunati s protivnicima i sve će završiti. Nakon toga će se sastati s agentom Konfederacije, predati mu oklop i postat će slobodnim čovjekom. Dobit će novo ime i identitet i bit će mu širom otvorena vrata na sve planete Konfederacije.

Svemirske su letjelice mirovale na betonskoj pisti, snažni su im strojevi bili potpuno hladni, hladniji od jutarnjeg povjetarca koji je pirkao. Ispred njega na lijevoj strani ugledao je jedva zamjetljivu infracrvenu sjenku teretnih kolica za utovar robe koja su se nalazila neposredno pokraj trupa svemirskog teretnjaka. Elektronski detektori, podešeni tako da prate trag koji su ostavljale njegove žrtve, zabilježili su rumeni odsjaj svojim blistavim zelenim indikatorima.

Jedna prilika iznenada je iskrsla iz sjene svemirske letjelice. Bila je to ona mala patuljasta nakaza. Plaćenik je zamahnuo rukom i podigao pesnicu, ali je Qin nestao sakrivši se iza druge, susjedne letjelice. Ispružene ruke, Plaćenik se počeo lagano prikradati Qinovu skrovištu, pažljivo motreći sjenke oko sebe.

Nešto se pomaklo, a onda je začuo tihi udarac o pločnik. Zatim je iznenada zasjao zaslijepljujući bljesak i trenutak kasnije začula se zaglušujuća eksplozija rafala metaka. Optičke leće na oklopu pokušavale su se automatski prilagoditi iznenadnom blještavilu svjetla, spustili su se zaštitni kapci... i Plaćenik sada ništa više nije vidio.

Plaćenik je reagirao naslijepo, rigajući plavi oganj u pravcu Qinova skrovišta. No, Qin je već bio u pokretu, okrenute glave da bi zaštitio oči od prejakog bljeska. Nogama je obuhvatio teška teretna kolica i odgurnuo se svom snagom tako da su se kolica pomakla nekoliko metara. Tada je Qin poput munje udario svom snagom Plaćenika u leđa tako da je ubojica strahovito kriknuo. Taj je krik bio strašno prodoran odzvanjajući oštećenim filterima oklopa. Samo zahvaljujući oklopu Plaćenikova je kralješnica ostala neozlijeđena.

Qin se uspravio dok je Plaćenik posrnuo prema naprijed. Okrenuo se teturajući, no Qinovi su refleksi bili mnogo brži. On je provukao ruku ispod pazuha Plaćenika i naglo je zavrnuo iznad Plaćenikove glave, a onda mu je drugom pesnicom zadao dva ubojita udarca u grudi.

Prvi je udarac pogodio baš ono mjesto na oklopu koje je već bilo oštećeno. Drugi je pogodio prsnu kost i na plastičnoj površini oklopa pojavile su se nove pukotine.

Ne može se reći da je to bila prava borba. Oklop plaćenika bio je

nevjerojatno čvrst, možda čak i čvršći od Qinove fizičke snage. Ali, biće koje se nalazilo u oklopu pripadalo je ljudskoj vrsti, ono je reagiralo na ljudski način, i u srazu sa zastrašujuće brzim Qinom Ceiraghom. Plaćenik je gubio bitku.

Dani, koja je ovu borbu promatrala iz zaklona, nije mogla, a da se ne sjeti demonstracionih borbi iz školskih dana; činilo joj se da gleda svog instruktora s Okinave koji im je pokazivao kako golim rukama mogu uništiti protivnika samouvjerenog u svoju snagu i moć. Qin je udarao čas jedan čas drugi dio Plaćenikova oklopa u kojima se nalazila smrtonosna plazma, a zatim užasnom snagom mrvio njegov trup prije nego je Plaćenik uopće mogao uzvratiti. A kad bi Plaćenik konačno krenuo u protunapad, Qin je već bio na drugom mjestu, iza njega ili na suprotnoj strani, spreman za novi napad. Oklop je primao glavninu udaraca, a to mu je, uostalom, i bila svrha, no oni su već pomalo probijali oklop i počeli uništavati meso i kosti.

A onda je i Qin Ceiragh nastradao.

Poskakivao je oko Plaćenika i iza njega, provlačio se ispod njegove bespomoćne uzdignute ruke i svom snagom zabio lakat u bubreg Plaćenika. Ovaj se zgrčio i refleksnom kretnjom spustio ruku zabivši tom prilikom oštri metalni lakat u Qinovo rame. Qin je zaurlao od zaprepaštenja i boli kad mu se rameni zglob jednostavno raspao od udarca. Plaćenik je zatim podlakticom pogodio Qina u šiju.

Qin se uspravio obavijen nekom, grimiznom maglom i zdravom pesnicom udario svom snagom Plaćenika u glavu, tako da je smrvio spojeve na njegovu vizoru i ovaj je odletio polomljen na tlo. Strahovita bol i pritisak u ranjenom ramenu ponovno su ga obavili crvenom omaglicom, a kad mu se svijest razbistrila vidio je pred sobom Plaćenikovu pesnicu obavijenu plavim ognjem. Vidio je Plaćenikove oči, širom razrogačene od boli i gnjeva, oči izrazito plave boje. Na jednom je obrazu vidio duboku ranu tamo gdje mu se smrvljeni vizor usjekao u lice. Qin je osjetio snop plazme koja je izlazila iz metalne rukavice...

Lice Plaćenika nestalo je u crvenoj pjeni kad je Dani ispalila rafale metaka u njega. Ruka u oklopu mlitavo se spustila a plaćeni ubojica raskoljene glave u ostacima kacige padne nauznak i ostane nepomično ležati.

Nastao je trenutak potpune tišine na svemirskom pristaništu. Nebeski je svod bio potpuno modar, jer se Hansenovo sunce već podiglo visoko iznad grada. Jedino je tamo daleko na horizontu jedva primjetljivi akvamarinski trag označavao zalazak Hansenwalda. U daljini svjetla Sajma počela su treperiti i blijedjeti; njihov se sjaj gasio u danjem svjetlu.

Uništeni oklop počeo je davati znakove fizičke smrti bića koje se u njemu nalazilo, a strujni krug samouništenja pouzdano je prenosio

impulse na nabijene baterije. Qin je skočio unatrag grčevito držeći ranjenu ruku dok je Plaćenik nestajao pretvarajući se u trosku i pepeo u završnoj provali energije.

Qin je zateturao i odmaknuo se od paklene vrućine ognja. Sjeo je naslonivši se na teretna kolica. Dani mu je prišla, stavljajući pištolj natrag u čizmu.

— Ai, shta — psovao je Qin. — Shta. Ai, shta. — Podigao je oči dok mu se lice grčilo od nemoći i boli — žao mi je — rekao je — Zaista mi je žao. Nisam znao da će to ovako završiti. Nisam.

Dani nije gledala u njega. Oči su joj bile uprte u lokvu rastopljene, uništene plastike podno njenih nogu.

— Ja sam to znala — rekla je tiho.

— Što?

— Bio si sjajan — uvjeravala ga je Dani. — Jednom rječji, sjajan.

— Ali oklop je uništen! — usprotivi se Qin. — U ovom stanju ne vrijedi ama baš ništa.

Dani ga je konačno pogledala ravno u oči.

— To je i bio moj zadatak!

Qin se uzvrpoljio, ošamućen od boli i zbunjen, nije znao što bi rekao.

— Kao što rekoh i ranije — objašnjavala je Dani — ovaj je oklop jedini adut Udruženja. Nismo ni po koju cijenu mogli dopustiti da ga se dočepa Konfederacija.

Qin je zaprepašteno zurio u nju, zgranut iznenadnom spoznajom prave istine.

Dani se namrštila gledajući njegov izraz lica.

— Rekla sam ti da ja nisam nikakav rodoljub. — kazala je kao da se brani od optužbe. — Samo profesionalac. Mislim da u svemu ovome nisam baš veliki ekspert. Radim samo ono što smatram pravednim i potrebnim.

Okrenula se i pogledala oko sebe. U daljini je ugledala blještava svjetla kola pristanišne Službe sigurnosti.

— Ne mogu ostati ovdje — rekla je. — Policija će se pobrinuti za tvoje ranjeno rame. Ništa ne brini, nećeš imati nikakvih neprilika. Ti si ubio Plaćenika, zar ne? Upamti! Za njih ćeš biti pravi heroj i mučenik. Nastojat ću urediti sve kod Konzorcija u vezi s tvojim ugovornim obavezama.

Nije joj odgovorio. Samo ju je promatrao i osjetio kako mu prezir struji žilama.

Dani se više nije mrštila i kad mu se ponovno obratila više nije bilo ni traga ironije u njezinu glasu.

— Nemoj više vjerovati u djevojačke vrline — rekla je i udaljila se nestajući među svemirskim letjelicama.

Qin je uzdahnuo i tiho zajecao. Podigao je oči. Sunce je već bilo

visoko na nebeskom svodu, ulice su opustjele, mnoštvo se razišlo do sljedećeg izlaska binarnih planeta. Sajamske dekoracije i jeftini ukrasi djelovali su groteskno, jeftino i neumjesno na danjoj svjetlosti, kao i većina iluzija.

— KRAJ —

Mladen Jurčić: Bezdan

Sandra je također bila oduševljena položajem kuće i okolnim krajolikom. Nasmiješio sam se njezinu zanosu.

— Rekao sam ti da je fantastična. Šteta što kuća nije naša.

— Mislila sam da ovakve vikendice smatraš simptomom malograđanštine.

Naklonih se:

— Spreman sam da unekoliko modificiram svoje mišljenje, jer ponekad zaista dobro dođu. Moj sadašnji posao je takav da su mi mir i sabranost neophodni, a pogledaj, molim te, ovu raskošnu, smirenu prirodu svuda unaokolo. Jednostavno nameće inspiraciju...

— Ali ti nisi pjesnik nego psihijatar koji upravo radi na stručnom tekstu i...

— Psihijatar ne isključuje pjesnika u meni. Mnogi veliki pisci i pjesnici bili su preteče moderne psihologije i, može se čak reći, najbolji psiholozi za koje znamo.

— U redu, gospodine Ivane Shakespeare-Freudu. I meni se ovaj krajolik sviđa. One tamnozelene livade i tamne šume tamo preko... Hej, je li neki veliki psihijatar bio istovremeno i slikar ili obrnuto?

U šali je munuh šakom u rebra, a ona mi vrati udarac.

— Sve ovo oko nas — primijetih — podsjeća me na djetinjstvo, a od sjećanja na djetinjstvo postajem bolesno sentimentalan. Što ćeš poduzeli da me od toga izliječiš?

Umjesto odgovora, ona poskoči na mjestu, uzvikne »Ti loviš!«, okrene se i potrči kroz visoku travu.

Da, ovo je zaista bilo izvanredno mjesto, ova kuća na livadi koju nam je za ljetnih mjeseci prepustio njen vlasnik, moj prijatelj, jer je više volio da odmor provede na moru. Rekao sam mu da je rad na mojoj stručnoj knjizi zapeo jer je u gradu vladala takva vrućina da se gotovo nije moglo disati, a kamo li ozbiljno raditi. Tada mi je predložio da sa ženom dođem ovamo, u planine, te da ljeto provedemo u njegovoj vikendici, na svježem zraku. Naravno da sam ga odmah uhvatio za riječ.

Čim smo stigli do ovog mirisnog krajolika postao je samo Sandrin i moj. Stojeći na brdašcu i misleći na ogrlicu dugih, toplih dana što dolaze, osjećao sam smirenost i zadovoljstvo. I sada dok sam trčao za Sandrom kroz travu ovi osjećaji nadolazili su u pravilnim valovima.

I evo, ovako idilično i jednostavno počeo je najstrašniji događaj u

mojem životu, tako je počelo spuštanje u ponor koji još nijedan smrtnik nije istražio i ostao živ i pri svijesti, koji nitko nije mogao ni naslutiti. Nisam pripovjedač, iako su moji stručni radovi dosta cijenjeni, pa zato ne uobražavam da će mi poći za rukom opisati sve što se desilo — ta tu se radi o neizrecivom a, uostalom, ne vjerujem ni da bi mnogo talentiraniji pisac od mene mogao sve to precizno opisati. Ne sjećam se ni svih detalja, naročito ne onih najvažnijih, detalja onog klimaktičkog časa krajnjeg užasa. Ali, bolje da je tako jer bih inače vjerojatno, poludio. Sandra mi također slabo od pomoći pri rekonstrukciji jer je ona u najvažnijim trenucima ležala onesviještena. Ponavljam, bolje da je tako. Svjestan sam da mojoj priči, jednoj od najčudnijih koje su ikada stavljene na papir, ionako nitko živ ne bi vjerovao i da, pišući je, stavljam na kocku svoj profesionalni ugled. Zašto onda uopće pišem ove retke? Ne znam, ali ovo što ću zabilježiti možda će mi poslužiti kao svojevrsna katarza da bih se svega oslobodio ili bar donekle pročistio misli...

Dok smo trčali livadom, promatrao sam sjene oblaka što su nas pratile. Dostigao sam Sandru baš usred velikog kruga cvijeća, oborio je na tlo i udario dlanom po stražnjici. Počeli smo se oduševljeno rvati, pa se otkotrljasmo do podnožja brežuljka gdje ostadosmo ležati načas nemoćni od vrtoglavice, promatrajući zagasito plavo nebo nad sobom i vrtloge zelenila unaokolo. Sandra se odjednom podiže na laktove.

— Netko dolazi — reče, pa ustadosmo, očistismo odjeću i pozdravismo staru ženu koja se, skrenuvši sa staze, zaputila prema nama.

— Dobar rad — reče ona. — Oprostite, jeste li vi novi stanari ove kuće?

— Jesmo — odgovorih.

— Vidjela sam da je kuća nastanjena pa sam došla pitati hoće li vam biti potrebno mlijeko, sir ili malo domaće rakije. Možda biste voljeli domaći kruh... Vlasnik je sve to kod nas naručivao, kad god je bio ovdje i bio je vrlo zadovoljan. Svako jutro sam mu donosila...

— Baš fino. To bi i nama dobrodošlo. Možete nam, dakle, donositi, ako nije preskupo.

— Dat ću vam po cijeni po kojoj sam i njemu prodavala. Bit ćete zadovoljni.

— Ovdje je vrlo lijepo i mirno — rekoh. — Zdravo je ovdje živjeti.

— Lijepo je, da. Ne bih se mijenjala. I mirno... Iako...

— Da? — upitah jer je ona zastala i nekako nas tajanstveno pogledala. Nekoliko je časaka šutjela, kao da razmišlja bi li o tome govorila, a onda prevlada želja za iznošenjem lokalne senzacije.

— Jeste li čuli o ubojstvu koje se ovdje desilo?

— Ubojstvo?! — upitasmo Sandra i ja istovremeno.

— Da, prije nekoliko mjeseci.

— A tko je ubijen?

— Neka djevojka koja je bila na paši s kravama. Strašno... Moj muž ju je pronašao... to jest sve njih.

— Njih?

— Mislim, krave... i nju. Svi su bili mrtvi, u lokvama krvi. Ona je bila sva raskomadana, kao isječena sjekirom, samo što su istražitelji rekli da to nije bila sjekira. Dijelovi tijela razbacani unaokolo... skoro svim kravama odsječene glave, noge. otvorena utroba... Kad se toga sjetim...

— Jesu li uhvatili počinitelja?

— Jesu. Jedan idiot, luđak iz našeg sela. Prije se uvijek činilo da je neopasan. Samo je hodao selom, nikoga nije dirao. Valjda je naglo dobio napadaj. I to kakav... Malo nakon toga što je pronađena djevojka pronašli su i njega... Lutao je šumom, sav izbezumljen, kao da je još više poludio Nikada još nije bio takav.

— Je li nešto rekao?

— Bio je nijem od rođenja. A tada ionako ne bi mogao govoriti. Samo je izbezumljen lutao i puštao strašne zvukove.

Uhvatili su ga i zatvorili u ludnicu. Jedva su ga spasili iz ruku seljaka koji su ga htjeli na mjestu ubiti. Čudno, bio je mala rasta, nitko nije mislio da je tako jak. Jer trebala je strahovita snaga za ono... Rekli su da luđaci znatno ojačaju za vrijeme napadaja...

— To je često istina.

— Vi se razumijete u to?

— Ja sam doktor. Psihijatar.

— A tako... — ona me ispitivački odmjeri. — Govorili su da je još nešto čudno. Naime, nije bilo krvi. Ne dovoljno.

— Kako to?

— Mislim, na njemu. Rekli su da bi nakon izvršenja takvog ma... ma...

— Masakra — pomogoh joj.

— Da, da bi trebao biti sav obliven krvlju. Ali krvi na njegovu odijelu nije bilo mnogo. Tek na cipelama i hlačama... Malo na kaputu.

— Je li sigurno da je on to učinio?

— A tko bi drugi? Samo luđak je to mogao. Pretražili su čitav kraj u potrazi za skitnicama, ili nekim tragovima. Ništa nisu našli... baš ništa, nikog sumnjivog. Od mještana nitko ne bi... Našli su samo njega, još više poludjela u šumi. Već ga je davno trebalo zatvoriti.

— Strašno — reče Sandra.

— I jest. Ljudi se dugo nisu mogli smiriti. I sad je sve uzbuđeno... — Ona zastane. — Eto tako... Drago mi je što sam vas vidjela. Ja ću sutra ujutro doći s mlijekom i ostalim... A... — neodlučno se premještala s noge na nogu, izbjegavajući da nas pogleda, kao da se s

mukom odlučuje bi li nam rekla nešto za nju važno, ali neugodno. — A možda će doći i moj muž... Znate, neugodno mi je to reći... ne bih vas željela uznemiravati, ali vi ste doktor, zar ne?

— Da, — rekoh. — Psihijatar.

— Da li bih vas mogla nešto pitati? — Kao da je skupljala hrabrost.

— Samo izvolite.

— Mom mužu, znate, u posljednje vrijeme nije dobro. Ima nevolje baš sa živcima... On je dugo bio na brodu, znate. Otišao je u inozemstvo, još kao mlad, plovio je na brodu i tako... mnogo je vremena proveo na brodovima... Onda se vratio. — Ponovo je zastala, gledajući u zemlju.

— Da? — rekoh da je ohrabrim.

— Možda mu neće biti pravo što vam sve ovo govorim. Rekao je da to nikome ne kažem, nikome. Čini se da su mu u posljednje vrijeme popustili živci, jer... jer...

— Kažite — rekoh. — Rado ću vam pomoći savjetom.

— Pa evo... U posljednje vrijeme on čuje... svjetionik.

— Svjetionik? — upitah začuđeno.

— Da, tuljenje svjetionika. Svjetionici tule u noći, znate.

— Znam, ali ovdje nema mora. Ovaj kraj je stotinama kilometara duboko u kopnu.

— Da, ja nikad nisam ni vidjela more — reče ona s izvjesnim žaljenjem. — Ali on tako kaže. U noći me ponekad budi i pita da li ga čujem. Već je očajan. Misli da je možda poludio. Kaže da je to zvuk svjetionika, nekog velikog, snažnog svjetionika, vrlo, vrlo velikog... Kaže da dolazi iz šume i livade.

— Nitko drugi u selu nije to čuo? Samo vi?

— Naša je kuća izdvojena. Najbliže je šumi, eno, ona tamo, vidi se. Selo je inače dalje, odavde se i ne vidi. On kaže da to dolazi iz šume, ponekad s livada i... i...

— Nemojte brinuti — rekoh. — Pregledat ću ga. To ne mora biti ništa naročito, nikakva teža bolest vašeg muža, možda samo...

— Ali i... i... i ja sam ga jednom čula. Je li to moguće, doktore?

— Vi?! Svjetionik?

— Taj jezivi, duboki zvuk. On kaže da je to svjetionik, ja ne mogu reći. I zvuk mora. To sam čula. Jak šum mora koje se razbija o obalu... moj muž je to rekao. Strašno smo se prestrašili.

— To bi mogao biti neobičan slučaj zajedničke halucinacije. Vi ste vrlo vezani za svog muža, očito ovisni o njemu i to je moglo djelovati da... Ali nešto je čudno. Kako ste mogli »čuti« nešto što nije dio vašeg iskustva, samo njegova... Vi nikad prije niste čuli zvuk svjetionika ili mora?

— Nikad. A gdje bih čula? Čula sam samo rijeku. Ali ovo nije bila rijeka. Bilo je mnogo snažnije. Veliki valovi... To je bilo u noći

ubojstva.

— Što? — zaprepastih se. — One noći?

— Da, one noći. Rano ujutro našli su djevojku.

— Jeste li to spomenuli istražiteljima?

— O svjetioniku i moru? Ma kakvi! Mislili bi da smo ludi. Pa to nema veze s ubojstvom!

— Možda je luđak tulio.

— Ne, ni govora. Nije to bio ljudski zvuk. Ni jedan čovjek ne može pustili takav glas, niti oponašati more. Uostalom, moj muž kaže da je to čuo i poslije, pošto su odveli luđaka. Noću, više puta.

— Vi niste ništa više čuli?

— Ne, ja tvrdo spavam. Mislim da nam se sve samo pričinilo, ali ne vidim kako... Ni naš susjed nije nikada ništa čuo.

— Susjed. Ah, da, ona kuća lijevo. To je također vikendica?

— Da. Mislim da je čovjek koji tamo stanuje poznat. Tako mi je rekao muž. Netko poznat...

— Eh, sad sam se sjetio, — okrenuh se Sandri. — Kad mi je davao ključ, Petrić mi je rekao da ćemo za susjeda imati Roberta Hafnera. Čula si o njemu.

— Ne sjećam se.

— On je znanstvenik. Bit će da je sada već vrlo star, ali još je aktivan. Prošle je godine dobio nagradu za životno djelo. Petrić i ja bili smo na dodjeli. Vrlo dostojanstven starac. Je li on sada ovdje? — upitah seljanku.

— On je često ovdje. Mislim da je i sada. Nakon one noći moj ga je muž oprezno pitao je li tada ili ikada prije čuo neke čudne zvukove. Rekao je da nikada nije ništa čuo. Čuo ih je, znači, samo moj muž, jadnik.

— Doći ću da ga pregledam, možda već sutra — utješih je. — Moja žena i ja moramo se najprije smjestiti.

— Naravno, naravno. Dođite kad je vama zgodno. Bit će ljut što sam vam rekla, ali...

Pozdravismo se i ona ode. Sandra i ja nastavili smo šetnju, ali sada pod prilično neugodnim dojmom onog što smo čuli.

— Kakva vijest! — reče Sandra. — U ovom kraju, ovako nešto...

— Pa i bolest njezina muža me je zainteresirala. Kako je ova žena mogla tako jasno »čuti« zvukove koji nisu dio njena iskustva? Čudno. Pregledat ću muža.

Šeta jući, stigosmo do ograde i vrta Hafnerove kuće.

— Ovo ti je vikendica! — uzvikne Sandra. — Gledaj kakva je! Mora da je vrlo bogat!

— Da. I to je zasluženo, kako čujem — rekoh.

— Postani Robin Hood — reče ona. — Ukradi bogatom i pokloni siromašnoj.

— A što to?

— Ono cvijeće tamo. Uberi mi ga.

— Ali ono je u njegovu vrtu. Zar da kradem?

— Pa što? Jesi li kukavica? Plašiš se ubrati dva bijedna cvijeta. Onda idem sama. — Ona pokuša otvoriti vrata na ogradi, a kad vidje da su zaključana, stade se penjati preko njih.

— Hej, stani — povikah i pokušah je zadržati, no bilo je kasno. Ona graciozno preskoči na drugu stranu pri čemu joj se haljina podiže i otkri divne noge sve do gaćica. Iako smo već tri godine bili u braku to me je uvijek iznova uzbuđivalo.

— Do đavola — rekoh. — Izlazi odatle. Ona se samo smijala i brala cvijeće, a kako je čučala, ja sam fasciniran promatrao njezine noge koje haljina, naborana u krilu, nije skrivala.

— Što tražite ovdje? — začuh odojednom snažan glas od kojeg smo se oboje trgnuli. U dvorištu, iza Sandre, stajao je vrlo visok i snažan starac, dostojanstvena izgleda, valovite sijede kose, čak i sada, vjerojatno potpuno sam u kući i još k tome na odmoru, besprijekorno obučen u tamnosmeđe odijelo s isto takvom kravatom, kao da se spremio za koncert ili važno predavanje u akademiji nauka, uspravan poput iz zemlje naglo izrasla kipa od mahagonija.

»Hafner, do đavola« — pomislih. »Rekao sam joj da ne ide...«

— Oprostite, moja je žena vrlo neozbiljna. Ja sam je pokušao zadržati, ali...

Međutim Sandra, nimalo zbunjena, ljupko ustade i reče:

— Znate, ja ponekad nisam uračunljiva, ali kako je moj muž po zanimanju psihijatar, on pazi na mene. Za nekog se drugog i ne bih usudila udati. Oprostite za cvijeće, ali tako je lijepo.

— Da — reče starac — i želim da takvo i ostane.

— Još jednom, oprostite. — Sandra mi dobaci očajnički pogled, pa se umiješah.

— Mi smo, inače, vaši novi susjedi... Ovo je vrlo loša prilika za upoznavanje, no ipak...

— Vi stanujete kod Petrića?

— Da. On je otišao na more, a nama je za to vrijeme ljubazno prepustio kuću.

— A tako. Ja sam Robert Hafner. — Njegov ton nije bio ni ljutit ni prijatan, već jednostavno dalek i hladan. Rekoh mu naša imena.

— Čuo sam za vas — reče on na moje zadovoljstvo i spomene jednu moju knjigu. — Pročitao sam je sa zanimanjem.

— Je li vam se svidjela?

— Prilično, ali to je još vrlo početnički. Ne mislim — doda — da je sama vaša knjiga početnička. Čitava je psihijatrija još, tako reći, u povojima, uza sve velikane koji su se do sada pojavili. Još vrlo malo znamo o čovjeku i onome što ga određuje. Premalo.

— To je možda istina — rekoh — ali ipak napredujemo.

— Vrlo sporo.

— Možda, ali napredujemo.

On slegne ramenima.

— Ako mi dopustite, ja bih izašla iz vrta — reče Sandra ljupko. Hafner se popipa po džepu, pa reče:

— Oprostite, ključ od dvorišnih vrata ostao mi je u kući. Idem da ga potražim.

— Molim vas, ne trudite se. — Sandra odmahne rukom. Mogu ja onako kako sam i ušla.

Ona se poče penjati, trudeći se da ovaj put ne pokazuje previše od svojih oblina, ali sa slabim uspjehom jer su vrata bila prilično visoka, pa je morala visoko dizati noge pokazujući premalene čipkaste gaćice i sve ono čime se mogla pohvaliti od pojasa naniže. Hafner je, međutim, uopće nije gledao, što mu se moglo oprostiti jer je bio vrlo star. Gledao je mene hladnim, skoro bezizražajnim, ali ne staklenastim već čudno dubokim pogledom.

— Vrlo sporo — reče on. Pomislih da komentira Sandrino penjanje, ati onda shvatih da ponavlja rečenicu iz našeg razgovora. Slegnuh ramenima, prisiljavajući se da gledam njega, a ne nesretne Sandrine noge za koje mi se činilo da su već cijelu vječnost u zraku. Napokon je sišla, zapravo pala na mene, i to tako nespretno da joj se haljina podigla gotovo do polovice leda. Ona je brzo spusti i poravna, pa se nasmiješi sva rumena u licu. Naša je zbunjenost, međutim, bila posve nepotrebna jer Hafner nije obraćao nikakvu pažnju na Sandru, ali sada ni na mene. Zamišljeno je gledao u zemlju, a onda se prene i okrene se.

— Do viđenja — reče potpuno jednakim tonom kao i prije. — Drago mi je da sam vas upoznao.

— Oprostite — rekoh, malo razdražen čitavim događajem. On se okrene. — Možda bismo mogli nastaviti naš razgovor o psihijatriji. Biste li prihvatili poziv da dođete k nama na ručak? Sutra u podne, recimo. Susjedi smo, pa bismo mogli posjetiti jedan drugog i izmijeniti poglede.

— Nemojte se uvrijediti, ali ja nikoga ne pozivam u svoju kuću. Prihvaćam, međutim, vaš poziv da dođem k vama, ako on još stoji nakon ovoga što sam rekao. Da? To je vrle ljubazno od vas, hvala. Sutra u podne, onda do viđenja!

On se ponovo okrene i, ne pogledavši nas više, ode u kuću.

— Fenomenalan starkelja — prokomentira Sandra. — A što on, zapravo, radi?

— Ne znam točno, ali vrlo je poznat zbog svog rada na raznim vrstama energije.

— Zato i jest tako energičan — zaključi ona.

*

Kad se sutradan pojavio na našim vratima još je imao onaj nespoznatljiv izražaj i isto besprijekorno smeđe odijelo s kravatom, kao da je od našeg jučerašnjeg susreta protekao samo jedan tren, kao da u sadašnjem njegovu svijetu ni vrijeme ni promjene više ne postoje.

Takav je bio i kad je počeo objed. Nije pokazivao da mu je naročito drago što ruča u društvu nakon vjerojatno dugih dana samoće, nije imao ništa od onog iznenadnog, brbljavog otvaranja osamljenih, starih ljudi, ali nije bio ni nerazgovorljiv. Jeo je specifičnim i sigurnim pokretima, polako, iako nije bio spor, što su pokazivale i njegove oči koje nisu bile umorne ni zamagljene, već, naprotiv, brze i pune nekog iskonskog nemira. Govorili smo o svemu i svačemu i moram priznati da me je impresionirala njegova obaviještenost. Toliko sam slušao o njemu da sam potajno čestitao sebi što sam ga uspio dovesti za naš stol.

— Morat ćete mi oprostiti moje nepristojno ponašanje pri našem prvom susretu — reče on. — Ja sam star čovjek, već godinama živim sam, pa imam svoje navike koje mladi ljudi smatraju glupim hirovima. Ali tome nema pomoći. Ne volim da me smetaju, zbog toga se u posljednje vrijeme često povlačim ovamo, ne samo ljeti nego u toku cijele godine.

— Potpuno vas shvaćamo — rekoh — i nikakve isprike nisu potrebne, pogotovo jer bi one, zapravo, morale doći s naše strane. Moja žena je tako reći provalila u vaš vrt i... On odmahne rukom:

— Bit će mi drago da joj pošaljem cvijeće kakvog god zaželi. Žao mi je samo što neću moći uzvratiti vaš ljubazni poziv. Ja, kako sam već rekao, nikada nikoga ne pozivam k sebi. Molim vas, shvatite to. Nije to ništa osobno, ali... Ponovo se moram pozvati na hirove starca i riskirati vašu ljutnju.

— O ljutnji ne može biti ni govora — uvjerih ga.

— Pri prvom susretu — nastavi on — nisam vas odmah prepoznao, iako mi vas je Petrić svojevremeno predstavio. On mi je ujedno mnogo govorio o vama. Vi ste mladi, ali ste vrlo sposobni. Pročitao sam vaše radove u stručnim časopisima, a i vašu knjigu. Dobro zapažate, način mišljenja vam je interesantan, a bavite se vrlo zanimljivim stvarima. Sada radite na novoj studiji?

Sav sam procvao od ove njegove pohvale. Nije mala stvar da ovakav čovjek zapazi moje skromne radove.

— Da — odgovorih na njegovo pitanje. — Ali vi biste tu knjigu mogli napisati umjesto mene. Bila bi mnogo bolja. Čini mi se da vrlo mnogo znate o problemima ljudske psihe.

— Naprotiv, ništa ne znam o tome, ali ako ste shvatili svoje neznanje to je već, možda, samo po sebi mnogo. — On zagrize jedan od Sandrinih izvrsnih kolačića, pa podiže prst i ozbiljno reče: — Uza

sve naše hvalisanje još znamo malo o čovjeku i mnogim silama koje ga pokreću i u njemu se uz tresak sukobljavaju. Mi kao da poznajemo samo eho tih misterioznih i strašnih sudara, samo taj eho proučavamo, zvuk odbijen od granitnih zidova tajne, možda preduboke i previše jezovite za naše razumijevanje. Te sile kao da nitko ne može ukrotiti. Psihologija se još kreće u previše uskim granicama, od Freuda do danas. Freud je bio velik, no stvorio je privid čovjeka-automata, točno određenim reakcijama, s problemima poredanim uredno u ladice. Sve je to pojednostavljivanje čovjekovih najskrivenijih problema, prilagođeno našoj ograničenoj moći razmišljanja koja traži jasne, lako primjenjive uzorke, a njih često nema. »Upoznaj sebe« prilično je naivan imperativ, jer ako malo dublje zavirimo u sebe, uplašit ćemo se. Već na početku zavrtjet će nam se u glavi...

— To je možda istina, ali...

— Gledajte — prekide me on ne obazirući se na moju upadicu, — veliki psiholozi do sada slični su starogrčkim filozofima. Oni su otkrili mnogo značajnih problema, ali nisu shvatili njihovo dalekosežno značenje. Oni su zacrtali početke, ali samo početke cjelokupne nauke. Stari su Grci otkrili, na primjer, atome, ali nisu mogli ni naslutiti strašnu energiju koja se krije u njima. Otkrivši ih, oni su se ipak borili lukom i strijelom. A što mi još znamo o silama u čovjeku, pa i u kozmosu? Ni ono temeljno, sukob dobra i zla, nitko ne može razjasniti, razriješiti. Ljudi su to sublimirali u pojmove boga i đavla, ali to je naivna i jednostavna sublimacija. Religija je djetinjasta kao i psihijatrija. Njihovi su pojmovi previše kruti, sirovi i namješteni, iskovani za naše ograničeno shvaćanje i njemu prilagođeni. Sile dobra i zla, pozitivnog i negativnog nisu samo u nama, one su svagdje, one su jednostavno... ne biste razumjeli da vam drugačije objasnim, pa ću se poslužiti poznatom iako neadekvatnom riječi: energija... dio su one složene energije koja i nas vodi, koja čini da živimo i težimo, da uopće dišemo, da se krećemo. To je, možemo reći, ono što zovemo život, to postoji svuda u svemiru, u svakom atomu, ne samo u ljudima i životinjama, to je tajna postojanja i sukoba u postojanju, ali to nema veze s bogom i đavlom. Odgovor nije tako jednostavan. Zlo, ono što mi nazivamo zlim, kao dio, i to znatan, te energije, čuči u nama stalno spreman da se digne, da ispliva na površinu jer to je strašna energija. Jedan njezin dio, pak, pola toga nivoa, sačinjava i dobro, a zajedno čine život. Mi, međutim, ne samo da još ne poznajemo, nego čak ni ne naslućujemo cjelokupnu tu energiju. Pa ipak, uvjeren sam da bismo mogli čak i ovladati njome.

— Ali kako? — upitah, zbunjen od ove bujice, kako mi se činilo, prilično nesuvislih misli.

— To još ne možemo reći. Međutim, pogledajte: postepeno, nesvjesno mi sebe ipak ukroćujemo. Izvanjski gledano, čovjek više nije

onako surov kao nekada, ima humanije zakone, a zar filozofi ne govore da će jednom doći vrijeme u kojem će svi biti zadovoljni i jednaki?

On zastane i pruži ruku da bi dohvatio bocu s vinom. Rukav kaputa malo mu se podiže i na podlaktici ugledah utetoviran broj. On spazi moj pogled i povuče rukav.

— Da, bio sam u koncentracionom logoru. Moja žena i dvije kćeri tamo su... nestale. Nestale, tako se kaže, to je eufemizam. Kad već govorimo o zlu, trebali ste vidjeti nacizam, tu slijepu, kaotičnu eksploziju, glasnika paklenih ponora. Ja sam je osjetio, kao i milijuni drugih.

— Mora da je bilo strašno — rekoh.

On se nasmiješi jednim gorkim pokretom čvrsto stisnutih usana ne gledajući me.

— »Mora da je bilo strašno« je, oprostite, otrcana, bezbojna fraza. I danas ljudi proučavaju nacizam i njegovu psihologiju, ali morali ste biti tamo, osjetiti to. Ja sam bio tamo. Već tada sam bio dosta poznat znanstvenik, a nacisti su, kao što znate, proučavali energiju, tešku vodu, gotovo da su došli i do atomske bombe. Htjeli su da im pomognem, obećavali slobodu meni i mojima. Odbio sam, naravno, jer znao sam kakve bi bile posljedice. Poslužili su se mojom ženom i kćerkama ne bi li me privoljeli. Sve su nas zajedno odveli u logor. Ja sam preživio jer su stalno vjerovali da će nešto izvući iz mene, ali moja je obitelj »nestala«.

On se nagne preko stola u opresivnoj, skoro opipljivoj tišini prostorije koja je, kad god bi zastao, padala na nas poput snijega. Čvrsti oklop njegove prvotne zatvorenosti sada je naglo napuknuo. Bilo je to nalik na bljesak eksplozije koja je potresla neku veliku, čvrstu zgradu. Očito ga je samo jedna tema mogla dovesti do takva otvaranja — ova o kojoj smo govorili.

— Možete li zamisliti dubine i vrhunce onog tajanstvenog zla u čovjeku koje, u nedostatku bolje riječi, nazivamo sadizmom? Nešto u samoj biti nacizma imalo je tu moć da u nekim ljudima otvori najskrivenija, najgroznija vrata iza kojih je mržnja i besprimjerna, oslobođena požuda za uništavanjem. Ja sam to promatrao — iz prvih redova mogao sam sve promatrati... i gotovo sam poludio. Gledao sam i druge stvari... Ali nećemo više o tome.

On zašuti. S mukom se pokušavao pribrati, kao da se vraća izdaleka, iz zabranjenih regija u koje je pripustio strance, jer naglo je shvatio da je previše govorio o onome što je vjerojatno rijetko kome spominjao. Da to prikrije, drhtavom rukom ispije vino. Žalio sam ga a bilo mi je i neugodno — ova jezovita rana nije bila za naše oči. Vidio sam da Sandra osjeća isto. Tišina je sapinjala poput nategnute mreže, pa da spasim situaciju pokušah razgovor skrenuti. On se polako

oporavljao, dim i jara poslije eksplozije razilazili su se i sada je trebalo dovesti u red oštećeno, ali trebalo mu je dosta vremena da potpuno dođe k sebi.

— Dosta smo pričali o meni — reče. — Možda sam vas i uznemirio, dosađivao vam, a tako reći još se i ne poznajemo. Ja ću sada zato zašutjeti. Pričajte mi o svojem poslu. Ako se ne varam, vaša se nova knjiga bavi...

Dalji je razgovor bio zanimljiv, ali nevezan i uobičajen, kao da se ništa nije desilo. Onda nam on zahvali na ručku i ustade, jednostavnim, odsječnim pokretom, učtivo se ispričavši da je umoran i da mora otići kući kako bi se odmorio.

Predvečer smo Sandra i ja dugo šetali. Razgovarali smo i uživali u krajoliku koji se rastvarao pred nama nudeći nam sve svoje ljetne boje i mirise. Hafnerova se osoba poput crvene niti provlačila kroz naš razgovor tog dana, zajedno s komentarima neobičnog događaja što je uznemirio ovaj kraj. Dok smo sjedili za večerom na naša vrata pokuca neki dječak i preda nam uredno složen list papira s porukom, koju mu je, kako je rekao, za nas dao Hafner. Ispisanim, sitnim, pažljivim rukopisom, sa slovima duboko utisnutim u papir, kao da je pri pisanju snažno pritiskao perom, Hafner nas je obavještavao:

»Poštovani doktore, molio bih vas da sutra tačno u osam sati uvečer dođete k meni zbog jedne vrlo važne stvari. Nakon dugog razmišljanja zaključio sam da to više ne mogu skrivati. Iz nekog razloga imam u vas povjerenja, a drugih poznanika ionako, tako reći, i nemam. Cijenio bih vaš savjet u jednoj stvari od presudne važnosti, Unaprijed zahvaljujem. Hafner.«

*

Sutradan ujutro ona nam žena donese mlijeko i sir. Rekoh da ću vjerojatno idućeg dana navratiti da pregledam njezina muža, a ona mi ponovo zahvali. Preko dana pokušao sam raditi, a Sandra je sama pošla na šetnju. Vratila se sva blistava unoseći svježi miris livade u zamamnom vrtlogu svoje svijetle haljine.

Točno u osam sati zaputih se k Hafnerovoj kući. Priznajem da sam bio vrlo znatiželjan. Pitao sam se što će mi to otkriti »od presudne važnosti« i zašto je baš mene odabrao da mi otkrije svoje čudne tajne? Zato što je čitao moje knjige? Nedovoljan razlog. Zato što je bio usamljen i nikome se drugome ovdje nije mogao obratiti s onim što ga je mučilo? Ili jednostavno iz staračkog hira?

Ovog puta dvorišna vrata nisu bila zaključana, a i vrata kuće bila su odškrinuta. Snažno pokucah, ali ne dobih odgovor.

Pokucah još jednom, a onda otvorih vrata i uđoh u prostrano predsoblje.

— Profesore Hafneru! — povikah. Nikakva odgovora! Neko sam

vrijeme stajao zbunjeno. Pozvah ponovo, pa otvorih jedna vrata i zavirih unutra. Bila je to prostrana, prazna soba. Uđoh i ponovo se oglasih. Na stolu blizu vrata spazih žutu kovertu na kojoj je štampanim slovima bilo napisano moje ime, a pored njega pismo ispisano onim istim sitnim rukopisom. Uzeh ga, preletjeh očima prve redove, a onda, potpuno nepomičan, i okamenjen kao da sam odjednom stopljen s neprimjerenom tišinom prostrane kuće, pročitah pismo do kraja, osjećajući kako me prolaze fini i spori trnci jeze, iako sam sada čitao s nevjericom koja još nije imala vremena da se razvije u strahotu i zaprepaštenje:

»Poštovani doktore, Kad budete čitali ove na brzinu napisane redove, ja ću već biti mrtav. Star sam, a možda bi bilo bolje da sam već prije završio svoj neobični život. Dobro sam razmislio o svemu i ne vidim nikakva drugog izlaza, osim da prekratim tu strahotu. lonako bih uskoro umro jer bolujem od neizlječive bolesti, no nezavisno od toga već dugo bolujem od još teže bolesti koja, kako ćete vidjeti iz pisma, nije tjelesna.

Poznato vam je čime se bavim, a govorio sam vam o svojim pogledima na energiju koja sve prožima, na sukob dobra i zla koji se u njoj javljaju, itd. Živio sam u vrijeme kad sam mogao iz prve ruke promatrati eksploziju goleme sile zla, a kako sam čitav život posvetio proučavanju raznih vrsta energije, već mi je odavno pala na um ideja da bi se, naučnim putem, ova energija možda mogla bolje upoznati pa i kontrolirati. Desetke sam godina radio na tome i došao do tako fantastičnog rezultata, da ni sam nisam mogao tome vjerovati. Put kojim sam došao do toga neću opisivati, jer bi to, kako se pokazalo, moglo biti kobno za one koji bi me pokušavali slijediti. Već sam uništio sve dokumente, osim ovog pisma.

Otkrio sam, dakle, da je svaki nivo te energije moguće zasebno izolirati i razbiti na nastavne dijelove, a zatim pojedine dijelove neutralizirati i po želji njima upravljati. Nikome nisam govorio o svojim radovima, radio sam u potpunoj tajnosti, što mi je bilo moguće jer moj mi je ostali naučni rad donio prihode, tako da sam mogao urediti privatan laboratorij. (Sve je to sada uništeno.)

Shvaćate li — pronašao sam kako se u čovjeku može neutralizirati sve ono negativno, pronašao sam kako da stvorim savršenog čovjeka u kojem bi sve ono što nazivamo negativnim, zlim nagonima bilo moguće neutralizirati, pa i posve likvidirati. Međutim, ovo sam samo na jedan način mogao provjeriti — da izvršim eksperiment na ljudskom biću, a toga sam se užasavao. Neko sam vrijeme napustio rad, no ta me je ideja stalno opsjedala, nakon dugih godina činila mi se ostvarljivom i gotovo me tjerala u ludilo

Jednog dana pružila mi se prilika pred kojom sam napokon popustio. Upoznao sam, naime, jednog mladog čovjeka koji mi je u

povjerljivom razgovoru otkrio da iz razloga koje neću navoditi, neopozivo namjerava počiniti samoubojstvo. Nagovarao sam ga da to ne učini, ali bez uspjeha. Onda mu povjerih sve o svom pronalasku i on pristade da na njemu izvršim eksperiment. Da ne duljim, to sam i učinio, ali na svoju strahotu, eksperiment nije uspio i on je umro. Mislio sam da sam dostigao vrhunac najveće more svog života, ali još mu nisam bio ni blizu. Promatrao sam njegov leš, a onda, kao u nekom jezovitom vakuumu gdje su nam sve sposobnosti blokirane, sjedoh za stol i klonuh od umora i očaja. Ne znam koliko sam dugo sjedio kad začuh nekakav šum. Podigavši glavu (stravu tog časa ne mogu opisati!), vidjeh kako se mladićevo mrtvo tijelo polako podiže na stolu, kako oživljava, ali to više nije bio on, bilo je to nešto drugo... Ne znam kako da vam to opisem, a nemam ni vremena za duge opise — bio je sav izobličen, vjerujem da nikada nijedno ljudsko lice nije imalo takav izraz, a iz cijelog njegova tijela kao da su isijavale zrake neke strane i strašne sile. Ustao je i pošao prema meni da me napadne, ali onda je klonuo. Dobro da mi u tom trenutku nije popustilo srce. Pregledavši ga, vidjeh da je pao u agoniju, ali nesumnjivo — bio je živ. Dalja su istraživanja pokazala da sam postigao upravo suprotno od onoga što sam namjeravao u svojoj ludosti — moj je eksperimenat djelomično ipak uspio, no jedna mala stvar pošla je krivo — ukratko (kakve li ironije!) — stvorio sam čovjeka u kojem se oslobodila neograničena negativna energija., grozno čudovište, utjelovljenje samog zla. Dugo sam se odlučivao da li da ga uništim ili najprije do kraja ispitam, jer to je, razumijete li, ipak bilo možda najveće dostignuće cjelokupne dosadašnje nauke.

Uglavnom je bio u agoniji, u nekoj tajanstvenoj regiji između života i smrti, a da ipak nije umro. Od vremena do vremena bi se probudio, a ta su buđenja bila stravična. Stalno sam ga držao vezanog lancima koje sam impregnirao posebnim kemikalijama, jer bio je nadljudski snažan. Neću opisivati što sam sve proživljavao dok se budio — na svu sreću većinom je bio bez svijesti. Tako sam ga i dopremio ovamo, na mjesto gdje smo bar donekle bili na osami. U podrum kuće prenio sam i laboratorij čije sam zidove izolirao od zvuka. Nastavio sam proučavanje i moram reći da sam učinio neka izvanredna otkrića, ali bit će bolje da ona umru s nama dvojicom. Mislio sam da cikluse njegova buđenja mogu predvidjeti s priličnom sigurnošću (nikad nije bio budan duže od nekoliko sati), ali sam se jednom tragično prevario. Jedne sam večeri, prije nekoliko mjeseci, eksperimentirao s njim, olabavivši lance, kad se iznenada probudio, oborio me i izjurio van, u slobodu. Tada je počinio i ono strahovito zlodjelo za koje ste, bez sumnje, čuli, jer još i sada ovdje samo o tome pričaju, zločin za koji su okrivili nekog jadnog idiota. Taj je idiot bio samo svjedok užasa i izbezumljen pobjegao je od tog prizora.

Čudovište sam te noći pronašao u šumi — na svu sreću ležao je nepomičan na tlu, ponovo u nesvijesti. Dovukao sam ga ovamo, a ujutro su pronašli djevojku i njezino stado. Tada više nije bilo nikakva izlaza, pa odlučih da se ubijem pošto najprije uništim njega. Iz dana u dan sam to odlagao, no više nema kolebanja. Danas će to završiti. Molim vas stoga da...«

Pismo se naglo prekidalo. Uzbuđen, spuslih ga na stol buljeći u velike mrlje tinte preko nedovršene stranice. Je li moguće da je sve to istina ili je Hafner bio lud? Gdje je on sada? Da li je već izvršio samoubojstvo ili...? Ponovo snažnim glasom, koji je sada primjetno drhtao, uzviknuh njegovo ime, pa krenuh prema vratima druge sobe, otvoriti ih i... i znam samo da sam iz sve snage kriknuo od strave osjećajući kako mi se diže kosa na glavi. Cijela je prostrana soba bila krvava. Na podu su bile velike, nepravilne lokve krvi, a zidovi poprskani mrljama i velikim kapljicama, tako da su davali dojam najjezovitije apstraktne slike koja se može zamisliti. Namještaj je bio razbacan, stol i stolice slomljeni. Pored ostataka jedne stolice ležao je strahovito izmrcvaren Hafnerov leš bez glave i jedne ruke. Ruka je otkinuta u ramenu i bačena ležala je na kauču pored zida, a glava u uglu sobe, odakle je buljila u mene raskolačenih očiju i s neopisivom grimasom na licu. Čak i sada vrlo teško stavljam ove riječi na papir i drhtim pri pomisli na tu scenu.

Iz ove druge sobe, na čijem sam ulazu, stajao skamenjen, vodila su još jedna vrata što su zjapila otvorena, a iza njih ugledah stepenice. One su se spuštale u podrum, vjerojatno u laboratorij. Pored Hafnerova obezglavljenog leša ugledah revolver. Nisam mogao sabrano misliti, ali odjednom mi sine da sam vrata od kuće našao otvorena i ova mi pomisao, poput neke sile nezavisno od moje volje i moći kretanja, nagna da se okrenem i istrčim iz kuće, ne pomišljajući još čak ni: »On je na slobodi, on je ovdje negdje u blizini.« Trčeći prema našoj kući, gdje sam ostavio Sandru, spoticao sam se i padao jer sam jurio previše brzo, previše nagnut naprijed, kao da moje preneraženo tijelo nema vremena da u trku uspostavi ravnotežu. Mislim da sam se jednom ranio o neki oštar kamen, ali ništa nije moglo prekinuti moj bijeg, čak ni šok kad sam se približio našoj kući i vidio da su ulazna vrata razvaljena. Taj sam šok primio u trku, kao da sam bio rascijepljen na dvije ličnosti, jednu koja je primila šok, shvativši da se nešto, neopisivo strašno nalazi u kući kod Sandre, i drugu slijepu i nezaustavljivu koja je nastavila svoj nagonski trk. Preskočio sam razvaline vrata. Preskačući i po nekoliko stepenica, poletio sam u Sandrinu sobu. Vrata sobe bila su otvorena i tu, na vrhu stepenica, napokon se zaustavih tako naglo kao da sam udario u nevidljiv, neprobojan zid. Sandra je ležala na podu pored prozora i tada ugledah prizor što će me zauvijek progoniti — ugledah njega,

biće koje kao da se materijaliziralo iz najtamnijeg krajolika noćne more, s onu stranu svake sposobnosti shvaćanja, iz razlomljenog sna što se u prvim satovima iza ponoći odvija iza zatvorenih, a još nepovratno divljih očiju nekog luđaka. Bio je visok i snažan, a sav je svijetlio jezovitim žuto-crvenim sjajem, kao da je okružen tajanstvenom energijom, konstantnom paklenskom vatrom. Stajao je naslonjen na stol kao da prikuplja snagu i ja kroz nestvarnu maglu nevjerice vidjeh (bolje rečeno, zabilježih pogledom, tada još bez razumijevanja i logičnog povezivanja) nekoliko crnih, širokih rupa na njegovoj odjeći, rupa od metaka, vjerojatno, jer Hafner je u njega uspio isprazniti revolver prije nego ga je čudovište rastrgalo. Začuvši moj bučni dolazak, on se okrene prema meni. Lice mu je bilo strahovito izobličeno, a u jednom groznom času sretoh i njegov pogled. Siguran sam da ni jedan smrtnik nikada nije vidio takve oči. Bile su žute i nalik na oči kakva velikog gmaza, ali nipošto tako bezizražajne. Bio je to pogled, dubok poput bezdana, prožet divljinom, okrutnošću i uopće zamislivim zlom. On polako i kao s naporom (sada znam da je to bila posljedica rana od metaka, dovoljnih da na mjestu usmrte bilo koga drugog) pođe prema meni i — zaurla! Zvuk što ga je ispustio nije bio nalik ni na jedan koji se na zemlji mogao čuti, a sada je vjerojatno bio i oslabljen zbog gubitka krvi. Opisati ga mogu jedino tako da kažem da je sličio zvuku golemog svjetionika koji čujemo očajni i izgubljeni u nepreglednosti oceana. Duboko je otegnuto tuljenje potresalo cijelu kuću, odjek teške usamljenosti i jeze u neizrecivom ponoru noći. To je bio zvuk koji je onaj bračni par čuo u noćima, kako prodire čak kroz izolirane zidove laboratorija u Hafnerovoj kući. A kakav je tek bio ovdje... nekoliko metara od mene. Činilo mi se da ću poludjeti. Dok mi je čudovište prilazilo njegov je jauk slijedilo siktanje... ne, ne siktanje, nego nešto poput šuma divljih voda, golemih valova mračnog i zlog mora. Okrenuh se i pojurih niza stepenice. Na dnu sam se spotakao i pao. Kao da je dobila novu snagu, ta prilika sjuri za mnom i prije nego sam mogao ustati — zgrabila me je. Dah mi se posve prekine, a pred očima mi se zacrveni. Iz ošamućenosti me prizva oštra bol u vratu — osjetih dubok ugriz i počeh se svom snagom koprcati. Tada me je čudovište podiglo iznad svoje glave i izbacilo van kroz prazan okvir razvaljenih vrata. Teško lupih o zemlju, a u tom presudnom času upravljanje mojim pokretima preuze slijepi nagon. To mi je spasilo život, jer njegovi su pokreti bili usporeni ranama. Brzo skočih i pojurih u drvarnicu. Zalupih i zaključah vrata, pa se povukoh u suprotni kut. Vrata su se tresla pod silovitim udarcima. Redoslijed događaja u idućih tridesetak sekundi ne mogu rekonstruirati. Ne mogu, isto tako, shvatiti ni brzinu kojom sam reagirao. Mnogo kasnije sam sam sebi ovako predočio ono što se dešavalo: povukavši se u kut, mora da sam napipao kantu s benzinom

i njome razbio prozor iza svojih leđa. Kad su se vrata raspala i on se pojavio na otvoru, otvorio sam kantu i očajničkim zamahom bacio, izlio benzin prema mjestu gdje je stajao, tako da sam ga cijelog okvasio. Zatim sam izvukao upaljač i dok mi se približavao, kresnuo sam njime i tako upaljena bacio ga prema čudovištu. Pomična plamena buktinja sablasnim je, naglim svjetlom osvijetljela cijelu prostoriju, a ja sam iskočio kroz razbijeni prozor ne pazeći na oštre krhotine koje mi zapараše odjeću.

Vidjeh ga kako se okrenuo i istrčao kroz razvaljena vrata drvarnice, sav obavijen plamenom. Ponovo je tulio, a u onom se neljudskom, izluđujućem zvuku sada osjećala i nesagledliva dubina boli. U snažnom je, slijepom naletu probio ogradu oko kuće, potrčao livadom mlatarajući rukama, skačući kao u nekom suludom nezemaljskom ritualnom plesu, a onda je pao u plamenom vrtlogu jezovito se grčeći.

Tada je nastupio vrhunac strave, ono neobjašnjivo što, kako sam rekao u početku, ni jedno pero, vjerujem, ne bi moglo ni izbliza opisati. Teturao sam livadom kad najednom osjetih kako se negdje u samoj bazi mog zaprepaštenog i od svega ovoga razlomljena bića podiže nekakav luđački plamen koji je prijetio da će mi sažeći mozak. Rukama stadoh kidati odjeću i grepsti kožu na prsima kao da želim širom rastvoriti grudi i pustiti van nezadržívu, paklensku vatru. Preskočih ogradu i počeh trčati livadom prema šumi, nesvjesno nastojeći da se sakrijem u njezinim dubinama. Čudovište me je svojim ugrizom zarazilo dijelom svoje zle energije, tako da sam se i ja sada pretvarao u sličnog monstruma. Nešto nepoznato bujalo je u meni. nešto što se poput napadaja najkrvoločnije zvijeri u mraku daleke prašume uhvatilo ukoštac sa mnom, s mojim dosadašnjim Ja, gušeći ga, razdirući i mijenjajući u nešto strahotno. Noktima sam derao kožu na grudima prisiljavajući se da trčim prema šumi, neprestano prema šumi, u samo srce samoće, što dalje od ljudi i kuća, jer ona silna vatra protiv koje sam se borio posljednjim ostacima snage i očaja, tjerala me je baš kućama, da ubijam, da rušim i uništavam sve pred sobom. Moj me još svjesni, uspaničeni Ja tjerao zaklonu šume gdje je sve pusto i gdje neću moći počiniti nikakvo zlodjelo. Velika je sreća bila da tada nisam ni na koga naišao, jer da mi se netko ispriječio na putu bio bih ga rastrgao. Osjećao sam kako me ono nepoznato sasvim preuzima, nepovratno savladava...

Bio sam ispunjen zlom, pretvarao sam se u zlo samo. Ni jedno živo biće ništa slično nije iskusilo, nitko to ne može ni zamisliti. Sada, dok sve to pokušavam opisati, ruka mi se neodlučno zaustavlja nad papirom stišćući pero, bezuspješno se pokušavam sjetiti onoga što sam proživio, nabacujem nekoliko neadekvatnih rečenica, pa ustajem i šećem po sobi od prozora do vrata i natrag...

Sjećam se blijeska... i šuma koji mi je ispunjavao, razapinjao mozak, prerastajući u more stravičnih krikova, u kaotični orkan glasova svih krvnika i žrtava. Naglo sam shvatio odbljesak misterije zla, breskrajnu usamljenost i prokletstvo u žiži nezadrživih nagona, usred neopisive muke osjećao sam potrebu da palim, ubijam, razaram...

Postajao sam orkan. Mora da sam dobio nadljudsku snagu, jer poslije, kad se sve svršilo, u šumi su našli nekoliko mlađih stabala iščupanih iz korijena. Golim sam, okrvavljenim rukama s kojih se kidala koža i meso čupao grane, mlađa stabla i grmlje, ne pazeći na to da me oštro trnje šiba po licu, ostavljajući duboke ogrebotine. Pred mojim zaslijepljenim očima bljeskovi kao od desetina munja otkrivali su brze, nepodnosivo pulslrajuće slike, najgroznije što su se mogle zamisliti, scene mučenja, uništenja i smrti. Kao da sam bio dio svih progona i razaranja, svekolikog nasilja od početka svijeta. Gledao sam scene s bojnih polja pokrivenih krvlju i raskomadanim leševima, iz spaljenih gradova i zemalja, bio sam krvnik i osvajač, Neron i Atila i tulio sam u trijumfalnoj ekstazi. Ta je energija konačno nadvladala sve što je sačinjavalo moj Ja i sreća da se više nisam mogao orijentirati ni sabrano razmišljati, jer sigurno bih se bio okrenuo kućama, napadajući sve dok...

Kad sam probudivši se otvorio oči, ugledao sam natrulo, mirisavo lišće pod sobom i meku zemlju čiji sam opori okus osjećao i u ustima. Oko mene užurbalo se nekoliko pari nogu u visokim cipelama umrljanim zemljom. Iz velike daljine začuh uzbuđene glasove. Nisam se ponovo onesvijestio nego sam samo klonuo u baršunasto mamurno stanje kao nakon teškog pijanstvo. Osjećao sam da me mnoštvo ljudi podiže i nekamo nosi i želio sam im doviknuti da me spuste jer me je cijelo tijelo boljelo, ali nisam imao više ni trunke snage, a i mozak mi je bio blokiran. Zato sam se posve prepustio, ne misleći ni na što. Čak ni kad su me donijeli kući i položili na krevet koprena se nije dizala. Tek sam se kasnije počeo svega pomalo sjećati, a ležeći u mekom krevetu samo sam buljio u smiješno pomična usta na nepoznatim licima oko sebe koja su se pojavljivala i nestajala nalik na brze, uznemirene papagaje. Onda ugledah i Sandru, jedinu nepomičnu priliku usred meteža. Sjedila je na stolici u uglu gledajući pred sebe staklenastim pogledom. Uplaših se njezine mirnoće, jer je djelovala neprirodno. Zatim je ponovo bilo sve u redu jer jato se glasova povuče i zavlada dobrodošla tama.

Posljednjih sam dana u bolnici već uspijevao sve povezati. Ona me je energija napustila isto onako brzo kako me je i obuzela. Kad se, na svu sreću, kratkotrajni efekat istrošio, bezdan se ludila povukao, ostavljajući me u nesvjestici, posve iscrpena. Sandra se također oporavila. Kod nje je posrijedi bio zapravo samo šok što ga je

doživjela kad je iznenada ugledala onu priliku. Onesvijestila se, a čudovište je nije dospjelo ni taknuti jer je bilo oslabljeno ranama, a i ja sam ga, odmah se pojavivši, odvukao od Sandre. Začuvši buku, seljaci su dotrčali, našli Sandru i ono potpuno pougljenjeno stvorenje, pa su se, uplašeni, dali u potragu za mnom. Ne smijem zamisliti što bi se dogodilo da su me pronašli prije nego što se istrošio efekt energije.

Posljedice finalnog pogleda u bezdan kojeg sam se tek nejasno i postepeno osjećao, ožiljci su po licu i rukama gdje su me šibali granje i trnje i spoznaja (ako je to uopće nekakva spoznaja jer ni sada se još ne sjećam ni dijela onog što sam tada u šumi proživio), koje dok živim neću moći nikome prenijeti ni objasniti. (ne mogu ga objasniti ni samom sebi), koje je apsolutno nemoguće komunicirati. Neću ni pokušavati. Pokušat ću sve zaboraviti...

Kad sam se malo oporavio, dugo su me ispitivali. Nešto sam rekao, nešto prešutio (na primjer, to da sam i sam bio zaražen), a nešto su i sami otkrili pretraživši Hafnerovu kuću u gradu, a i onu drugu, iako su najvažniji uređaji i dokumenti bili uništeni. Odlučeno je da se istraga obustavi bez informacija za javnost. Sve to mora ostati strogom tajnom.

Život se polako normalizira. Vratio sam se svojem poslu i evo, ponovo se hrabro borim protiv svih neuroza i bolesti ljudskog uma, pomažući svojim pacijentima možda nedovoljnim sredstvima, no jedinim koji nam zasad stoje na raspolaganju. Još se, kako je rekao Hafner, borim lukom i strijelom — a što zapravo drugo mogu? Jesam li uopće nešto otkrio? Ako jesam — što zapravo? Ili je to bila mora? Ili je, opet, čitav ovaj tekst jednostavno jedna šala vrlo sumnjiva ukusa?...

Tamás Sámathy: U kotlinama obično nema ni pošte

A völgykatlanakba általában posta sinacs

Preveo Zlatko Glik

Osjeti da se mora popeti stepenicama. Već je odavno na putu ali mu je tek odzvanjanje stubišta pružilo neki doživljaj.

Cijeli plan mu odjednom sinu u mozgu, utjelovi se skup misli i poče lebdjeti pred njim u visini glave kao fizička stvarnost. Pojava ga toliko zaokupi da u početku i ne ču sve glasniju sintetajzersku glazbu. Od nakaznog krešenda elektroničkog glasa, u tren oka se rasu plan što je lebdio zagonetno pred njim.

Kako se brzo pojačala, tako i zamrla smutljiva elektronska glazba.

Našao se pred golemim pisaćim stolom. Za njim, na stolcu presvučenom baršunom, crni, brkati, pjegavi činovnik višeg ranga, s cigarom u ustima. Po bijelom kaputu zlatne vitice i žute vrpce. Na grudima čvrsto pričvršćena odlikovanja.

— Kamo si krenuo? — upita Zéa vlasnik stola.

— Htio bih se popeti uza stube.

Čovjek nabra čelo i otpuhujući kolutove dima cigare ponovi Zéov odgovor.

— Htio bih se uspeti? A dokle?

Zé se začudi kako mu ovako jednostavno govori »ti«, ali se snađe.

— Kako to, dokle? Do kraja stuba, naravno. Nadam se da me nećeš spriječiti. Mene su učili da ti postojiš zbog mene, a ne obratno.

— Zaboravi što si učio! — reče razdraženo čovjek u uniformi i stavi na glavu kapu izvezenu zlatom. — U prvom redu, sjedi kad sa mnom razgovaraš, i ne uzvraćaj mi »ti«, želiš li dalje stići!

Prestrašeni Zé se spusti u nisku stolicu. Činovnik se nadvije nad njega i upita:

— Ime? Ime roditelja? Zanimanje? Stalno i privremeno mjesto boravka? Školska sprema? Stručna sprema? Obiteljsko stanje?

Zé je spremno odgovarao predstavniku moći koji je brižljivo škrabao, a onda ga upita:

— Čemu sve to, kad su svi podaci i u legitimaciji? Pjegavi brkajlija podiže glavu, ostavi pisanje, probode pogledom Zéa i baci pero na

stol.

— Tako zahtijeva poslovni red! — reče.

— To smatram glupošću...

— Administracija je temelj reda, a red temelj države! I ti to držiš glupošću? Pa dobro, onda daj ovamo legitimaciju i vojnu knjižicu! — Prelistavao je dokumente i iz njih unosio podatke na karton.

— Molim i izvod iz matice rođenih — ispruži nestrpljivo ruku.

Zé otvori diplomatsku torbu i stavi mu papir u ruku.

— Podaci se poklapaju. Maturalnu svjedodžbu!

Zé se spremno preda.

— Nije li krivotvorena?

— Što vi sebi dopuštate?

— Pa, da pogledamo — mrmljao je činovnik izvlačeći neku ladicu. Prebirao je po njoj, uzimao povećalo, stisnutim očima gledao je biljege, pečate, potpise, brojeve i tekst.

— 'brooo! U redu! — mrmljao je. — Je li slobodno zatražiti i potvrde o cijepljenju?

— Izvolite!

I njih je prokontrolirao, pa upitao:

— Jesi li operiran?

— Izvadili su mi krajnike. Ništa drugo.

— Ospice, velike boginje, triper, tifus, šrkrofule srdobolja, sifilis...

— Ospice.

— Vrijeme prvog ljubovanja i koliko žena poslije toga? Najdraži miris, boja, glumac, pjesnik, pisac, kompozitor, slikar, filmski režiser, kipar? Vjera, partijska pripadnost? Koje si organizacije član?

Zé lijepo po redu izdiktira podatke, činovnik marljivo zapiše. Kad su sve informacije stavljene na svoje mjesto. Zé dobi bijeli četvrtasti karton koji su ukrašavali nečitljivi znakovi, a kroz rupice na krajevima bila je provučena vrpca, kako bi ga mogao objesiti o vrat.

— O ovim se javi na drugoj štaciji — reče uniformirani. Ustade, pritisnu čik cigare, prstima pogladi brkove, skine snježnobijelo svileno uže što se pružalo od uredskog stola do zida i pokaže Zéu slobodan put.

Zé ponovno krene tupim koracima, što izdaleka odzvanjaju po stepeništu izlivenom od zelene umjetne pjene. Azurno-plavi stakleni zidovi odražavaju tajanstvenim svjetlom njegov umnogostručeni lik.

Ne zna koliko je stepenica ostavio za sobom. Možda dvije stotine; možda tisuću...

Postoje dvije mogućnosti: vratiti se ili ići dalje. Ne usuđuje se ostati na jednom mjestu jer mu se u svijest usadio nekakav strah od kojeg mu treperi tijelo. I tako, tjeran nekom unutrašnjom prisilom ide radije prema gore prihvaćajući nepredvidive opasnosti i nepoznati riziko.

— Eto, eto, novo iskušenje! Milo mi je — tare ruke vlasnik nešto manjeg stola od prethodnog. Na ljubičastoj uniformi zveckaju mu zlatne i srebrne plaketice.

Zé preda bijeli medaljon i čeka da mu se otvori put.

— Tvoju legitimaciju!

— Uzeli su je na prvoj stanici.

— Malo strpljenja — mahnu čovjek i podiie jednu od mnogih telefonskih slušalica, pa upita svog starješinu, onog u bijeloj uniformi, je li sve u redu i zatraži dozvolu za otvaranje puta.

Zé krene dalje s ljubičastim medaljonom.

Plavi, zeleni, žuti i narančasti činovnici ispituju ga od pete do glave, provjeravaju, obavješćuju svoje starješine i, opskrbljenog novim tiketom, puštaju dalje.

Sedmi činovnik stajaše uz mali, telefonski stolić. Pošto uze podatke, nazove starješinu. Identificira Zéa, pa mu se obrati:

— Odgovoriš li na nekoliko mojih pitanja, moći ćeš dalje. Evo prvog: tko je bio Otto Grotewohl?

Zé odgovori.

— Kemijska formula hidrazina?

Zé odgovori.

— Kako glasi Boyle-Mariottov zakon? Što je to Planckova konstanta i frekvencija?

Zé odgovori na oba pitanja.

— Analiziraj Zenonove aporije!

Mladić analizira.

— Kako glasi Einsteinova teorija relativiteta? Što je homeostaza? Postoji li termotaksa?

Zé odgovori bez greške.

— Što je pisao Lenjin o partijnosti književnosti?

Mladić odgovori besprijekorno.

Deset metara poviše stoji žena odjevena u crnu svilu. Okrenuta je leđima, povremeno se saginje, prekratka suknja joj se podiže, otkrivaju se osunčana bedra. U ruci nešto okreće i povlači čas prema sebi, čas gura od sebe.

Pa, to ona radi pahaljkom! Posprema. Sigurno dvorkinja! Kakva ludost, kako je dospjela ovamo kad se dvorkinje uopće ne mogu naći? Pa ipak, to je.

Već je danima na putu, bez ičega. Ne zna kako je dosad izdržao bez hrane. Naravno, moguće je da je samo jedan sat na putu, ali osjeća: godinama.

Zaprepasti ga spoznaja da je vrijeme i subjektivno relativno.

Instinkti ga odvedoše do poželjne žene koja je još pokazivala leđa. S oba dlana joj pomiluje glatka, elastična bedra, pa mu zatim ruka otklizi naviše.

Već su se djevojčine usne otvorile na poljubac, kad li mladića ono nešto ponese dalje: gore, gore.

Možda je opet za sobom ostavio tisuću stuba, kad iznad sebe začu govor. Poslije zaokreta na odmorištu se uvjeri: ne halucinira. Vidje začuđena lica znanaca iz bliske prošlosti koji su se ovdje smjestili u čudnim pozama. Porazgovori s njima. I sada isto misle kao davno kad se s njima opraštao u kavani »Hungari« i u noćnim diskoklubovima. To ga vrlo umiri. Napusti ih još samouvjereniji.

Udaljujući se osvrne se. Ostavljeni se skvrčavaju u bezznačajne točkice. On se, pak, uvećava, lim mu se sve određenije i sve golemije odražava na ružičastim zidovima i u ljubičastom svjetlucanju. Tisuću devet stotina pedeset i dvije stepenice poviše smeđi činovnik zahtijeva od Zéa najkraće izlaganje.

Stepnice vijugaju i sve su strmije. On se nezaustavljivo uspinje, sve više i više. Već strahuje da nikad neće biti kraja toj neizmjernoj množini stepenica. Odjednom se pred njim stvore neka čudovišna gradska vrata. Kvaka, kao neka daleka zvijezda, metalno svjetluca negdje visoko.

Gdje li je crni činovnik? Možda ga uopće nema? Mora sam djelovati.

Zna: rješenje i smisao misije je iza vrata.

Stade tik do njih, podiže ruku, isteže se kako bi dosegao kvaku, ali ona s mnogo višeg mjesta rasipa svoje svjetlo. Podiže se na prste, isteže ispruženih dlanova i poskakuje, svinutim prstom pokušava dohvatiti kvaku što se sada čini beskrajno udaljenom. Kako pada poslije skokova tako mu nokti zadiru u ulaštene daske. Pod nokte mu se zabija boja i špranjice, a podnoktica počinje bolno krvariti.

Kad mu pod noktima popusti bol, pokuša guranjem otvoriti vrata, ali ona ne popuštaju. Razmisli, pa se jednim ramenom zaleti u vrata. Drvo ojačano željezom odoljeva. Odmara se i čeka. Grozničavo razmišlja. Možda će ih tko otvoriti vrata, ali ona ne popuštaju. Razmisli, pa se jednim ra-

Snaga mu nestane kao kišna mlakica u rupi. Tijelo mu postade bezosjećajno, stropošta se na vrata.

Ulaz ostade tvrdoglavo zatvoren.

Leži zatvorenih očiju, disanje mu se usporava, postaje duboko, gotovo je već prekoračio granicu sna, kad netko s druge srtane poče prčkati po bravi.

Osjeti po licu vjetar kad su se vrata nečujno otvorila. Pred njim se na koturaljkama stvori skvrčeni čovječuljak. Odjelce mu crno kao u dimnjačara. U ruci drži starinski lampaš.

— Pozdravljam vas u svijetu jedino za vas odmjerene stvarnosti! — izreče dobrodošlicu mala crna spodoba.

Mladić se začudi i gane što mu se govori — vi. Onda se mozgom

proširi, kao zmijski otrov u potkoljenici, smisao čovječuljkove rečenice: njegov svijet, za njega jedino skrojena stvarnost. Što sada početi s njom? Da je upozna i usvoji, to je najviše što može.

Sve je prekriveno bojom neizmjerne dubine, zrak je zagušljiv kao na dnu kotline među stijenama.

Podiže glavu. Kotao zijeva prema azurno plavom nebu. Jedna zvijezda zatamnjuje ostale. Stalno tiho zujanje. Nebesko se tijelo uvećava kao da se ustremilo na kotlinu. Sve više buja, ispucava zmijolike protuberance koje na krajevima vibriraju poput krakova polipa. Odjednom zasja jako kao sunce i raspršri se u milijune iskričavih točkica

Porasla je toplina, teško je disati.

Nedogledno veliko dugme pojavi se na nebu; iz jednog njegova dijela pulsira svjetlo. Nešto kao srebrni most pojavi se na divovskom jarkocrvenom predmetu. To matični svemirski brod istura tunel u obliku harmonike. Iz njega jure manje i veće letjelice.

Tu je veliki trenutak! Trenutak što ga čovječanstvo očekuje odavna!

Mora obavijestiti nadležne ili bilo koga, jer njemu samome ionako neće vjerovati.

Spazi telefon na kamenom stupu. Uzalud prevrće džepove: nalazi samo krupne kovanice. Treba ih razmijeniti. Protrči nekih pet stotina metara, ali nigdje nikakve trgovine. Hoće vikati ali odustane: ionako ga nitko ne bi čuo. Ne može napisati ni pismo; nema ni papira, ni pisaljke, a kao što je poznalo u kotlinama obično ni pošte nema.

Ogorčen prijeđe asfaltirani trg. Dok se šetkao i uzrujavao da stranci ne bi odletjeli, opazi mali zeleni kiosk. Požuri onamo. Neka mršava ženica sjedi na drvenom sklopivom stolcu ispred zahoda. U krilu joj kutija od bombonijere puna forinata.

Zé uljudno pozdravi i zamoli staricu da mu usitni novac u forinte.

— Ne mogu — odgovara starica tvrda lica

— Zašto?

— Tako. Ja nisam za to ovdje.

— Što vas to stoji?... Razumijte, bezuvjetno moram telefonirati! Od životne je važnosti.

— Vi mladi stalno jurite, vama je sve važno...

— Kako da nije! Pogledajte tamo! — Zé pokazuje prema svemirskom brodu.

— Što je tamo? Ništa ne vidim — izdužuje vrat stara.

— Leteći tanjur. Vijesnici drugog svijeta. Drugim riječima poslanici.

— Žalim, nisam u mogućnosti mijenjati. Ali, ako koristite naše usluge...

— Koristit ću! — poviče Zé i uleti u zahod. Vraćajući se tutne

starici u dlan pet forinta.

— Dva po jedan, bit će dovoljno natrag? — pita čuvarica zahoda.

— Dovoljno — odvraća ljutito Zé.

Prelistava telefonski imenik, traži broj Akademije znanosti. List je istrgnut. Podigne slušalicu, ubaci forint. Zove informacije.

— Dobar večer, molim broj Akademije znanosti.

— Halo! Govorite glasnije!

— Akademije znanosti.

— Govorite razumljivo, halo!

— Govorim, zar ne razumijete?

— Halo!... Čini se da nešto nije u redu — Kvrc, telefonistkinja spusti slušalicu. Ništa zato, sada uvečer nikog ne bi ni našao u Akademiji. Bolje je telefonirati policiji.

Dežurni ne razumije ni riječi, samo viče: halo! Zé trese slušalicu i u ljutnji udara po aparatu. Linija se prekine.

Kako je to moguće? On čuje onoga koga zove, a onaj ne čuje njega. Odvrne govornu stranu slušalice: nije li možda loš kontakt? Ali udubina je prazna: mikrofon je ukraden.

Svemirska letjelica kao lepinja doleti do njega i ostane mu lebdjeti pred licem. Kao da su se sa strane otvorila vratašca. Putnik, okružen hladnom svjetlošću kao oreolom, spusti se kraj Zéa. U njegovoj glavi zazvuča neki eterični glas:

— No, prijatelju Zé nadam se da znaš što ti je činiti!

— Znam. Vratit ću se među ljude i obavijestiti nadležne.

— Na tvom mjestu ne bih bio u to uvjeren... Pošto si prošao put prema gore, upoznao si osobenosti stepenica, pa kad se vratiš potražit ćeš istomišljenike te ćete promijeniti stvarnost stepeništa, odnosno izvršit ćete najnužnije promjene. Jasno?

— Jasno. Ali bojim se da ćemo svi stradati — reče prestrašeno mladić. — Pomozite...

— Ni mi nismo snagom drugih stigli ovamo...

— Ni savjet ne možete dati?

— Već si ga dobio. Ne cmizdri, učini što sam ti predložio. Na cijeloj Zemlji samo je vaše stubište otvoreno prema zvijezdama, prema nama — ohrabri ga posjetilac sa svjetlosnom krunom, uskoči u letjelicu i nestane.

Zé se uputi prema stepenicama, u strahu da će ostarjeti i umrijeti od potpunog iscrpljenja prije nego što siđe.

E. A. Grosser: Psihomorf

The Psychomorph

Preveo Božidar Stančić

Dva su muškarca sjedila pred kaminom promatrajući plamen. Da bi očvrsnuli boravili su u planinskoj kućici. Iznenada su u svježem večernjem zraku zatreperile riječi:

— Hladno mi je...

Stariji i snažniji muškarac, Baker, obrati se drugome kraj vatre ne prestajući pušiti lulu:

— Pa približite se vatri, Manning. Bolje je to nego da cmizdrite.

Maning je digao glavu i zlovoljno zapitao:

— Što vam je? Ja nisam ništa rekao.

Baker je bučno izvadio lulu iz usta, napunio čašu i namrštio se.

— Možda mi se pričinilo — on će sumnjičavo. — Kao da sam čuo da je netko rekao »Hladno mi je.«

— Upravo sam razmišljao — drugi će ravnodušno, ističući time da nije ništa čuo ni rekao.

— Mislili ste na Elainu?

— Što? Oh... da. Peggy nije morala ustrajati. Elaine nije htjela ići u grad.

— Ni vi niste htjeli da ide — Baker će smješeći se. — Peggy je bila zadovoljna da može biti neko vrijeme daleko od mene, a i ja sam zadovoljan što ide.

— Ne volite je?

— Ma hajte! Gluposti. No, svakome dobro dođe promjena. Nadam se da neće naći drugoga...

— Hladno mi je! Pustite me unutra!

Oba muškarca su se ukočila. Činilo se da glas dolazi izvana.

— Ovaj put nije samo moja mašta. Jeste li čuli?

Manning je kimnuo. Baker je stavio lulu na stol i uputio se prema vratima. Ondje je osluhnuo, držeći ruku na zasunu.

— Tako mi je... — i začuo se zvuk kao da je nešto palo. Baker je brzo otvorio vrata i čučnuo pred tijelom koje je ležalo na pragu.

— Jadnica! Zar niste mogli kucati?

Plava svilenasta kosa sakrivala joj je lice i otkrivala baršunasti vrat. Djevojka što se onesvijestila nije imala kaputa, samo laganu vestu na haljini. Baker je imao dojam da je tu ženu već vidio. Podigao

ju je i odmaknuo kose da bi joj vidio lice. Koža joj je bila hladna i vlažna i kosa se lijepila za ruke kao da je živa. No on je pažljivo pogledao ženino lice.

— Peggy! Bože moj! Zacijelo su imale prometnu nesreću! — Podigao je nepomično tijelo i uputio se prema spavaćoj sobi. — Manning! Izađite i potražite Elainu.

No Manning je, činilo se, bio paraliziran gledajući onesviještenu ženu.

— Pat... Patricia — promucao je. — Nisi smjela poći za njom. — Zakoraknuo je i pružio ruke kao da će preuzeti Bakerov teret iz ruku.

— Potpuno ste otupjeli, Manning! Zar me niste čuli? Ja ću se pobrinuti za Peggy a vi potražite Elaine!

Zazvonio je telefon, kratko i oštro. Baker odgurne Manninga ramenom.

— Javite se... Ja ću sam potražiti Elainu kad smjestim Peggy.

Kad je prešao preko praga, okrenuo se i vidio kako je Manning krenuo prema telefonu poput automata. Baker je nogom odgurnuo vrata i pažljivo smjestio Peggy na krevet. Zatim je brzo izašao da potraži neki topli pokrivač. Peggyna je koža bila hladna tako da se prestrašio. Manning je stajao kraj stola sa slušalicom u ruci. Bio je blijed. Kad je Baker došao do ormara, Manning mu je pružio slušalicu.

— Za vas — rekao je bezbojnim glasom.

Baker ga je opet odgurnuo i načinio grimasu:

— Zar vas ne zanima kako je Peggy?

Manning je pogledao prema sobnim vratima, pa ponovo Bakera, a onda ponovio:

— Za vas.

— Spustite slušalicu. Nemam vremena da raspravljam s nekim. Možete li telefonirati liječniku?

— Primite, za vas je — ponovi i treći put Manning pružajući mu slušalicu. — Peggy zove. Hoće razgovarati a vama.

— Što? — Baker je tražio pokrivač u ormaru i naglo se okrenuo pa ga zainteresirano pogledao.

— Da niste pošašavili? — Ipak je prihvatio slušalicu i viknuo: — Halo!

— Oh! Kako imaš neugodan glas!

— Jesi li ti, Peggy?

— Pa tko bi drugi bio?

Baker se napravio da ne čuje pitanje. Dobro je poznavao Peggyn glas. Sumnje nije moglo biti. A ipak, ona je bila u sobi!

— Jesi li sigurna? — on će glupavo.

— Najsigurnija — suho će Peggy. — I bila bih ti zahvalna da ne okusiš danas više ni kapi alkohola. — Zastala je kao da žali što je to rekla. — Slušaj, dragi — nastavila je. — Večeras se daje novi film

Drewa Piercea i mi bismo ga rado vidjele. Elaine i ja. Imaš li što protiv?

— Ići ćete drugi put, Peg. Nekome je pozlilo pred našim vratima. — Čekao je da Peggy nešto reče, ali ona je oklijevala. Znao jc što misli, pa je dodao: — Ona nalikuje na... — Nije dovršio misao. Htio je reći da nalikuje na nju, ali s obzirom na okolnosti to ne bi bilo razborito. — Nalikuje zbilja na princezu... krasna je.

— I ti želiš da dođem? — zapita Peggy.

— Da, moraš mi pomoći, Peg. Ima tu nečega nenormalnog. Večeras je ugodno svježe, a ipak je ta djevojka hladna kao ledenjak.

— No, dobro, dolazim s liječnikom.

— Hvala, malena. Do viđenja. — Htio je spustiti slušalicu, ali ga je Peggy pozvala.

— George... ako si pijan, dat ću ti ispumpati želudac.

— Neću se buniti. Dogovoreno! A sad, požuri! — Spustio je slušalicu i okrenuo se prema Manningu. No, njega nije bilo. Baker je osluhnuo. Činilo mu se da čuje razgovor u sobi. Opsovao je i brzo iz ormara uzeo topli pokrivač pa ušao u sobu. Manning je klečao pred krevetom i držao ženinu ledenu ruku na svojim usnama.

— Ne smiješ umrijeti, Patricia! Moraš živjeti! Toliko stvari moramo zajedno doživjeti i učiniti. Bili smo glupi što smo se porječkali, a ja sam bio bezobrazan što sam se oženio Elainom. Ne znam zašto sam to učinio. Htio sam da patiš.

Kad je čuo da je Baker ušao, Manning je digao glavu i pocrvenio, ali se nije micao.

— Brži ste nego što sam mislio — zlovoljno će Baker, pa se gorko nasmiješi. — A ja sam vam dao tolike savjete. Hajde, pomozite mi!

Muškarci su omotali ženu u topli pokrivač i čekali. Malo-pomalo ženini su se obrazi zarumenjeli. Baker je morao priznati da je vrlo lijepa, baš kao i Peggy kad su se vjenčali. Nalikovala je na nju kao da su blizanke.

— Kako to da mi niste nikad rekli da poznajete djevojku koja tako nalikuje na Peggy?

Manning ga je čudno pogledao.

— Nalikuje na Peggy? Kako to mislite? Patricia uopće ne nalikuje na vašu ženu.

Baker ga je odmjerio.

— Jedan od nas dvojice je lud — napokon je progovorio. Sudeći po upućenom pogledu, to nije bio on.

Manning je slegao ramenima i opet pogledao djevojku, kao privučen magnetom. Baker ga je promatrao. Obrazi djevojke koja je tako nalikovala na Peggy su oživjeli. Njezine opuštene usne bile su blage i izazovne.

— Bit će to težak udarac za Elainu.

— Nemojte joj reći — zamolio je Manning. — Ja ću joj reći.

— Dobro, ali svakako recite. Ne budite veći gad nego što ste sada.

Činilo se da Manning nije čuo. Baker je gledao u vrh mladićeve brade i mislio kakvo bi zadovoljstvo bilo da ga može udariti u bradu. Tako se ponijeti prema ženi kao što je Elaine! Okrenuo se i izašao, rekavši:

— Nadam se da možete pripaziti na nju dok ne dodu žene s liječnikom.

Sjeo je na svoje mjesto pred kaminom pokušavajući da ne misli ni na što. Do njega je dopirao Manningov jednolični i molećivi glas. Mladi je glupan izgubio svaki stid. Baker je zaškrgutao zubima. Počeo je čistiti i puniti svoju lulu, da bi se zabavio nečim. Manningove su jadikovke utihnule. U kući je nastala tišina. Čulo se samo pucketanje vatre. Baker je kresnuo šibicom da upali lulu. Trgnuo se kad su zaškripala vrata. Okrenuo se prema sobi i odlanulo mu je. Na pragu je stajala neznanka, nasmiješena, držeći se za vrata. Njezin je osmijeh bio priljepčiv. I Baker joj je uzvratio smiješkom. Suprotno njegovim očekivanjima, Manning nije bio iza nje.

— Morali biste ostati u krevetu — ukori je on. Imao je dojam da prigovara Peggy. — Gdje je Manning?

Zakoraknula je nasmiješena, zatvorila vrata za sobom, vrata su škripnula i ona se približila Bakeru polagano, gotova klizeći.

— Jadni se momak umorio — rekla je značajnim tonom. Tako se umorio da je zaspao klečeći pred krevetom, držeći moju ruku na usnama. Oh, kako fina vatra! Kako je toplo!

Dohvatila je stolicu da je približi kaminu i Baker joj je pomogao. Kad joj je dotaknuo ruku, trgnuo se. Neznankina koža bila je hladna kao u guštera. Pogledao ju je. Oči su joj bile iste kao Peggyne. Odmahnuo je glavom i primakao stolicu vatri. Opet je sjeo i kresnuo šibicom da zapali lulu. Zatim je povukao dim sa zadovoljstvom, čekajući da žena kaže što je htjela. Volio bi da ju je mogao upitati koliko drži do Manninga, da je uvjeri da bi ga morala ostaviti na miru, zbog Eiaine. Zbog Elaine koja je već dva mjeseca sretna toliko da je gotovo žali.

— Čudan ste vi čovjek — reče ona napokon.

— Da.

— Da — ponovo će ona, a osmijeh je otkrio dvije jamice na obrazima. — Onaj drugi, Manning, govori neprekidno. Vi ne govorite. Vi samo pućkate na tu lulu. I tako ste ugodni!

Bakeru se činilo da se ona jedva zamjetno približava vatri. Promatrao ju je i poluzatvorenih očiju.

— Govorite kao da ne poznajete dobro Manninga — dobaci joj.

Umjesto da reagira na primjedbu, ona ponovi:

— Tako ste ugodni. Mogu li kušati?

— Što? Lulu?

Ona kimne i Baker prasne u smijeh.

— Slušajući vas, čovjek pomisli da ste prvi put u životu vidjeli lulu.

Šutnja u koju se zatvorila bila je tako teška da je on imao dojam da ju je povrijedio. Pružio joj je lulu.

— Hajde... povucite dim. Ali pazite! Jako je.

Morao se nagnuti nad nju da bi joj dao lulu. Prihvatila ju je smiješeći se, pogledala ju je čudno i stavila u usta pa duboko udahnula.

Baker se smiješio, čekajući da ona počne kašljati. No ona otpuhne dim s osjećajem gađenja i vrati mu lulu. Prihvatio ju je gledajući neznanku. Opet su im se ruke takle. Kao da je iz nje strujala neka energija, koja ga je obavijala i lomila mu volju. Uostalom, kakva razlika? Strankinja je toliko nalikovala na Peggy da bi voditi ljubav s njom bilo kao da vodi ljubav s Peggy, a njezine su plave oči, nalik na Peggyne, izjavljivale da to i hoće. Nagnuo se nad nju i osjetio da je propao u tamu i omaglicu. Ledeni prsti magle ovijali su se oko njega tražeći život. Imao je dojam da cvokoće i dršće već satima kad je do njega dopro glas:

— Ne... ne... sada! Probudite se!

Podigao je glavu. Bio je zavaljen u svoj naslonjač. Odmahnuo je glavom da izbistri misli. Zatim pogleda na drugu stolicu. Bila je prazna.

Odjeknuli su koraci i začas su se otvorila vrata. Ušli su Peggy, Elaine i neki smežurani liječnik. Baker se mučno digao i pošao im u susret teturajući. Peggy ga je odmjerila sumnjičavo, zatim je skinula vestu i stavila je na naslon stolice.

— Hajde, doktore — rekla je — ispumpajte mu želudac.

— Čekajte malo! Pa ja nisam pio, Peggy.

— Nisam rekla da si pio, ali pocrnio si kao gramofonska ploča.

— Još prije minutu je bila ovdje — dodao je Baker. Bio je jadan što mu se ukočio jezik i duh mu postao trom. Nije mogao misliti. Iznenada zapazi da oni gledaju nešto iza njega, pa se okrene. Kopija njegove žene stajala je u prostoriji i gledala ih.

— Drew Pierce! — dahne Peggy — Kako si došao ovamo?

— Martha! — uskliknuo je liječnik. — Zašto nisi ostala kod kuće?

Elaine pojuri na drugi kraj prostorije i baci se oko vrata neznanki pa je poljubi.

— Otišla sam prije šest sati, Frede, ali mi se čini da je prošlo cijelo stoljeće.

— To je ona! — vikne Baker, misleći pri tome i na pumpanje želuca. — To je ona koja je bila bolesna.

— Ona? — ponovi Peggy. — Valjda ovaj put nećeš tvrditi da nisi pijan? Kako možeš Drewu Pierceu reći »ona«?

Gledala ga je ponižavajućim pogledom i ustuknula.

— Dobro si to odglumila, Elaine! — rekla je. — Ne bih nikad rekla da si toliko drska... Odmah se vraćam, Pierce...

Otvorila je vrata sobe, vrata su zaškripala i ona je vrisnula:

— George! George! Je li mrtav?

Baker joj je prišao teturijući, primio je za ramena i odveo je u trijem, a u sobi se liječnik nagnuo nad tijelom što je ležalo.

Baker se zaustavio pred drugom sobom i okrenuo se. Elaine se plašljivo stisnula uz neznanku i one su se polako, gotovo klizeći, približavale sobi gdje se bio George onesvijestio. Baker je pričekao. Htio je vidjeti što će se dogoditi.

Smiješak na neznankinu licu nije nestao kad je vidjela kako se smežurani liječnik nagnuo nad Manningovim tijelom. Ali Elaine se trgnula kad je vidjela tijelo, podigla je glavu i pažljivo pogledala neznanku kao da joj je nešto tražila na licu. Zatim se još čvršće stisnula uz nju.

Baker se okrenuo i gurnuo Peggy u drugu sobu. Kad su ostali sami, Peggy ga uhvati za revere kaputa.

— Jesi li ga ti ubio — promucala je.

Gledao ju je raskolačenih očiju.

— Reci, jesi li? — tresla ga je. — Jesi li ubio Freda? Brzo! Još možemo pobjeći. Iščupat ćemo telefonske žice i pokvariti sva kola osim naših. Još imamo izgleda da dođemo do aerodroma i da odemo iz zemlje.

Usta su joj se zgrčila kad ju je odgurnuo.

— Slušaj, malena... nisam ja ubio nikoga. Mislim da je to učinio onaj tvoj Drew Pierce. Ali ni riječi o tome. »On« ili »ona« je čudna, mogli bi mene optužiti. Zato šuti, shvaćaš?

Peggy se malo smirila, ali ga je gledala prodorno.

— Ako si ga ti, možeš mi bez straha reći. Mrzila sam toga gada. Poznavala sam Patriciju i znala sam zašto se oženio Elainom.

— Elaine zna?

— Dakako. Dobri prijatelji pobrinuli su se za to. Ali njoj je to svejedno.

Baker je oklijevao s pitanjem, ali ga je ipak postavio:

— Kako je izgledala?

— Bila je lijepa, crvenokosa, blijede kože i pjegice po nosu, što ju je činilo privlačnom. Bila je vrlo ugodna. I dovoljno inteligentna da spozna da je Fred gad. — Zašutjela je i promatrala Bakera.

— Što ti je, George? Izgledaš bolesno.

— Pa i jesam. Pitam se što bi ono moralo značiti?

— Koje ono?

— Ona... stvar. Tebi ona nalikuje na Drewa Piercea, glumca. Meni ona nalikuje na tebe. Za Elainu je Fred. a liječnik drži da je to neka

žena po imenu Martha.

— George, jesi li pio? — U njezinu se glasu osjećala histerija, kao da se nadala da će odgovoriti potvrdno.

— Nisam, nisam popio ni kapi od tri sata poslije podne. Povjeravala je. Nije imao razloga da joj laže. Iz njezina se grla začulo nešto nalik na stenjanje. Baker ju je pogledao. Na blijedom licu isticala se mrlja šminke i rumenilo usana istaklo je bljedilo lica. Stisnuo ju je k sebi.

— Hajdemo odavde — zamolila ga je. — Vratimo se u grad.

Poljubio ju je.

— Nemoguće, draga. Ova stvar, tko god bio da bio, je ubojica. Ubila je Manninga.

— Nije važno! Bio je gad. Dobio je što je zaslužio.

— Peggy, on je mrtav!

— Pa što onda? Neće zbog toga biti pošteniji. Nadam se da će se peći u paklu.

— Peggy, živci te ostavljaju. Moraš se odmoriti.

— Ne! Hoću otići odavde! Gurnuo ju je prema krevetu.

— Lezi i odmori se malo. Pronaći ću neko rješenje da završim s tom Peggy-Pierce-Fred-Marthom, pa ćemo tada otići.

Odupirala se tiho i odlučno, ali je Baker ipak bio jači. Sad je ležala na krevetu, a on ju je držao za ruke. Uskoro se prestala boriti i smirila se, ali joj je u očima blistao bijes.

— Slušaj, malena. Ne možemo ostaviti to stvorenje da bude na slobodi na Zemlji. Ona nije ljudsko biće! Znam to... osjećam to.

Pogledao ju je ne bi li opazio da ju je uspio uvjeriti. Ženine usne su podrhtavale, zubima je zagrizla u donju usnu. Oči su joj se napunile suzama i okrenula je glavu.

— Hoću otići.

Promatrao ju je i vidio kako se boji ali samo je sjećanje na onu ledenu omaglicu pojačalo odluku da ostane i ubije stvar. To ipak nije razlog da i Peggy ostane.

— Liječnik će brzo doći. Možeš otići s njime.

— Hoću da i ti odeš. .— Ja moram ostati.

— Ako ostaneš ti, ostat ću i ja. Pustio joj je ruku i ustao.

— Vidjet ćemo. Ti se moraš odmoriti malo...

Nije odgovorila. Baker je izašao, zatvorio tiho vrata i zaustavio se. Peggy je bila u trijemu.

Trebalo mu je neko vrijeme dok shvati da to nije Peggy nego neznanka. Gorko se nasmiješio i pustio kvaku vrata. I strankinja se smiješila i prilazila mu. Stisnula se uz njega i pokušala mu podići ruku kako bi je obgrlio oko ramena. Uzdrhtao je i odgurnuo je u drugi kraj sobe, tako da je udarila o zid. Pogledala ga je. Bilo je u njezinim očima toliko sjete da je Baker osjetio grižnju savjesti. Udarac je

zacijelo bio bolan. Gledala ga je blago i prijekorno. Pomogao joj je da se digne i držeći je poveo je prema salonu. Došli su u sobu gdje ju je on smjestio po dolasku i gdje je ona ubila Manninga. Baker je pogledao sobu. Manningovo je tijelo nestalo. Nije to bilo čudno. Zacijelo ga je odnio liječnik. No i to je bilo dovoljno da se raspršimagla u Bakerovu duhu. Odlučno je odgurnuo stvorenje u praznu sobu i izašao pa htio zaključati vrata. No, ključ je bio s unutrašnje strane, pa je morao držati kvaku. Stvorenje je iznutra jadikovalo:

— Pustite mel Pustite me, molim vas!

Baker se pitao zašto ona ne pokuša pritisnuti kvaku s unutrašnje strane. Nije ju ni dodirnula. Samo je molećivim glasom tražila da je pusti. Pustio je kvaku, odmaknuo se i čekao. Stvorenje nije otvaralo. Nasmiješio se. Ma je li moguće da ne zna što su vrata? Da ih nikad nije vidjela? Nemoguće ako je ona sa Zemlje. Ali nema za to nikakva dokaza osim pretpostavki. Možda je došla s nekog zlokobnog planeta?

Zadrhtao je i prešavši salon ušao u knjižnicu. Otvorio je ladicu stola i izvadio revolver maloga kalibra. Provjerio je da li je nabijen i stavio ga u džep.

Kad je opet došao u salon, liječnik se vratio i čučao je kraj nekoga mrtvog tijela koje Baker nije opazio kad je malo prije prolazio ovuda. Kad ga je čuo, digao je glavu. Liječnikovo naborano lice i mršavi vrat bili su ogavni.

— Recite mi — viknuo je — što se to događa ovdje? Jedva sam maknuo jednoga mrtvaca, a već je ovdje drugi. Što to znači? — Ustao je i pošao prema Bakeru kao ratoborni pijevac. Baker se htio maknuti, ali se naborani liječnik postavio pred njega. Baker ga je pogledao u oči.

— Mislim da su otrovani i ja ću obaviti autopsiju i obavijestiti šerifa da pazi na vas kako ne biste pobjegli — siktao je liječnik.

— Slažem se, samo hajde. Ako pričekate trenutak, zajedno ćemo u grad.

Liječnik ga je ispitivački promatrao, a zatim je počeo otpremati i ovo mrtvo tijelo u auto, sam, što je govorilo o njegovoj nezavisnosti i drskosti, jer nije tražio Bakerovu pomoć.

Kad je liječnik izašao noseći Elainin leš, Baker je stavio ruku u džep, dohvatio revolver i pošao prema sobi. Zaustavio se kad je vidio kako mu Peggy ide u susret. Bila je mirnija i sabranija. Jedva zamjetno mu se nasmiješila i zapitala ga:

— Onda?

Pokazao joj je oružje, koje je ona znatiželjno gledala. Očekivao je da će nešto reći, ali je ona šutjela.

— Ovime ćemo se je otarasiti — rekao je on prijetećim tonom.

Ona je oklijevala gledajući revolver.

— Ali tako je malen — napokon je prumrmljala.

— Dovoljno da joj prospe crijeva... ako ih ima. Nikad je nismo vidjeli kako zapravo izgleda. Vidimo samo ono što svaki od nas želi vidjeti: svoj ideal. — Nasmiješio se. — A ti ne vidiš mene, zar ne? Morao bih se potužiti zbog toga...

Smiješak koji je htio izazvati svojom šalom nije se pojavio na njezinim usnama. Bila je vrlo ozbiljna kad je zapitala:

— Zar ne misliš da valja izbjeći rizik? Ako je ne ubiješ, ona će nas slijediti. Zašto da ne zapalimo kuću? Vatra je čišća i vruća.

Baker je razmišljao.

— Dobra ideja, Peggy! Imam u garaži nekoliko kanistara benzina. Donijet ću jedan, idem kroz mala vrata. Dok čekaš, pazi na toga umišljenog doktora.

Spremio je revolver u džep i požurio prema garaži. Vratio se polako, noseći kanistar od dvadeset litara. Zaustavio se pred vratima i osluhnuo. Budući da nije ništa čuo, ušao je. Peggy je gledala što radi liječnik.

— Sve u redu?

Ona kimne glavom i on pođe u kuhinju da otvori kanistar. Bio je uznemiren pri pomisli što radi liječnik.

Peggy ga je pogledala i kimnula glavom. Baker je promatrao kanistar, iz kojega se nešto prolilo i po njegovim rukavima.

— Moraš mi pomoći, Peggy. Možeš li?

Ona mu se približi i on se začudi njezinoj hrabrosti.

— Ja ne mogu to zapaliti jer sam se polio — objasnio joj je. — Donijet ću kanistar do vrata i prevrnuti ga. Ti ćeš bit malo dalje sa svijećom. Naglo ću otvoriti vrata, opaliti dvaput iz revolvera i proliti benzin pa se povući. Ti ćeš tada baciti svijeću u sobu.

— Dobro — odgovorila je.

Ponovo se divio njezinoj odlučnosti. Podigao je kanister i počeo koračati. Opet ga je uhvatila ona omaglica. Neznanka je valjda naslutila da je u opasnosti i pokušavala ga je ubiti da joj ne bi naškodio. Zateturao je i kanistar mu je gotovo ispao iz ruke. Ukočio se i jače ga stisnuo. Mora ići do kraja! Neizbježno! Ne može ovo stvorenje ostaviti da slobodno djeluje!

Stavio je kanistar kraj vrata, uzeo revolver i bešumno otvorio vrata lijevom rukom. Stvorenje je ležalo na krevetu.

Opalio je dvaput iz revolvera. Zacijelo je pogodio. Stvorenje se trglo i tijelo se zgrčilo od bola. Baker je uzmakao i pošao natrag. Svijeća je poletjela zrakom. Čulu se tiha detonacija i soba se našla u plamenu. Iz vatre se začuo urlik, koji ga je uznemirio. Peggy i on su trčali preko trijema posrćući i izašli su iz kuće. I liječnik je dovršio svoj posao i kretao prema vratima. Baker je bio uvjeren da nije čuo pucnjeve. Mali kalibar, sva sreća! Liječnik je uzmaknuo pred prizorom.

Pred autom se Baker zaustavio i okrenuo. Plamen je hvaćao prozore. Požurio je da što prije krene.

— Požurimo! — rekao je nestrpljivo. — Hajdemo!

— Nemojte se uzbuđivati — odvratio je kržljavi liječnik. — Bez žurbe! Vaša je žena ostala ondje! Hajde, Martha, sjedi između nas dvojice. Bit će ti toplo. — I on potapša sjedalo. I Baker je raskolačio oči kad je Peggy ušla u auto.

— To će biti krasno — rekla je. — Bit će toplo. Tako mi je bilo hladno!

Baker je nosio svoj pištolj u džepu. Pomislio je da ga mora izvaditi i pucati. Ali unatoč svojoj želji on se poslušno smjestio u kola. Neznanka ga je potpuno podjarmila. Lice mu je bilo smireno, bezizražajno, ali strah, mržnja i bol razdirali su ga iznutra. Shvatio je da ga je obuzela tuđa, izvanjska volja.

Robert Anson Heinlein: Tko ste vi drugi?

All You Zombies

Preveo Bruno Ogorelec

2217 Vremenska zona V (ISV) 7. nov. 1970. — New City — »Tatin bar«

Kad se pojavio Neudata Majka, upravo sam brisao čašu za konjak. Provjerio sam vrijeme: 22.17, peta vremenska zona, tj. Istočno standardno vrijeme, 7. studenoga 1970. Mi temporalni agenti uvijek pazimo na vrijeme i datum. Moramo paziti.

Neudata Majka je muškarac od dvadeset pet godina, ne viši od mene, dječačka izgleda i eksplozivne naravi. Nikad mi se nije sviđao njegov izgled, ni prije ni kasnije, no on je bio taj kojeg sam trebao regrutirati; moj dječak. Uputio sam mu najsrdačniji barmenski osmijeh.

Možda ga gledam suviše kritički. On nije peder; nadimak je dobio jer je na pitanja znatiželjnih tipova, čime se bavi, odgovarao. »Ja sam neudata majka«. Ako nije bio ubilački raspoložen, dodao bi: ».. za petnaest dolara po stranici pišem 'istinite' ispovijesti za ženske magazine«.

Ako je ružno raspoložen, čeka da netko da kakvu primjedbu. Ima smrtonosan stil borbe prsa u prsa, kao ženski policajac — što je jedan od razloga zbog kojih sam ga želio angažirati. Ne i jedini.

Bio je već pripit, a lice mu je govorilo da prezire ljude više nego obično. Šutke sam mu natočio dupli Old Underwear i ostavio bocu na šanku. Ispio je, natočio drugi.

Brisao sam šank.

— Kako posao s neudatim majkama?

Prsti mu se stisnuše oko čaše. Činilo se da će je baciti na mene, pa sam napipao gumenu palicu ispod šanka. Kod vremenskih manipulacija pokušavaš misliti na sve, ali na događaje utječe toliko mnogo faktora da se moraš kloniti nepotrebna rizika.

Opazio sam ono malo popuštanje napetosti, sasvim malo, koje nas na obuci u Birou uče da zapažamo.

— Oprosti — rekoh. — Pitam tek tako, kako posao. Kao da sam te

pitao kakvo je vrijeme.

— Posao je u redu. — Kiselo me pogledao. — Ja pišem, oni objavljuju. Prehranim se.

I sebi sam natočio jednu, nagnuo se prema njemu.

— Zapravo, ne pišeš loše; čitao sam neke stvari. Fenomenalno uvjerljivo opisuješ kako to izgleda sa ženskog stajališta.

Tu sam morao malo riskirati: nikad nije priznao koje pseudonime upotrebljava. No bio je već dovoljno pod gasom da se uhvati samo za ono posljednje:

— Sa ženskog stajališta! — ponovio je frkćući. — Da, ja stvarno znam kako to izgleda sa ženskog stajališta! Nije ni čudo.

— Je li? — rekoh sumnjičavo. — Od sestara?

— Ne. Ne bi mi vjerovao da ti kažem.

— No, no — odvratio sam mu blagim glasom. — Barmeni i psihijatri nauče da nema ničeg čudnijeg od istine. Sinko moj, da si ti čuo priče koje ja ovdje slušam... pa ti bi se već bio obogatio. Nevjerojatne stvari.

— Ti i ne znaš što znači »nevjerojatno«!

— Ma nemoj! Ništa ti mene ne zaprepašćuje; zacijelo sam čuo nešto još gore.

— Hoćeš li se kladiti u ostatak ove boce?

— Evo, kladim se u punu bocu. — Postavih jednu na šank. Dao sam znak drugom barmenu da se brine za mušterije. Mi smo bili na kraju šanka, na mjestu s jednom jedinom stolicom. Čuvao sam to mjesto za ovako privatne stvari, tako da sam natrpao šank bocama s jajima u octu i hrpom koječega. Nekoliko je mušterija na drugom kraju pratilo na televizoru boks, netko je svirao na džuboksu, a kod nas, privatno, kao u krevetu.

— Dobro — počne on. — Za početak, ja sam kopile.

— No, ovdje to nije ništa posebno — rekoh.

— Ja to mislim ozbiljno — odbrusi. — Roditelji mi nisu bili vjenčani.

— Još ništa posebno — inzistirao sam. — Nisu ni moji bili.

— Kad... — stao je i uputio mi prvi topao pogled koji sam mu ikad vidio na licu. — Je 1' ti to ozbiljno?

— Najozbiljnije. Stopostotno kopile. Dapače — dodah — nitko se u mojoj obitelji nikad ne ženi. Sve sama kopilad.

— Ah, misliš na ovo — pokazao sam mu: — Samo Izgleda kao vjenčani prsten; nosim ga da drži žene podalje — rekao sam. — Antikvitet. Kupio sam ga 1985 od kolege, agenta, a on ga je donio s pretkršćanske Krete. To je Crv Ouroboros, Svjetska Zmija koja guta vlastiti rep, zauvijek, bez kraja. Simbol Velikog Paradoksa.

Jedva da ga je pogledao.

— Ako si stvarno kopile, onda znaš kako se čovjek.osjeća. Kad sam

još bio mala curica...

— Hej! — rekoh. — Jesam li to dobro čuo?

— Čuj, tko priča ovu priču? Kad sam još bio mala curica... slušaj, jesi li ikad čuo za Christine Jorgensen? Ili Robertu Cowell?

— Aha, promjena spola. Hoćeš reći...

— Ne prekidaj me i ne navaljuj. Inače neću pričati. Ja sam napušteno dijete. Našli su me pred sirotištem u Clevelandu 1945, kad mi je bilo mjesec dana. Kad sam bio mala djevojčica, zavidio sam klincima koji su imali roditelje. Poslije, kad sam naučio nešto o seksu... a, vjeruj mi, u sirotištu naučiš vrlo brzo...

— Znam.

— ... najozbiljnije sam se zakleo đa će moje dijete, ako ga bude, imati i tatu i mamu. To me održalo »čistom i nevinom«, što je bio ozbiljan pothvat u toj okolini: morao sam se naučiti i potući da to uspijem. Onda sam ostario i shvatio da su mi šanse za udaju prokleto male, iz istog razloga iz kojeg me kao malu nitko nije želio usvojiti. — Namrštio se — Imao sam konjsku facu, krive zube, ravna prsa, kosu ravnu kao slama.

— Ne izgledaš mi ništa gore nego ja.

— Ma tko mari kako barmen izgleda? Ili pisac. Ali ljudi koji hoće usvojiti dijete biraju male, plavooke, zlatokose tupoglavce. A kasnije, dečki hoće izbočene sise, slatku facu, pogled pun divljenja prema muškarcima. — Slegnuo je ramenima. — Nisam se mogao natjecati. Zato sam odlučio da odem u KURVE.

— Što?

— Kulturno-Umjetnički Rekreacijski Vojni Ešalon. Danas ih zovu PORNO-dame, prema Posebnom Odjelu za Rekreaciju i Njegovanje Osoblja.

Sjetio sam se tih termina kad sam ih postavio u odgovarajuće vrijeme. Mi upotrebljavamo treći: Medicinski inspirativno-njegovateljski dobrovoljni ženski ešalon. Pomaci u rječniku najveći su problem kod vremenskih skokova — jeste li znali da je riječ »servis« nekad označavala radionicu za popravak automobila? Jednom mi, na zadatku u Churchillovo doba, neka žena reče: »Sastat ćemo se kod servisa preko puta« — a nije time mislila ono što vi mislite; tadašnji »servisi« nisu imali krevete.

Nastavio je:

— To je bilo kad su prvi put priznali da ne mogu držati muškarce u svemiru mjesecima i godinama, a da ne omoguće popuštanje napetosti. Sjećaš li se kakvu su galamu dizali moralisti? To mi je povećalo šanse, jer su dobrovoljci bili rijetki. Cura je morala biti respektabilna, po mogućnosti djevica (željeli su početi s izobrazbom od početka), mentalno natprosječna i emocionalno stabilna. A većina dobrvoljki bile su stare prostitutke i neurotičarke koje bi se slomile

već nakon deset dana od polaska sa Zemlje. Zato im izgled nije bio važan: da su me primili, ispravili bi mi krive zube, nakovrčali kosu, naučili me lijepo hodati, plesati, slušati muške priče na ljubazan način i sve ostalo, osim izobrazbe za primarne dužnosti. Ako bi trebalo, upotrijebili bi i plastičnu kirurgiju: za naše momke ništa nije bilo suviše dobro. Osigurali bi da u roku službe ne ostaneš trudna, a djevojka je mogla biti gotovo sigurna da će se udati nakon isteka roka, isto kao i danas. Te se cure udaju za svemirsko osoblje; oni govore istim jezikom. Kad mi je bilo osamnaest godina sirotište mi je našlo posao kućne pomoćnice. Ta je obitelj, zapravo, htjela imati jeftinu sluškinju, ali meni to nije smetalo. Vojska me ionako nije htjela primiti prije nego što navršim dvadeset prvu. Radio sam kućne poslove i išao u večernju školu. Pretvarao sam se da nastavljam učenje stenodaktilografije što sam počeo još u srednjoj školi; zapravo je to bila škola lijepa ponašanja; želio sam povećati svoje šanse za prijem. I tada sam sreo tog šminkera sa stotinama dolara. — Namrštio se. — Hulja, je stvarno imao snop novčanica od sto dolara. Pokazao mi ih je jedne noći; rekao mi neka se poslužim. Nisam ništa uzeo. Sviđao mi se. On je bio prvi muškarac kojeg sam ikad sreo koji je bio pažljiv prema meni, a da se nije pokušavao »igrati« sa mnom. Nisam više išao u večernju školu da bih ga češće mogao viđati. To je bilo najsretnije doba mog života. A onda su jedne noći u parku ipak počele »igre«..

Tu je stao. Rekoh:

— I onda?

— I onda ništa! Nikad ga više nisam vidio. Otpratio me kući i rekao mi da me voli! poljubio me za laku noć i nikad se nije vratio. — Smrknuto je gledao pred sebe. — Da ga mogu pronaći, ubio bih ga!

— Čuj — simpatizirao sam s njim.— znam kako se osjećaš. Ali ubiti ga zato što je činio prirodne stvari... hmm... jesi li se opirao?

— Što? Kakve to veze ima?

— Kako da ne. Možda momak zaslužuje par slomljenih ruku zato što te ostavio, ali...

— Zaslužuje on gore od toga! Čakaj da čuješ dalje. Nekako sam izbjegao da bilo tko nešto posumnja i zaključio da je na kraju tako i najbolje. Nisam ga, zapravo, volio, a vjerojatno nikad i ne bih nikoga volio... a ovako mi je još više bilo stalo da odem u KURVE nego ikad. To me nije diskvalificiralo; nisu inzistirali na djevicama. Smirio sam se i oraspoložio. Nisam shvatio o čemu se radi sve dok mi suknje nisu postale tijesne.

— Trudna, ha?

— Do zuba! Oni gulikože kod kojih sam živio ignorirali su to dok sam još mogao raditi, a onda su me izbacili. Sirotište me više nije htjelo primiti. Završio sam u prihvatilištu za siromašne trudnice, okružen velikim trbusima, nosio noćne posude sve dok mi nije došlo

vrijeme. Jedne sam se noći našao na operacionom stolu, a bolničarka mi je govorila da se opustim i duboko dišem. Probudio sam se u krevetu i ništa nisam osjećao od prsa naniže. Dođe kirurg i veselo me pita:

»Kako se osjećate?«

»Kao mumija.«

»Normalno! Umotani ste kao mumija i puni sedativa. Oporavit ćete se, ali carski rez nije isto što i urasli nokat«

»Carski rez?«, pitam ja. »Doktore — jesam li izgubila dijete?.

»Ne, ne. Dijete je odlično«.

»Uh. Dječak ili djevojčica?« .

»Zdrava mala djevojčica. Dvije kile i trideset pet.«

Odahnuo sam. Nije to šala, stvoriti dijete. Rekao sam sam sebi da ću otputovati nekamo, dodati »gđa« ispred svog prezimena i pustiti da dijete misli da joj je umro otac. Nikakvo sirotišle za moje dijete! Ali je kirurg nastavio govoriti:

»Recite mi, ovaj...« — izbjegavao je moj pogled — »... da li ste ikad pomislili da vam je sa žlijezdama nešto neobično?«

»Naravno da nisam. Na što ciljate?« — rekoh.

Oklijevao je.

»Čujte, reći ću vam sve odjednom, a onda ćemo vam dati injekciju da prespavate šok. A sigurno ćete biti šokirani.«

»Zašto?«, pitam ja.

»Jeste li ikad čuli za onog škotskog liječnika koji je bio žensko do svoje trideset pete godine? Onda se podvrgao operaciji i postao-pravno i medicinski muškarac. Oženio se. Sva u redu.«

»Kakve to veze ima sa mnom?«

»Upravo vam to govorim. Vi ste muškarac.«

»Što?« — Pokušao sam ustati.

»Polako, smirite se. Kad sam vas otvorio, našao sam u vama čitava čuda. Poslao sam po šefa kirurškog odjela dok sam vadio dijete, a onda sam radio satima da spasim što se spasiti dalo. Imali ste dva kompletna seta organa, oba slabo razvijena, ali je ženski bio dovoljno razvijen da možete dobiti dijete. Sad vam taj više ničemu ne bi mogao poslužiti, pa smo sve izvadili. Aranžirali smo stvari tako da se možete normalno razviti kao muškarac.« Stavio mi je ruku na rame. »Ništa ne brinite. Mladi ste, kosti će vam se prilagoditi, a mi ćemo paziti na hormonalnu ravnotežu i stvoriti od vas finog mladog momka.«

»A što će biti s mojim djetetom?«, rasplakao sam se.

»Čujte, dojiti ga ne možete. Nemate dovoljno mlijeka ni da nadojite malo mače. Da sam na vašem mjestu, ne bih ga ni vidio. Dao bih ga na usvojenje.«

Slegnuo je ramenima. »Odluka je na vama; vi ste mu majka... odnosno roditelj. No ne brinite sad o tome, najprije se morate

oporaviti.«

Sutradan su mi dali da vidim kćer, a nakon toga sam je viđao svaki dan;.pokušavao sam se priviknuti na nju. Nikad prije nisam vidio tek rođenu bebu i nisam imao pojma kako novorođenčad grozno izgleda — moja je kći nalikovala na narančastog majmuna. No takvi osjećaji prolaze i s vremenom sam čvrsto odlučio da joj u životu pružim sve što joj treba. A četiri tjedna kasnije sve je to izgubilo bilo kakav smisao.

— Zašto?

— Oteli su je.

— Oteli?

Neudata Majka je gotovo srušio bocu u koju smo se kladili.

— Kindapirali. Ukrali iz rodilišta! — Teško je disao — Kako ti se to čini, da uzmeš čovjeku ono posljednje za što je još imao živjeti?

— Gadna stvar — složih se. — Ajde da popijemo još jednu. Nije bilo nikakvih tragova?

— Ništa što bi poslužilo policiji. Netko je došao u rodilište da pogleda malu; tvrdio je da joj je ujak. Kad se bolničarka okrenula, on je izašao s djetetom

— A opis?

— Ma običan čovjek, lice kao lice, kao tvoje ili moje. Namrštio se. — Mislim da joj je to bio otac. Bolničarka se klela da je bio stariji čovjek, ali je vjerojatno bio našminkan da djeluje starije. Tko bi inače ukrao moje dijete? Žene bez djece ponekad izvode takve gluposti, ali tko je ikad čuo da to učini muškarac?

— A što se s tobom dogodilo?

— Još jedanaest mjeseci na istom mjestu. Tri operacije. Nakon četiri mjeseca počela mi je rasti brada; prije nego što sam izašao iz bolnice već sam se redovno brijao... i nisam više sumnjao da sam muško. — Osmjehnuo se. — Počeo sam zagledavati bolničarkama u dekolte.

— Čuj — rekoh — na kraju si ipak dobro prošao. Evo tu si, preda mnom, normalan čovjek. Dobro zarađuješ, nikakvih stvarnih problema. A život žene nije baš lagan. Bijesno me pogledao.

— A što ti znaš o tome?

— Zašto?

— Jesi li čuo za izraz »propala žena«?

— A — ha. Davno. Danas ne znači baš mnogo.

— Ja sam bio propao koliko žena uopće može propasti taj me klipan stvarno upropastio: više nisam bio žena, a nisam imao pojma o tome kako da budem muškarac.

— Trebalo se privikavati, je li?

— I ne slutiš koliko. Ne mislim na to da moraš naučiti kako da se oblačiš, ili se naviknuti da ne ulaziš u pogrešan WC. To sam naučio još

u bolnici. Ali kako da živim? Kakav sam posao mogao dobiti? K vragu, nisam ni auto znao voziti, nisam imao nikakva zanata. A nisam smio raditi fizičke poslove zbog svih tih ožiljaka i posljedica operacija. Mrzio sam onog klipana i zato što me upropastio za KURVE, ali nisam ni znao koliko, sve dok se umjesto toga nisam pokušao prijaviti u Svemirski korpus. Jedan pogled na moj trbuh bio je dovoljan da me proglase nesposobnim za vojnu službu. Vojni liječnik me pregledao iz čiste radoznalosti; čitao je, naime, negdje o mom slučaju.

I tako sam promijenio ime i došao u New York. Neko sam vrijeme bio kuhar u kiosku s roštiljem, a kasnije sam unajmio pisaći stroj i otvorio stenografski i prijepisni ured. No, to je bio vic! U četiri mjeseca dobio sam na prijepis četiri pisma i jedan rukopis. Rukopis je bio za »Istinite životne priče«, žali bože papira, ali ga je tupavac što ga je napisao uspio prodati. To mi je dalo ideju. Kupio sam hrpu sličnih magazina i proučavao ih. — Imao je ciničan izraz lica. — Sad znaš kako sam došao do autentičnog pogleda sa ženskog stajališta za priče o neudatim majkama... kroz jedinu verziju priče koju nisam prodao: onu istinitu. Jesam li zaradio tu bocu?

Gurnuo sam je pred njega. I sam sam bio zaprepašten, ali posao je čekao. Rekoh mu:

— Sinko, je 1' se još želiš dočepati onog tipa? — Oči su mu zasvijetlile opasnim sjajem. Rekoh mu: — Stani! — Ne bi ga valjda ubio?

Ružan osmijeh.

— Hajde da probamo.

— Čekaj, smiri se. Znam o tome više nego što ti misliš. Mogu ti pomoći; znam gdje se on nalazi — rekoh.

Posegao je rukom preko šanka.

— Gdje je?

— Sinko, pusti moju košulju — šapnuo sam. — Inaće ćeš se naći na ulici, a policiji ćemo reći da si se onesvijestio — Pokazao sam mu gumenu palicu. Pustio je košulju.

— Oprosti. Ali mi reci gdje je. — Pogledao mi je u oči. — I otkud ti toliko znaš?

— Sve u svoje vrijeme. Postoje dokumenti... bolnički dokumenti, podaci u sirotištu, liječnički karton. Upraviteljica tvog sirotišta zvala se Fetherage, zar ne? Nakon nje došla je Gruensteinova, zar ne? Tvoje je ime, dok si još bio djevojčica, bilo Jane, nije li? A ništa od toga mi ti nisi rekao. Zar ne?

Imao sam ga u ruci, zbunjena i malo uplašena.

— Što je sad to? Pokušavaš mi praviti neprilike? — prostenjao je.

— Ni slučajno. Tvoja dobrobit mi leži na srcu. Mogu ti tog tipa dati u ruke. Učini s njim što hoćeš, a ja ti jamčim da ti se ništa neće dogoditi. Ali nemoj misliti da ćeš ga ubiti. Bio bi lud da to učiniš, a ti

nisi lud. Ne sasvim.

Nije se obazirao.

— Ne melji bez veze. Gdje je on?

Natočio sam mu malu čašu; bio je pijan, ali je bijes počeo neutralizirati alkohol.

— Ne tako brzo. Ja ću tebi pomoći, a ti meni.

— Hmm, a kako?

— Ne sviđa ti se tvoj posao. Što bi rekao da ti osiguram veliku plaću, stalan posao, tako da sam sebi budeš šef, uz mnogo promjena i avantura?

Buljio je u mene.

— Rekao bih ti da se ne igraš Djeda Mraza. Ne tupi, stari, posao je dobar, al' ga nigdje nema.

— U redu, da se dogovorimo ovako: ja ću ti ga predati u ruke, ti sredi s njim stvari, a onda iskušaj taj posao. Ako nije onakav kako sam ti ga opisao... čuj, ako ga nećeš, ja te ne mogu spriječiti.

Kolebao se; posljednja čaša počela je djelovati.

— Kad mi ga m-možeš isporučiti? — Jezik mu se počeo zaplitati. Ispružio je ruku. — Dogovoreno!

— Ako je dogovoreno, isporučujem ga odmah. — Dao sam znak pomoćniku da pazi i na naš kraj šanka, provjerio vrijeme, 23.00, i provukao se kroz vratašca na šanku. Džuboks zagalami: »Sam sam sebi djed«. Naredio sam servisu za džubokse da u tu napravu tovari samo evergreene i klasike (želudac mi ne podnosi »muziku« sedamdesetih godina, ne znam kako se ta stvar našla u njemu). Viknuh pomoćniku: — Ugasi tu stvar i vrati mušteriji novac! Idem u skladište: za minutu se vraćam! — i odoh, a Neudata Majka me slijedio u stopu.

Dolje, niz hodnik preko puta WC-a, nalaze se čelična vrata za koja imamo ključeve samo moj dnevni poslovođa i ja. A u prostoriji su još jedna vrata od kojih ključ imam samo ja. Ušli smo.

Gledao je mutnim pogledom na zidove bez prozora.

— Gdje je?

— Evo, samo čas. — Otvorio sam sanduk, jedinu stvar u prostoriji; USFF koordinatni transformator, poljski model, serija 1992, model II; ljepotica od stroja, bez pokretnih dijelova, samo dvadeset tri kilograma, spreman za upotrebu, oblikovan kao običan putni kovčeg. Već sam ga ranije precizno kalibrirao; jedino je još trebalo rasprostrti metalnu mrežu koja ograničuje transformacijsko polje, što sam i učinio.

— Što je to? — upita on.

— Vremenski stroj — rekoh, prebacivši mrežu preko nas.

— Hej! — uzviknu on i ustuknu.

Mreža se mora baciti tako da subjekt instinktivno zakorači unatrag, upravo na nju, a onda se ona zatvori i obojica ste ulovljeni u nju.

Inače se može dogoditi da ostaviš za sobom đon od cipela ili komad stopala, ili odrežeš dio poda. No u tome je sva vještina. Neki agenti namame subjekt u mrežu na prijevaru; ja obično kažem istinu i iskoristim taj trenutak zaprepaštenja da pritisnem prekidač. To sam i učinio.

● *1030-VI-3. travnja 1963. Cleveland. Ohio — Motel »Apex«*

»Hej«! — ponovio je. — Skini tu stvar s mene!

— Oprosti — rekao sam mu i skinuo mrežu. Spremio sam je u kovčeg i zatvorio ga. — Rekao si da ga želiš pronaći.

— Ali... rekao si da je ovo vremenski stroj.

Pokazao sam kroz prozor.

— Da li ti ovo nalikuje na studeni? Ili na New York? — Dok je on buljio u pupoljke i proljetno vrijeme, ponovo sam otvorio kovčeg, izvukao snop novčanica od sto dolara i provjerio da serijski brojevi i potpisi guvernera odgovaraju 1963. godini. Temporalni Biro ne mari koliko potrošiš (novčanice ih ništa ne staju), ali ne vole nepotrebne anahronizme. Previše grešaka i generalni vojni sud će te izopćiti na godinu dana u neko nezgodno razdoblje, recimo u 1974, sa striktnim racioniranjem i prisilnim radom. Ja nikad ne pravim takve greške; novac je bio u redu.

Okrenuo se i upitao:

— Što se dogodilo?

— On je ovdje. Idi i uhvati ga. Evo ti novac za troškove. — Gurnuo sam mu ga u ruke i dodao: — Sredi ga, a ja ću onda doći po tebe.

Novčanice od sto dolara djeluju hipnotički na ljude koji nisu navikli na njih. Još ih je prebrojavao kad sam ga izveo u hodnik i zaključao vrata za njim. Idući skok je bio lagan; malen pomak u vremenu.

● *7100-VI-10. ožujka 1964. — Cleveland, Ohio — Motel »Apex«*

Ispod sobnih vrata bila je cedulja koja me obavijestila da mi najam ističe idućeg tjedna; inače je sve izgledalo kao i trenutak ranije. Vani je drveće bilo golo, a nebo je prijetilo snijegom. Požurio sam, zastavši samo da uzmem suvremeni novac, kaput i šešir koje sam pripremio još kad sam unajmljivao sobu.

Zakupio sam auto i odvezao se do bolnice. Trebalo mi je dvadeset minuta da u tolikoj mjeri dosadim dežurnoj bolničarki da sam mogao neprimjetno odnijeti dijete. Vratili smo se do motela »Apex«. Naredno kalibriranje bilo je nešto kompliciranije, jer ova zgrada 1945. još nije postojala, no ja sam to već unaprijed uračunao.

● *0100-VI-20. rujna 1945. — Cleveland, Ohio — Motel »Sky-view«*

Poljski transformator, dijete i ja pojavili smo se u motelu izvan grada. Ranije sam već bio unajmio sobu u motelu na ime Gregory Johnson iz Warvena, Ohio, pa su zavjese u sobi već bile spuštene, prozori zatvoreni, a vrata zaključana. Sav namještaj bio je sklonjen s poda da ostavi stroju dovoljno prostora dok »lovi« točnu poziciju. Ako se stolica nađe gdje ne bi trebala biti, može ti ostaviti ružnu masnicu... ne, naravno, sama stolica, nego povratni udarac temporalnog polja.

Nije bilo problema. June je spavala zdravim snom; iznio sam je do auta koji sam unaprijed bio unajmio, stavio je u kutiju na stražnjem sjedalu, odvezao je do sirotišta, ostavio na stepenicama, odvezao se dva bloka kuća dalje do »servisa« {onog za automobile) i nazvao sirotište, vratio se na vrijeme da ih vidim kako uzimaju kutiju i unose je, nastavio vožnju i ostavio auto kraj motela. Došetao sam do motela, ušao u sobu i učinio skok u motel »Apex«, 1963. godine.

● *2200-VI-24. trav. 1963. — Cleveland, Ohio — Motel »Apex«*

Tijesno sam proračunao vrijeme — temporalna točnost ovisi o vremenskom razmaku, osim kod povratka na nulu. Ako sam dobro proračunao, Jane je upravo otkrivala, vani u parku te tople proljetne noći, da baš i nije onako »fina« djevojka kao što je mislila. Uhvatio sam taksi do kuće onih gulikoža i rekao taksistu da me čeka iza ugla dok sam vrebao u sjeni.

Opazio sam ih nakon nekog vremena kako šetaju niz ulicu, zagrljeni. Doveo ju je do nadstrešnice nad ulaznim vratima i pošteno je izljubio za laku noć — duže nego što sam mislio. Onda je ona ušla u kuću, a on krenuo niz ulicu. Ušao sam ukorak s njim i uhvatio ga rukom pod ruku. — To je sve, sinko — najavio sam mu tiho. — Vratio sam se po tebe.

— Ti! — dah mu je zastao.

— Ja. Sad znaš tko je on, a kad promisliš, znat ćeš i tko si ti... a ako dovoljno dobro razmisliš, shvatit ćeš i tko je dijete... i tko sam ja.

Nije odgovorio, gadno ga je potreslo. Za čovjeka je šok kad mu dokažeš da ne može odoljeti a da sam sebe ne zavede. Odveo sam ga do motela »Apex« i učinili smo još jedan skok.

● *2300-VIII-l. kolovoza 1986. — baza Sub-Rockies*

Probudio sam dežurnog narednika, pokazao mu legitimaciju, uputio ga da mog pratioca spremi u krevet s pilulom zaumirenje i da ga sutradan ujutro regrutira. Narednik je izgledao kiselo, ali čin je čin,

bez obzira na eru, pa je učinio što sam mu naredio — misleći, bez sumnje, na to da bi, kad se slijedeći put sretnemo, on mogao biti pukovnik, a ja narednik, što se u našoj službi lako može dogoditi.

— Na koje ime? — upita. Napisao sam ime, a narednik uzdigne obrve. — A tako, ha?

— Naredničke, vi samo radite svoj posao. — Okrenuo sam se svom pratiocu. — Sinko, gotovo je s tvojim problemima. Počinješ najbolji posao koji čovjek može dobiti i dobro ćeš proći. Znam da hoćeš.

— To je sigurno — složio se narednik. — Evo, ja, na primjer, rođen 1917. još živ, još mlad, još uživam u životu.

Vratio sam se u komoru, namjestio sve na prije određenu nulu.

● ***2301-V-7. studenoga 1970. — New York City — »Tatin bar«***

Vratio sam se iz skladišta s bocom likera Drambuie u ruci, da opravdam provedenu minutu. Pomoćnik se prepirao s mušterijom koja je htjela svirati »Sam sam sebi djed«. Rekoh:

— Ma pusti ga neka odsvira, a onda isključi džuboks. — Bio sam strašno umoran.

Posao je težak, ali netko ga mora obavljali. Vrlo je teško regrutirati bilo koga u kasnijim godinama, od Pogreške 1973. Ima li boljeg načina od pronalaženja ljudi koji su nesretni tamo gdje jesu, da bi im se dao dobro plaćen, interesantan (iako opasan) posao na ostvarenju važnog i potrebnog cilja? Svatko danas zna zašto Neuspjeli rat 1963. nije uspio. Bomba s brojem New Yorka na sebi nije eksplodirala, stotinjak drugih stvari nije se dogodilo kako je bilo planirano, a sve su to aranžirali ljudi poput mene.

Ali ne, Pogreška 1973. nije naša. I ne može se ispraviti; nema nikakva paradoksa koji bi se mogao razriješiti. Stvar ili jest ili nije, sada i zauvijek, amen. No neće više biti ni jedne takve; naredba datirana 1993. ima prednost pred svim ostalima, bilo koje godine.

Zatvorio sam bar pet minuta ranije, ostavivši na blagajni pismo za dnevnog poslovođu kojim prihvaćam njegovu ponudu da otkupi moj udio u poslu: »Molim vas da se obratite mom odvjetniku, budući da odlazim na duži odmor.,.« Biro će možda pokupiti njegov novac, a možda i neće, ali vole da za sobom sve ostavimo uredno. Vratio sam se u sobicu iza skladišta i otišao u 1994.

● ***2200-VII-12. siječnja 1994. — Baza Sub-Rockies, aneks uprave Temporalnog biroa***

Javio sam se dežurnom oficiru i otišao u svoju sobu s namjerom da odspavam tjedan dana. Ponio sam bocu o koju smo se kladili (ja sam, napokon, dobio tu okladu!) i otpio malo prije nego što sam napisao izvještaj. Tekućina je imala gadan okus i pitao sam se zašto li sam ikad

volio staro donje rublje. No i to je bilo bolje nego ništa. Ne volim biti potpuno trijezan, jer onda previše razmišljam. Nikad se, doduše, ni ne napijem pošteno. Drugim ljudima se priviđaju zmije — meni ljudi.

Diktrirao sam izvještaj; četrdeset regrutacija potvrđenih od Psihološkog Biroa — računajući i moju vlastitu za koju sam znao da će biti potvrđena. — Uostalom, ovdje sam, zar ne? Zatim sam snimio zahtjev za premještaj u operativu: bolestan sam već od regrutiranja. Obje sam snimke ubacio u pretinac i uputio se prema krevetu. Pogled mi je pao na »Vremenska pravila« nad mojim krevetom:

- Nikad ne učini jučer što bi morao učiniti sutra
- Ako na kraju uspiješ, nikad ponovo ne pokušavaj
- Kasno je poslije podne ići na misu
- Paradokse je moguće paradoktorirati
- Ranije je nego što misliš
- I preci su samo ljudi
- I sama Io kima glavom.

Pravila me više nisu nadahnjivala kao kad sam još bio regrut; trideset subjektivnih godina skokova kroz vrijeme iscrpe čovjeka. Svukao sam se. a kad sam došao do gole kože pogledao sam trbuh. Carski rez ostavlja velik ožiljak, ali sad sam tako dlakav da se i ne primjećuje, ako ga namjerno ne potražim.

Onda sam pogledao prsten. Zmija koja guta vlastiti rep, zauvijek i uvijek... ja znam odakle sam ja došao, ali odakle ste vi drugi?

Osjetio sam kako mi nadolazi glavobolja, ali lijek protiv glavobolje je jedna od stvari koju nikad ne uzimam. Jednom jesam — i onda ste svi otišli.

Zavukao sam se u krevet, zviznuo svjetlu da se ugasi.

Vas, zapravo, uopće nema. Nikog nema osim mene — Jane — same ovdje u mraku.

Strašno mi nedostajete!

Objavljano premo dogovoru s GPA München